

Rekenkamer van Suriname

Rekenkamerverslag 2022

Maart 2023

Rekenkamer van Suriname

Rekenkamerverslag 2022

Maart 2023

Voorwoord

Met genoegen bied ik u het Rekenkamerverslag 2022 aan. Het is een rapportage over de werkzaamheden, alsook de activiteiten en ontwikkelingen van de Rekenkamer van Suriname van het jaar 2022. Het verslag verslaat verder zowel de belangrijkste resultaten en prestaties die het Hoge College van Staat gedurende het jaar heeft geleverd als de hoogtepunten in haar controleomgeving en in de interne organisatie.

Ondanks de beperkte financiële middelen uit de begroting is de Rekenkamer van Suriname het gehele jaar zeer productief geweest, onder andere dankzij de projecten die gefinancierd zijn door haar internationale partners. Doordat zij gewerkt heeft aan tal van institutionele en capaciteitsversterkende aspecten, waaronder audit en human resource management, komen eindelijk de rol en het mandaat van de Rekenkamer alsmede haar status als onafhankelijk functionerend orgaan gestadig tot uiting.

Echter staan wij nog voor de uitdaging om nu verder te werken aan de financiële onafhankelijkheid en de betrokkenheid zijdens de belangrijke nationale stakeholders om de Rekenkamer van Suriname sterk en autonoom te maken, zoals dat volgens de principes van de International Organization of Supreme Audit Institutions behoort te zijn.

Het jaar 2022 is gekenmerkt als het jaar waarbij de Rekenkamer van Suriname als zelfstandig bestuursorgaan haar eigen begroting heeft mogen indienen. Hierbij is de rol van het Bureau van de Rekenkamer tot zijn recht gekomen.

De Rekenkamer van Suriname verwacht dat deze ontwikkelingen een belangrijke bijdrage zullen leveren om als externe controleur op adequate wijze toezicht te houden en controle uit te voeren op de bestedingen van de overheid, de ontvangsten en uitgaven van de regering en tevens rechtmatigheids- en doelmatigheidsonderzoeken te verrichten.

Kwaliteitsverbetering van het werk heeft voor ons ook helderheid gebracht in de risico's en uitdagingen die de nieuwe ingeslagen weg met zich meebrengt.

Een belangrijke stap was bovendien de samenwerking met de Algemene Rekenkamer Nederland middels het Makandra-programma, waarbij er na lange tijd weer een doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoek uitgevoerd zal worden van 2023 - 2024. Hiermede zal de Rekenkamer van Suriname voldoen aan haar wettelijke taak.

Vermeldenswaard is dat met het uitbrengen van het rapport van bevindingen inzake de controle van de begrotingsrekening over het jaar 2018, de achterstand volledig is ingelopen.

Met dit verslag wordt eveneens gepresenteerd het aantal uitgebrachte verslagen en de nog uit te brengen verslagen. Alle onderzoeken zijn tot nog toe verricht met beperkte capaciteit en een zeer beperkt budget, waardoor het meer dan ooit nodig is om de essentiële investeringen te plegen.

Gedurende 2022 bleef de Rekenkamer van Suriname actief met de International Organization of Supreme Audit Institutions, de Caribbean Organization of Supreme Audit Institutions, de INTOSAI Development Initiative, de Inter-American Development Bank en collega-rekenkamers om na te gaan op welke wijze rekenkamers regeringen kunnen bijstaan bij het inspelen op de financieel-economische crisis.

Uiteraard mag gesteld worden dat de resultaten die de Rekenkamer van Suriname tot nog toe bereikt heeft, direct en indirect geheel afhankelijk zijn van de kwaliteit en motivatiegraad van haar 45 zeer gewaardeerde personeelsleden. Dit verslag mag daarvan getuige zijn. Ik bedank daarom een ieder voor de inzet, inspiratie en enthousiasme om de Rekenkamer van Suriname te blijven ondersteunen bij de vervulling van haar taak.

Ik wil het lezerspubliek ook dankzeggen voor de tijd en aandacht die zij zullen besteden bij het doornemen van dit informatief document.

Paramaribo, 30 maart 2023
De Rekenkamer van Suriname

De heer drs. Shaan S. Bhoendie
(Voorzitter)

Mevrouw drs. Natasha H. Vredeberg MBA
(Secretaris)

Inhoudsopgave

VOORWOORD

ACRONIEMEN EN AFKORTINGEN

DEFINITIES

INLEIDING

1. OVER ONS

1.1	WETTELIJKE GRONDSLAG EN ONAFHANKELIJKHEID	12
1.2	MANDAAT REKENKAMER	13
1.3	ORGANISATIESTRUCTUUR	17
1.4	HET COLLEGE	18
1.5	BUREAU VAN DE REKENKAMER	18
1.6	PERSONEEL	19
1.7	FINANCIËN	20
1.7.1	<i>Begroting</i>	20
1.7.2	<i>Operationele uitgaven</i>	21
1.7.3	<i>Programma's</i>	22
1.7.4	<i>Middelen</i>	23
1.7.5	<i>Realisatie</i>	23
1.8	VOORUITBLIK OP 2023	25

2. SAMENWERKING EN INSTITUTIONELE VERSTERKING

2.1	SAMENWERKINGSPROGRAMMA REKENKAMER VAN SURINAME EN ALGEMENE REKENKAMER NEDERLAND	26
2.2	SUPREME AUDIT INSTITUTIONS PERFORMANCE MEASUREMENT FRAMEWORK VOOR DE REKENKAMER VAN SURINAME	27
2.3	TEAMBUILDING	27
2.4	GRANT SAUDISCHE GENERAL COURT OF AUDIT	28
2.5	STICHTING ACCOUNTANTSBUROU	29
2.6	XII CAROSAI CONGRESS	29
2.7	STRENGTHENING PUBLIC OVERSIGHT OF EXTRACTIVE INDUSTRIES	30
2.8	XXIV INTERNATIONAL CONGRESS OF SUPREME AUDIT INSTITUTIONS	32
2.9	WERELDBANK EN GOVERNMENT ACCOUNTABILITY OFFICE	32

3. FINANCIËLE ADMINISTRATIE STAAT

3.1	OVERHEIDSINKOMSTEN UIT NIET-BELASTINGMIDDELEN DIENSTJAAR 2022	35
3.2	ONTVANGSTEN STAAT IN HET DIENSTJAAR 2022	37
3.3	GEREGISTREERDE LENINGEN EN STAND STAATSSCHULD	38
3.4	UITBETAALDE SALARISSSEN IN HET DIENSTJAAR 2022	39

4. ONDERZOEK EN PUBLICATIES

4.1	CONTROLE BEGROTINGSREKENING 2020	41
4.1.1	<i>Inleiding</i>	41
4.1.2	<i>Algemene bevindingen controle begrotingsrekening 2020</i>	44
4.1.3	<i>Bevindingen Operationele Uitgaven</i>	45
4.1.4	<i>Bevindingen Programma's</i>	46
4.1.5	<i>Bevindingen Middelenbegroting</i>	47
4.1.6	<i>Analyse bevindingen CLAD</i>	48
4.1.7	<i>Conclusies</i>	48

4.1.8	<i>Aanbevelingen</i>	50
4.2	CONTROLE BEGROTINGSREKENING 2018	52
4.2.1	<i>Inleiding</i>	52
4.2.2	<i>Algemene bevindingen afstemming begrotingscijfers met cijfers in de financiële administratie</i>	55
4.2.3	<i>Algemene bevindingen controle BR 2018</i>	56
4.2.4	<i>Bevindingen Operationele Uitgaven</i>	57
4.2.5	<i>Bevindingen Programma's</i>	58
4.2.6	<i>Bevindingen Middelenbegroting</i>	59
4.2.7	<i>Algemene Conclusies</i>	59
4.2.8	<i>Algemene Aanbevelingen</i>	61
4.2.9	<i>Algemene nawoord</i>	63
4.3	RECHTMATIGHEIDSONDERZOEK NIET-BELASTINGMIDDELEN	64
	DIRECTORAAT TRANSPORT EN COMMUNICATIE INZAKE DIENSTJAREN 2018 EN 2019	64
4.3.1	<i>Inleiding</i>	64
4.3.2	<i>Interne beheersingsmaatregelen niet-belastingmiddelen</i>	68
4.3.3	<i>Conclusies</i>	74
4.3.4	<i>Aanbevelingen</i>	75
4.4	SOCIAALECONOMISCH PAKKET: "BESTEDING COVID-19 NOODFONDS AAN DE BUS- EN BOOTVERGUNNINGHOUDERS" BIJ HET MINISTERIE VAN TRANSPORT, COMMUNICATIE EN TOERISME VOOR DE PERIODE APRIL 2020 - JUNI 2021	75
4.4.1	<i>Inleiding</i>	75
4.4.2	<i>Bevindingen</i>	80
4.4.3	<i>Conclusies</i>	82
4.4.4	<i>Aanbevelingen</i>	83

Tabellen:

1	Personeelsbezetting dienstjaar 2022	19
2	Personeelsleden naar leeftijd en gender	20
3	Begroting en totale uitgaven Operationele Uitgaven 2022.....	21
4	Begroting en totale uitgaven programma's 2022.....	22
5	Eindstatus middelenontvangst 2022	23
6	Afsluiting realisatie dienstjaar 2022	23
7	Realisatieoverzicht dienstjaren 2019 - 2022 in SRD	24
8	Overzicht getotaliseerd geraamde en ontvangen niet-belastingmiddelen 2022 per ministerie/directoraat	35
9	Overzicht begrote en gerealiseerde belastinginkomsten dienstjaar 2022.....	37
10	Belastingontvangsten over het dienstjaar 2022	37
11	Stand binnenlandse en buitenlandse staatsschuld over het dienstjaar 2022	39
12	Netto uitbetaalde salarissen aan ambtenaren over het dienstjaar 2022	39
13	Verloop aantal ambtenaren en uitbetaalde salarissen van 2018 - 2022	40
14	Analyse overeenstemming begrotingscijfers en financiële administratie ministeries/ directoraten	56
15	Nawoord definitieve rapporten.....	63
16	Begrotingscijfers 2018 en 2019 van het Directoraat Transport en Communicatie.....	65

Figuur:

1	Organisatiestructuur Rekenkamer van Suriname	17
---	--	----

Bijlagen:

- 1 Personeelsbezetting Rekenkamer van Suriname per 31-12-2022
- 2 Geregistreerde beleggingen/ herbelggingen/ aflossingen van schatkistpapieren in 2022
- 3 Geregistreerde Promissory notes en Schatkist promesse 2022
- 4 Geregistreerde Kredietovereenkomsten en Financieringsovereenkomsten 2022
- 5 Geregistreerde Amendementen, Addendum, Overeenkomsten en Loan contracten 2022
- 6 Nietig verklaarde promissory note en vervallen schatkistpapier

Acroniemen en afkortingen

ALZA	Algemene Zaken
ARN	Algemene Rekenkamer Nederland
AVA	Algemene Vergadering van Aandeelhouders
BFZ	Begrotings- en Financiële Zaken
BR	Begrotingsrekening
CAE	Center for Audit Excellence
CAROSAI	Caribbean Organization of Supreme Audit Institutions
CBB	Centrale Begrotingsboekhouding
CBD	Centrale Betaal Dienst
CBvS	Centrale Bank van Suriname
CEBUMA	Centraal Bureau Mechanische Administratie
CFSE	Centraal Staforgaan Formatiezaken en Efficiency
CLAD	Centrale Landsaccountantsdienst
COVID-19	Coronavirus Disease 2019
DIV	Documentaire Informatievoorziening
DNA	De Nationale Assemblée
EITI	Extractive Industries Transparency Initiative
GAO	Government Accountability Office (van de Verenigde Staten)
G.B.	Gouvernementsblad
HRM	Human Resource Management
IAD	Internal Audit Department
IC	Interne Controle
ICT	Information and Communications Technology
IDB	Inter-American Development Bank
IDI	INTOSAI Development Initiative
IFMIS	Integrated Financial Management Information System
INTOSAI	International Organization of Supreme Audit Institutions
ISSAIs	International Standards of Supreme Audit Institutions
Min BIZA	Ministerie van Binnenlandse Zaken
Min BUZA	Ministerie van Buitenlandse Zaken
Min BIBIS	Ministerie van Buitenlandse Zaken, International Business en Internationale Samenwerking
Min EZOTI	Ministerie van Economische Zaken, Ondernemerschap en Technologische Innovatie
Min FIN	Ministerie van Financiën
Min GBB	Ministerie van Bosbeleid en Bosbeheer
Min HIT	Handel, Industrie en Toerisme

Min LVV	Ministerie van Landbouw, Veeteelt en Visserij
Min NH	Ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen
Min ROGB	Ministerie van Ruimtelijke Ordening, Grond- en Bosbeleid
Min TCT	Ministerie van Transport, Communicatie en Toerisme
NBM	Niet-Belastingmiddelen
ODAD	Onderdirecteur Administratieve Diensten
PLO	Particuliere Lijnbushouders Organisatie
PW	Personeelswet
PZ	Personeelszaken
RvM	Raad van Ministers
SAI	Supreme Audit Institution
SAI PMF	Supreme Audit Institutions Performance Measurement Framework
SAUDI FISP	Saudi Fund for Improved SAI Performance
S.B.	Staatsblad der Republiek Suriname
SDMO	Suriname Debt Management Office
SEP	Sociaaleconomisch Pakket
SOAB	Stichting Overheids Accountant Bureau
SRD	Surinaamse Dollar
TAI-audits	Transparency, Accountability and Inclusiveness of the Use of Emergency Funding for COVID-19
VBDC	Vereniging van Boothouders District Commewijne

Definities

Exit meeting:	een vergadering die is gepland aan het einde van een audit tussen de auditors en de representatieve auditees om de auditbevindingen en eventuele openstaande kwesties te bespreken.
Inclusiviteit:	het proces van het verbeteren van de voorwaarden voor individuen en groepen, in het bijzonder voor degenen die het risico lopen achter te blijven, om deel te nemen aan de samenleving en om adequaat te kunnen profiteren van overheidssteun, vanwege de COVID-19-pandemie. Deze helpen het vermogen, de kansen en de waardigheid van getroffen personen te verbeteren. Getroffenen kunnen verschillen afhankelijk van de context van het land.
Gegevensgerichte controle	Een gegevensgerichte controle is een controlemaatregel die is opgezet om afwijkingen van materieel belang op het niveau van beweringen te detecteren. Gegevensgerichte controlewerkzaamheden omvatten: <ol style="list-style-type: none"> 1. detailcontrolewerkzaamheden van specifieke financiële transacties, balansposten of toelichting; 2. gegevensgerichte cijferbeoordelingen.
Toetsingen van interne beheersingsmaatregelen:	een controlemaatregel die is opgezet om de effectieve werking te evalueren van interne beheersingsmaatregelen gericht op het voorkomen of het detecteren en corrigeren van een afwijking van materieel belang op het niveau van beweringen.
Systeemgerichte controle;	systeemgerichte controle is een controlemaatregel die is opgezet om de effectieve werking te evalueren van interne beheersingsmaatregelen gericht op het voorkomen en het detecteren en corrigeren van een afwijking van materieel belang → wijze waarop gegevens tot stand komen en controlehandelingen worden verricht.
Materialiteit:	een materiële afwijking (in bedragen of in de toelichting) wanneer deze afwijkingen in aard en omvang zodanig groot zijn dat het oordeel van een gebruiker waarschijnlijk wordt beïnvloed. De materialiteit is vastgesteld op basis van de totale uitgaven per begroting van het directoraat voor het vaststellen van de te controleren posten van de begroting, en daarnaast worden ook de cijfers/bedragen gecontroleerd/ geanalyseerd. De uitschieters (zowel positief als negatief) dienen toegelicht te worden door de auditee.
Transparantie:	het fundamentele en gezamenlijk overeengekomen beginsel van openbaarmaking van beleid, juridisch en institutionele kaders en informatie met betrekking tot beslissingen op een begrijpelijke, toegankelijke en tijdige manier beschikbaar te maken voor het publiek ¹ .
Vacatiegeld:	het honorarium van een commissie binnen de overheid.
Verantwoording:	de relatie tussen de staat en zijn burgers en de mate waarin de staat verantwoordelijk is voor zijn daden. Het concept van verantwoording verwijst naar het juridisch en rapportagekader, de organisatiestructuur, de strategie, procedures en acties om ervoor te zorgen dat elke organisatie die publiekgeld gebruikt en beslissingen neemt die van invloed zijn op het leven van mensen, verantwoordelijk kan worden gesteld voor haar acties. De principes en concepten die nodig zijn bij de verantwoordingsplicht van de publieke sector omvatten transparantie, eerlijkheid, integriteit en vertrouwen ² .

¹ Methodology for Assessing Procurement Systems (MAPS). <https://www.mapsinitiative.org/methodology/1-what-is-MAPS-presentation.pdf>

² <https://oag.parliament.nz/2016/accountability/part2.htm>

Inleiding

De Rekenkamer van Suriname (Rekenkamer) brengt conform *artikel 35 lid 1 van de Wet Rekenkamer Suriname 2019* (S.B. 2019 no. 102) jaarlijks vóór 01 april schriftelijk verslag uit van haar werkzaamheden in het daaraan voorafgaande jaar aan De Nationale Assemblée (DNA), de Regering en Staatsraad. Conform *de artikelen 149 tot en met 152 en 156 van de Grondwet* S.B. 1987 no. 116 en de *Wet Rekenkamer Suriname 2019* (S.B. 2019 no. 102) heeft de Rekenkamer het mandaat om controle uit te oefenen in de ruimste zin op de rekeningen van ontvangsten en uitgaven van alle departementen van algemeen bestuur, de districtscommissariaten en de parastatale instellingen bestaande uit: naamloze vennootschappen, stichtingen, rechtspersonen sui generis, landsbedrijven en particuliere instellingen die subsidies en/of financiële bijdragen ontvangen uit 's landskas.

Het is van belang om een samenhangende strategie te ontwikkelen voor het betrekken van belanghebbenden, zodat iedereen samenwerkt aan hetzelfde einddoel.

In dit kader is op uitnodiging van DNA-overleg geweest tussen een afvaardiging van de Rekenkamer onder leiding van de voorzitter, de heer S. Bhoendie, en een afvaardiging van de Commissie Staatsuitgaven van DNA onder leiding van het lid A. Gajadien. Onder andere zijn er presentaties gehouden door een adjunct-secretaris van de Rekenkamer en de waarnemend directeur van het Bureau van de Rekenkamer (Bureau). De eerste had betrekking op *'highlights'* van de onderzoeken van de Rekenkamer over de afgelopen tien jaar, de tweede presentatie had voornamelijk betrekking op de onduidelijkheden c.q. onvolkomenheden in de *Wet Rekenkamer Suriname 2019*. Er werd besloten dat een afvaardiging van DNA en van de Rekenkamer zich gezamenlijk zullen buigen over deze onduidelijkheden om zodoende oplossingsgericht bezig te zijn. Tevens zijn er afspraken gemaakt met betrekking tot vervolgonthoetingen die volgens planning maandelijks zullen plaatsvinden. Echter zijn verdere afspraken voorlopig on hold gezet vanwege andere verplichtingen van DNA.

In het betreffende dienstjaar is aandacht besteed aan capaciteitsversterking en zijn de achterstanden ten aanzien van de controle van de begrotingsrekeningen van de dienstjaren 2017 en 2018 ingelopen.

Vanaf 2012 is de Rekenkamer bovendien in overleg geweest met de daarvoor in aanmerking komende overheidsinstanties om haar personeel beter te belonen. Het bewerkstelligen van een Rekenkamertoelage voor het personeel heeft tien jaren geduurd.

De Rekenkamer zal zich verder inzetten om haar personeel zoveel als mogelijk een adequate werkomgeving te bieden.

Volgens het Reglement van Orde van de Rekenkamer besluitnummer 4 artikel 1 leggen ambtenaren voor hun ambtsaanvaarding in een vergadering van de Rekenkamer in handen van de voorzitter hun eed of belofte af. In de 762^e vergadering van de Rekenkamer op 27 januari 2023 hebben zeven personeelsleden hun eed afgelegd/ belofte afgenomen. De secretaris heeft de eedverklaring van de

Rekenkamer vooraf gelezen voor de personeelsleden, waarna de voorzitter hen de eed/ belofte heeft afgenomen.

Een personeelslid neemt de belofte af in handen van de voorzitter

Het college van de Rekenkamer en de personeelsleden die hun eed hebben afgelegd/ belofte hebben afgenomen

Per schrijven van 03 februari 2023 briefnummer 0071.23 met als kenmerk NV/231/va heeft de Rekenkamer aan DNA te kennen gegeven dat met inachtneming van de *Wet Rekenkamer Suriname 2019 artikel 35 lid 2* zij het besluit heeft genomen om over te gaan tot publicatie van alle verslagen en rapporten op haar website. Aangezien “*Transparency*” en “*Accountability*” heel hoog staan aangeschreven bij de Rekenkamer en door haar sociaal-maatschappelijke verantwoordelijkheid naar de burger toe, worden alle rapporten van de Rekenkamer aangeboden aan DNA en simultaan gepubliceerd op haar website www.rekenkamer.sr.

De opbouw van het verslag ziet er verder als volgt uit:

- Hoofdstuk 1 betreft informatie over de wettelijke grondslag, visie, missie, taken, kerncompetentie, mandaat en beleid van de Rekenkamer.
- Hoofdstuk 2 belicht het college, het Bureau van de Rekenkamer, de personele en financiële aangelegenheden van de Rekenkamer.
- Hoofdstuk 3 verschaft inzichten over de financiële administratie van de staat in het dienstjaar 2022.
- Hoofdstuk 4 geeft een uiteenzetting van de onderzoeken en publicaties van de Rekenkamer.

1. Over ons

De Rekenkamer behoort tot de Hoge Colleges van Staat en is een bij wet ingesteld orgaan dat tot taak heeft toezicht te houden op de besteding van de staatsgelden, alsmede controle uit te oefenen op het geldelijk beheer van de overheid in de ruimste zin des woords.

In dit hoofdstuk belichten wij de wettelijke grondslagen en onafhankelijkheid, de soorten onderzoeken, het beleid en de speerpunten daarvan.

1.1 Wettelijke grondslag en onafhankelijkheid

De wettelijke grondslag van de Rekenkamer is vastgesteld in de *Grondwet van 1987*, met name *artikel 149 tot en met 152 en 156* (S.B. 1987 no. 116, gewijzigd bij S.B. 1992 no. 38), de *Wet Rekenkamer Suriname 2019* (S.B. 2019 no. 102), de *Comptabiliteitswet 2019* (S.B. 2019 no. 98) en het *Comptabiliteitsbesluit* (G.B. 1953 no. 100), de wijzigingen meegerekend.

De Rekenkamer is een onafhankelijke instelling die toezicht houdt op de financiële huishouding van de overheid. Als onafhankelijk orgaan bewaakt zij de belangen van de maatschappij aangaande het financieel en doelmatig beheer van de middelen van de staat Suriname, door te controleren of de departementen van Algemeen Bestuur zich conformeren aan de geldende en toepasselijke wet- en regelgeving. Daarnaast controleert zij de juistheid, volledigheid en het bestaan van de middelen van de staat die door de departementen worden verantwoord in de begrotingsrekeningen.

Missie

Onze missie is bijdragen aan goed openbaar bestuur, integriteit, kwaliteit en legitimiteit van de gehele Surinaamse overheid, waarbij wij onszelf als voorbeeld stellen. Wij dragen bij aan verbetering van het rechtmatig en doelmatig financieel beheer in de publieke sector, door de Surinaamse overheid, DNA en de gemeenschap te voorzien van duidelijke en relevante rapporten, die zijn opgesteld op basis van de internationale auditstandaarden. Bovenal dragen wij er zorg voor dat onze conclusies en aanbevelingen zijn gebaseerd op voldoende feitelijke onderbouwing.

Visie

De Rekenkamer van Suriname: het onafhankelijk instituut dat op middellange termijn volgens internationale standaarden transparant oordeelt over de rechtmatigheid en doelmatigheid van het beheer en gebruik van financiële middelen door de Surinaamse overheid.

Taken

De *Wet Rekenkamer Suriname 2019, artikel 2*, omschrijft de taken van de Rekenkamer als volgt:

- het uitoefenen van toezicht op de besteding van de staatsgelden;
- de goedkeuring van de rekening van ontvangsten en uitgaven;
- controle op het geldelijk beheer van de overheid in de ruimste zin des woords als bedoeld in *artikel 149 lid 1 van de Grondwet*.

Kerncompetenties

De personeelsleden van de Rekenkamer dienen te voldoen aan kerncompetenties. De trainingen om deze vaardigheden op te doen vereisen middelen die beschikbaar gesteld moeten worden aan de Rekenkamer om het instituut te versterken naar een hoger functioneringsniveau.

Het personeel van de Rekenkamer moet aan de volgende kerncompetenties voldoen:

1. integriteit;
2. leervermogen;
3. professionaliteit;
4. kwaliteitsgerichtheid.

1.2 Mandaat Rekenkamer

Het mandaat van de Rekenkamer is vastgesteld in de *artikelen 149 tot en met 152 van de Grondwet* S.B. 1987 no. 116, gewijzigd bij S.B. 1992 no. 38 en de *Wet Rekenkamer Suriname 2019* (S.B. 2019 no. 102). De Rekenkamer onderzoekt de inkomsten en uitgaven van de overheid. Dit wordt gedaan door het verrichten van:

- rechtmatigheidsonderzoek;
- doelmatigheidsonderzoek.

Rechtmatigheidsonderzoek

Bij het rechtmatigheidsonderzoek wordt gecontroleerd of de begrotingsrekening en de jaarrekening van overheidsorganisaties en parastatale instellingen zijn opgemaakt in overeenstemming met de vastgestelde begrotingswetten en voorschriften. Daarnaast wordt onderzocht of bij het innen van ontvangsten en het doen van betalingen de ter zake geldende wettelijke voorschriften en besluiten van het bevoegde gezag in acht zijn genomen en of de schuldvordering van de staat niet is verjaard. Ook de processen voor de aanvraag en uitvoering van besluiten van de regering worden getoetst op basis van de geldende en toepasselijke wet- en regelgeving. Het onderzoek wordt uitgevoerd in overeenstemming met de International Standards of Supreme Audit Institutions (ISSAIs) met betrekking tot rechtmatigheidsonderzoek (ISSAIs 400 en 4000) zoals vastgelegd in het inmiddels geüpdatete Handboek Rechtmatigheidsonderzoek 2018 van de Rekenkamer.

Op grond van de *Wet Rekenkamer Suriname 2019* (S.B. 2019 no. 102) *artikel 2 lid 2* heeft de Rekenkamer de controle over de ontvangen Begrotingsrekening (BR) over het dienstjaar 2020 uitgevoerd. Het rapport van bevindingen is in het tweede kwartaal van het dienstjaar 2022 aangeboden aan de president en DNA. Daarnaast is de BR 2018 gecontroleerd. De controle van de BR 2018 is terug te vinden in het feit dat deze twee jaar later is ontvangen dan de wettelijk geplande ontvangstdatum van 31 december 2019. De controle van de BR 2018 is in de periode september tot en met november 2022 uitgevoerd. De definitieve rapporten zijn in februari 2023 afgerond.

De BR 2021 is ontvangen van de minister van Financiën en Planning (Min Fin) en de controle is in het 1^e kwartaal van 2023 van start gegaan. Voor de controle van de BR 2021 heeft de Rekenkamer het volgende gehanteerd:

- Er is een analyse gemaakt van de BR, waarbij is nagegaan of de BR is opgemaakt conform de wettelijke instructies van de *'Instructie informatieverstrekking ten behoeve van de samenstelling van de Begrotingsrekening'* van de Centrale Begrotingsboekhouding (CBB) en de Comptabiliteitswet.
- Aan het ministerie is gevraagd om te bevestigen of de bedragen zoals gepresenteerd in het slot der rekening, in overeenstemming zijn met de informatie in de financiële administratie van het ministerie.
- Er heeft gegevens- en systeemgerichte controle plaatsgevonden, waarbij de gecontroleerde begrotingsposten zijn geselecteerd op basis van de materialiteit. De materialiteit voor het vaststellen van de te controleren posten is voor de Operationele Uitgaven en de Programma's bepaald op basis van de totale uitgaven en voor de Middelenbegroting op basis van de totale ontvangsten uit de BR van het ministerie.
- Op basis van een risicoanalyse worden de cijfers in de verantwoording getoetst op juistheid, volledigheid, rechtmatigheid, tijdigheid en bestaan.

Conform *artikel 24 lid 3 van de Wet Rekenkamer Suriname 2019* maakt de Rekenkamer bij haar controlewerkzaamheden ook gebruik van de accountantsverslagen van de Centrale Landsaccountantsdienst (CLAD). Hierbij wordt het accent gelegd op de geconstateerde tekortkomingen, onrechtmatigheden en de aangedragen aanbevelingen voor het ministerie/directoraat.

Doelmatigheidsonderzoek

Volgens *artikel 30 lid 1 van de Wet Rekenkamer Suriname 2019* ziet de Rekenkamer erop toe dat de vorderingen en verplichtingen van de staat met de vereiste voortvarendheid worden geliquideerd en dat alle gelden en goederen van de staat doelmatig worden beheerd. De Rekenkamer verricht nog geen doelmatigheidsonderzoek, waardoor zij niet in staat is geweest een deel van haar wettelijke taak uit te voeren. Vanwege het feit dat zij niet beschikt over accountants en er onvoldoende auditors zijn en de beschikbare auditors onvoldoende kennis hebben ten aanzien van het uitvoeren van doelmatigheidsonderzoek heeft de Rekenkamer geen doelmatigheidsonderzoek kunnen verrichten. Het voornemen van de Rekenkamer is om op korte termijn conform de wet ook van start te gaan met het uitvoeren van doelmatigheidsonderzoeken.

Onderzoeken op verzoek

Op verzoek van DNA kan de Rekenkamer bepaalde specifieke onderzoeken instellen. Het besluit daartoe wordt door DNA genomen bij gewone meerderheid van stemmen. Het verzoek wordt, vergezeld van het parlementairbesluit, door de voorzitter van DNA doorgeleid naar de Rekenkamer (*Wet Rekenkamer Suriname 2019 artikel 28 lid 7*).

Speciale onderzoeksbevoegdheden

De *Comptabiliteitswet 2019* en de *Wet Rekenkamer Suriname 2019* verplichten alle overheidsinstellingen en -organisaties om informatie te verstrekken aan de Rekenkamer. De Rekenkamer is bevoegd om alle goederen, administraties, documenten en andere informatiedragers op door haar aan te geven wijze te onderzoeken (*Wet Rekenkamer Suriname 2019 artikel 28 lid 2b*).

Beleid Rekenkamer

Het meerjarig beleid van de Rekenkamer is uitgezet in een drietal beleidsdocumenten; te weten:

- Concept Strategisch Plan 2020 - 2024, waarbij er aandacht is besteed aan de strategische doelen van de Rekenkamer voor de komende vijf jaar. Dit document is tot stand gekomen na evaluatie van het Strategisch Plan 2017 - 2021 met als leidraad de goedgekeurde *Wet Rekenkamer Suriname 2019* en de samenwerking tussen de Rekenkamer en de INTOSAI Development Initiative (IDI) in oktober 2019.
- Sectorplan 2021 - 2026 dat op verzoek van Min Fin in februari 2021 door het Bureau is samengesteld en aangeboden ten behoeve van het Meerjaren Ontwikkelingsplan 2022-2026 (MOP 2022-2026). Het Sectorplan is gebaseerd op de plannen zoals vastgesteld in het concept Strategisch Plan 2020 - 2024 van de Rekenkamer. Het Sectorplan geeft een meer gedetailleerd overzicht van te ondernemen acties en de verwachte resultaten uitgewerkt op jaarbasis. Verder worden in het plan de activiteiten op jaarbasis gekwantificeerd en de financiële consequenties zijn uitgerekend. Echter behoeven de benodigde financiële middelen en budgettaire tabellen steeds aanpassing, omdat het plan is geschreven op basis van de unificatiekoers³ rond dat tijdstip.
- Speerpunten Rekenkamer afgeleid van de institutionele taken.

De belangrijkste strategische doelen van de Rekenkamer in het Concept Strategisch Plan 2020 - 2024 zijn:

- in het kader van goed bestuur (Good Governance) een voorbeeldinstelling zijn binnen de publieke sector;
- het presenteren van kwalitatief betere rapporten c.q. aanbevelingen aan de onderzochte instellingen (auditees) en alles in het werk stellen opdat zoveel mogelijk de auditbevindingen en -aanbevelingen door de gecontroleerde organen worden verbeterd c.q. opgevolgd.

Deze beleidsdoelen zijn verder uitgewerkt in de onderstaande actiepunten, namelijk:

- verantwoorden van het eigen gevoerde beleid om de transparantie van de eigen organisatie te vergroten;
- bevorderen van de betrokkenheid van vooral de belangrijkste stakeholders van de Rekenkamer (de overheid, DNA, de media, de gemeenschap en de interne stakeholders);
- uitvoeren en tijdig afronden van de audits en tijdig publiceren van de rapporten van het rechtmatigheidsonderzoek en financieel onderzoek om hierdoor het hoogste effect te behalen;

³ Unificatiekoers 14.29 van de Centrale Bank van Suriname de dato 25 februari 2021

- opvoeren van de kwaliteit van het rechtmatigheidsonderzoek en het toegankelijker maken van de rapportages voortvloeiende uit deze onderzoeken voor het grotere publiek;
- introductie van het doelmatigheidsonderzoek en het uitvoeren van specifieke audits met betrekking tot internationale organisaties en gefinancierde projecten van de overheid.

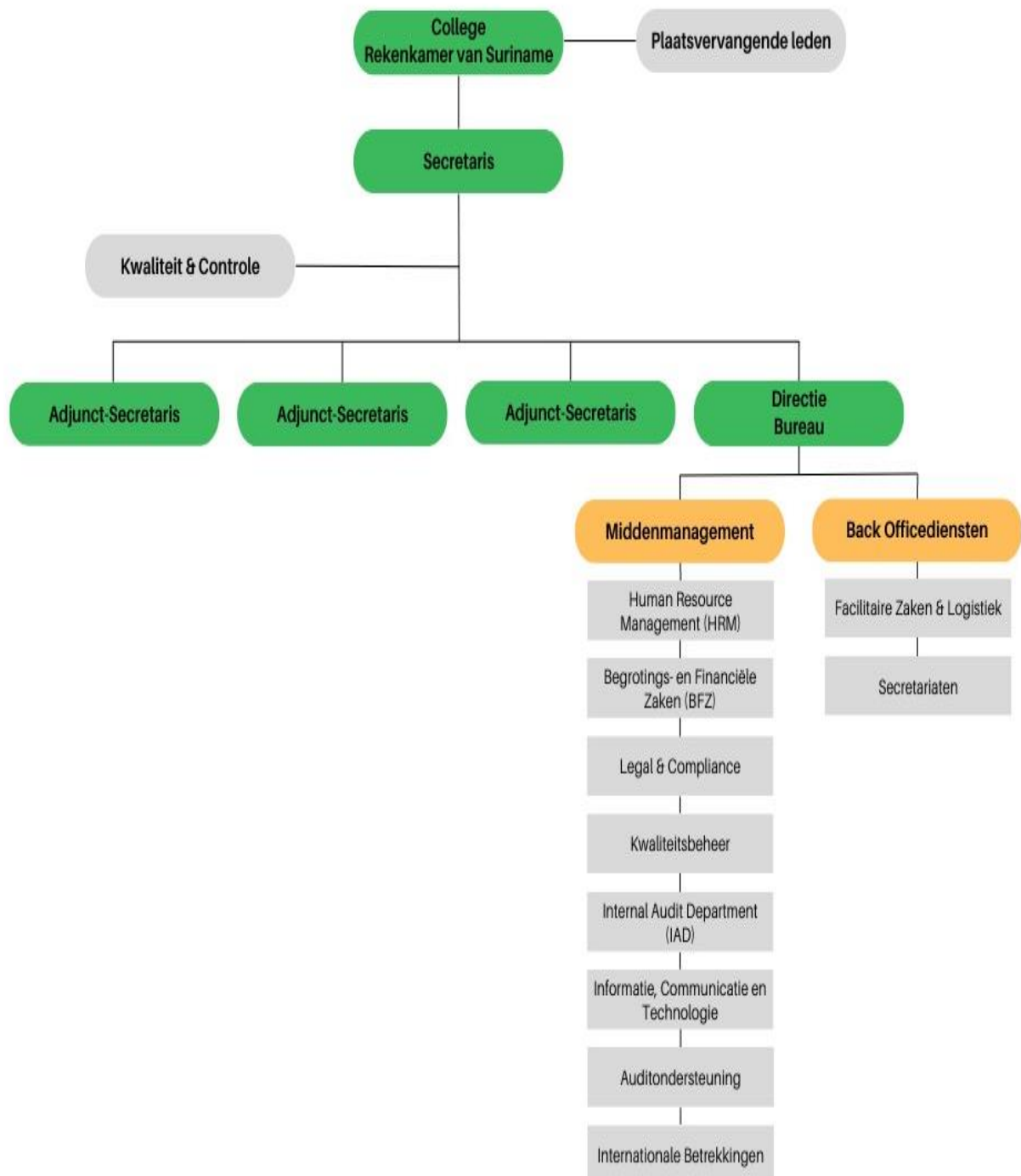
In het beleidsdocument “Speerpunten van de Rekenkamer van Suriname” zijn de volgende speerpunten opgenomen:

- Implementatie van het Stakeholders Engagement Strategy plan middels onder andere *Stakeholders Engagement Workshops*;
- On-the-job training (in diverse controle technieken);
- Vaktechnische opleidingen om auditors te certificeren;
- Digitalisatie en standarisatie van audit documenten;
- Structurering van de interne organisatie.

De financiering van het beleid vindt voornamelijk plaats vanuit de overheidsbegroting. Er worden ook contacten gelegd met internationale organisaties, zoals de Inter-American Development Bank (IDB), de Wereldbank, de International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI) en de Caribbean Organization of Supreme Audit Institutions (CAROSAI), om na te gaan wat de mogelijkheid tot ondersteuning er is middels trainingen, schenkingen (grants) en/of technische assistentie.

1.3 Organisatiestructuur

De organisatiestructuur van de Rekenkamer is ingedeeld in de volgende hoofdorganisatie-eenheden c.q. afdelingen.

Bron: Rekenkamer van Suriname

Figuur 1 Organisatiestructuur Rekenkamer van Suriname

1.4 Het College

Volgens *artikel 3 van de Wet Rekenkamer Suriname 2019*, S.B. 2019 no. 102 bestaat de samenstelling van het college uit drie leden, te weten een voorzitter, een ondervoorzitter en een lid. De Rekenkamer heeft daarnaast twee plaatsvervangende leden. De voorzitter van de Rekenkamer is de heer drs. Shaan R. Bhoendie, de ondervoorzitter mevrouw drs. Sieske E. Bonjaskie MMA, het lid de heer Rahul M.S.A. Makdoembaks BSc en het plaatsvervangend lid de heer Varun Y. Ramdin MSc.

College van de Rekenkamer van Suriname: (van links naar rechts)
De heer drs. S. Bhoendie, mevrouw drs. S. Bonjaskie MMA, de heer R. Makdoembaks BSc, de heer V. Ramdin MSc

Het plaatsvervangend lid de heer Gregory Renfrum MSc MBA is in mei 2022 komen te ontvallen. Overeenkomstig artikel 3 lid 5 van eerdergenoemde wet dient DNA binnen negentig dagen een kandidaat voor te dragen, waarna binnen dertig werkdagen na de voordracht deze door de president van de Republiek Suriname wordt benoemd.

Alhoewel een schrijven met als kenmerk NeC/231/va de dato 17 juni 2022 no. 0330.22 en 0331.22 is gericht aan respectievelijk DNA en de president, is de opengevallen vacature niet ingevuld.

Verder zijn krachtens de *Wet Rekenkamer Suriname 2019 artikel 3 lid 6* aan het college een secretaris en adjunct-secretarissen toegevoegd. De secretaris is mevrouw drs. Natasha H. Vredeberg MBA. Daarnaast wordt de secretaris ondersteund door twee adjunct-secretarissen, mevrouw drs. Rabia B. Imamdi en mevrouw drs. Aartie P. Kalidien MPA.

1.5 Bureau van de Rekenkamer

Het Bureau van de Rekenkamer (Bureau) is bij wet ingesteld ingevolge *artikel 36 lid 1 van de Wet Rekenkamer Suriname 2019*. Een nieuwe opzet en inrichting van de Rekenkamer bleek noodzakelijk en wel tegen de achtergrond van de uitbreiding van het toezicht en de controle van rekenkamers wereldwijd. Dit is mede als gevolg van de internationale ontwikkelingen en protocollen in het kader van de verdere verzelfstandiging van de Rekenkamer.

Het Bureau heeft als algemene taak het bieden van administratieve, personele, professionele en wetenschappelijke ondersteuning aan de Rekenkamer. Tevens zijn de organisatie- en functiestructurering en de daaruit voortvloeiende werkzaamheden in handen van het Bureau gelegd⁴.

Het bestuur van het Bureau staat onder leiding van een directie bestaande uit een directeur en een onderdirecteur⁵. Conform *de artikelen 37 en 40 van de Wet Rekenkamer Suriname 2019* juncto *artikel 3 van de Personeelwet* is de directie het bevoegd gezag ten aanzien van het personeel dat onder haar ressorteert. De huidige directie wordt momenteel gevormd door de heer drs. N. Chen Poun Joe MSc MBA, wnd. directeur, en de heer drs. O. Walker MPA, onderdirecteur.

1.6 Personeel

Het totale personeel van de Rekenkamer kan opgesplitst worden in twee groepen, namelijk één tot de Rekenkamer behorende categorie van bijzondere landsdienaren die bij wet worden benoemd te weten: het College (voorzitter, ondervoorzitter en lid) en plaatsvervangende leden, senior management (de secretaris en de adjunct-secretarissen) en de gecertificeerde auditors.

De groep functionarissen die ressorteren onder het Bureau bestaat uit landsdienaren conform de Personeelwet, en zij worden vooralsnog bezoldigd op basis van de FISO-regeling. Daarnaast zijn er enkele contractanten in dienst op basis van een arbeidsovereenkomst. De huidige personeelsbezetting is weergegeven in bijlage 1.

Tabel 1 Personeelsbezetting dienstjaar 2022

Categorie	Aantallen
College	4
Management	3
Directie	2
Auditors	13
Ondersteunend personeel	20
Contractanten	3
Totaal	45

Bron: Rekenkamer van Suriname

Aan het eind van het dienstjaar 2022 bestond het totale personeelsbestand van de Rekenkamer uit vijfenveertig personen inclusief drie contractanten.

Met betrekking tot uitstroom is er daarvan bij de Rekenkamer geen sprake geweest, echter is zoals eerder aangegeven een plaatsvervangend lid in dit dienstjaar overleden. Er zijn twee nieuwe medewerkers in dienst getreden, terwijl er geen aanvulling is geweest van het college. Twee personen zijn momenteel vanwege bijzondere omstandigheden niet in actieve dienst.

⁴ Wet Rekenkamer Suriname 2019, artikel 39 lid 2

⁵ Wet Rekenkamer Suriname 2019, artikel 37 lid 1

Tabel 2 is een weergave van het totale personeelsbestand naar leeftijd. Het grootste deel van het personeel zit in de leeftijdsklasse van 41 tot en met 50 jaar (40%), waarvan de meesten vrouwen zijn. De kleinste groep qua leeftijd zit in de categorie 61 tot en met 71 jaar. Deze zijn gepensioneerde arbeidscontractanten.

Tabel 2 Personeelsleden naar leeftijd en gender

Leeftijd	Aantal	Man	Vrouw
21-30	3	1	2
31-40	12	4	8
41-50	18	3	15
51-60	10	2	8
61-70	2	1	1
Totaal	45	11	34

Bron: Rekenkamer van Suriname

1.7 Financiën

1.7.1 Begroting

De Rekenkamer heeft voor wat de financiële dienstuitvoering betreft, in verband met de inwerking-treding van de *Wet Rekenkamer Suriname 2019* en het feit dat het instituut geen deel meer uitmaakt van een ministerie, volledige autonomie vanaf het dienstjaar 2022. Zij heeft als zelfstandig bestuurs-orgaan een begroting ingediend bij Min Fin zonder tussenkomst van het Ministerie van Binnenlandse Zaken (Min BIZA). Op 20 mei 2022 is door DNA de begrotingsbehandeling afgerond met een stem-ming over de ontwerpbegroting 2022. Daarbij werd de begroting aangenomen met dertig stemmen voor.

Echter is vanwege de late goedkeuring van de begroting de Rekenkamer niet in staat geweest om de middelen volledig te besteden.

Een andere uitdaging is het feit dat de resolutie inzake de regels en protocollen met betrekking tot de uitvoering van de begroting door de staatsorganen niet beschikbaar zijn gesteld aan de Rekenkamer na de afronding in november 2022.

Bovendien moet er op grond van de *Wet Rekenkamer Suriname 2019* ook specifiek regels voor de Rekenkamer vastgesteld worden met betrekking de uitvoering van de begroting.

Het is van belang dat Min Fin alsnog heel voortvarend werkt hieraan.

Hierbij wil de Rekenkamer benadrukken dat zij als onafhankelijk instituut zeer beperkt is in de uitvoering van haar mandaat vanwege het bovenstaande.

In de tabellen 3 tot en met 6 zijn de rapportages van de begrotingsuitvoering van de Rekenkamer met betrekking tot het dienstjaar 2022 weergegeven. Dit betreft voorlopige cijfers aangezien de begrotingscyclus per 31 maart wordt afgesloten.

1.7.2 Operationele uitgaven

Voor de Lonen en Salarissen (610) en de Sociale Premies (611) zijn over de maanden januari en februari 2022 financiële middelen ter waarde van SRD 706.287,90 op 610 en SRD 63.316,69 op 611 ontvangen ten laste van de ontwerpbegroting van het Directoraat Algemene Zaken (ALZA) van Min BIZA. Dit vanwege het feit dat de behandeling c.q. goedkeuring van de ontwerpstaatsbegroting voor het dienstjaar 2022 in de betreffende periode nog niet had plaatsgevonden en de Rekenkamer dus ook nog niet als staatsorgaan op de staatsbegroting was opgenomen, maar wel conform de *Wet Rekenkamer Suriname 2019* reeds autonoom moest functioneren. Er heeft voor wat de ontvangen bedragen betreft geen verrekening plaatsgevonden na goedkeuring van de begroting. Het totale bedrag van SRD 6.553.494,54 voor Lonen en Salarissen voor de periode van maart tot en met december 2022 ging ten laste van de begroting van de Rekenkamer. Terwijl de totale "overbestede" realisatie op voornoemde codeerblokken SRD 7.259.782,44 op 612 bedroeg en SRD 654.060,91 op 611.

Om de gestelde doelen van de Rekenkamer te bereiken zijn raadsvoorstellen en autorisatieaanvragen naar de Raad van Ministers (RvM) en Min Fin gezonden, echter met de vermelding dat behandeling van de aanvraagdOCUMENTEN enkel mogelijk was na te zijn geaccordeerd door een minister. Door de euvels in de uitvoeringsrichtlijnen en de verlate goedkeuring van de begroting heeft de dienstuitvoering van de Rekenkamer enorme stagnatie ondervonden. Zo bleef het begrote bedrag van SRD 700.000,- voor aanschaf van kantoorinventaris volledig onbenut. Eveneens kon de Rekenkamer de beleidsdoelen voor het dienstjaar 2022, vastgesteld in de programma's, praktisch niet uitvoeren. De meeste programma's die uitgevoerd konden worden, zijn merendeels met donormiddelen gerealiseerd.

Tabel 3 Begroting en totale uitgaven Operationele Uitgaven 2022

SRD-eindstatus begroting 2022: Operationele Uitgaven							
Code	Kostensoort	Geraamd	Goedgekeurd	Saldo	Verbonden	Voldaan	Realisatie in %
610	Lonen en Salarissen	6.683.000,00	6.675.000,00	8.000,00	6.553.494,54	6.553.494,54	98,06%
611	Sociale Premies	620.000,00 ⁶	647.600,00	(27.600,00)	590.744,22	590.744,22	95,28%
612	Gebruik van Goederen en Diensten	4.000.000,00	719.711,96	3.280.288,04	669.711,96	669.711,96	16,74%
616	Sociale Uitkering	200.000,00	3.430,00	196.570,00	3.430,00	3.080,00	1,72%
620	Inventaris	700.000,00	-	700.000,00	-	-	0,00%
Totaal operationele uitgaven		12.203.000,00	8.045.741,96	4.157.258,04	7.817.380,72	7.817.030,72	64,06%

Bron: Schaduwadministratie Begrotings- en Financiële Zaken Bureau Rekenkamer: Exceloverzicht "Autorisaties 2022 Beschikkingen Kredietopening Thesauri Inspectie - Ministerie van Financiën en Planning

⁶ Het begrote bedrag op codeerblok 611 is overschreden, doordat er een overschot is vrijgegeven in het laatste kwartaal van 2022.

1.7.3 Programma's

De gestelde beleidsdoelen zijn niet in volledigheid gerealiseerd. Zo is in het kader van de technische samenwerking met de IDB het programma 'Strengthening Corporate Governance of SAI's in Caribbean Countries' gelanceerd met als doel om de institutionele capaciteit van de Rekenkamer, te versterken. Als reactie op de COVID-19-pandemie is wereldwijd de vraag toegenomen voor toezicht op discretionaire uitgaven van de overheden. De Technical Cooperation van de IDB heeft de Rekenkamer voorzien van de nodige instrumenten om meer toezicht en controle te kunnen houden op de transacties binnen het financieel stelsel van de overheid. Dit kwam tot stand middels een financial audittrainingsproject waarbij aan de auditors de nodige vaardigheden zijn bijgebracht die vereist zijn voor het uitvoeren van financial audits volgens internationale standaarden.

Tabel 4 Begroting en totale uitgaven programma's 2022

SRD-eindstatus begroting 2022: Programma's							
Code	Kostensoort	Geraamd	Goedgekeurd	Saldo	Verbonden	Voldaan	Realisatie in %
0284	Capaciteitsopbouw Rekenkamer	6.218.00,00	-	6.218.000,00	-	-	0,00%
0285	Strengthening Corporate Governance of SAI's in the Caribbean	2.000.000,00	2.579.263,06	(579.263,06)	2.579.263,06	2.579.263,06	128,96%
0533	Beheer en Onderhoud Informatie Systemen	1.400.000,00	-	1.400.000,00	-	-	0,00%
0770	Stakeholder Engagement Strategy	600.000,00	-	600.000,00	-	-	0,00%
0771	Verbetering Quality Assurance & Quality Control	600.000,00	-	600.000,00	-	-	0,00%
0534	Audit en Verantwoording	10.100.000,00	-	10.100.000,00	-	-	0,00%
Totaal Programma's		20.918.000,00	2.579.263,06	18.338.736,94	2.579.263,06	2.579.263,06	12,33%

Bron: Schaduwadministratie Begrotings- en Financiële Zaken Bureau Rekenkamer: Exceloverzicht "Autorisaties 2022" Beschikkingen Kredietopening Thesauri Inspectie - Ministerie van Financiën en Planning

Noot: Het begrote bedrag op Programma 0285 is overschreden vanwege het feit dat de betaling aan de Stichting Overheidsaccounts bureau (SOAB) reeds deels is voldaan; het traject loopt tot en met het eerste kwartaal van het dienstjaar 2023.

1.7.4 Middelen

Ten aanzien van donormiddelen is vanuit de IDB een bedrag van USD 111.767,00 ontvangen en besteed tegen de koers van de Centrale Bank van Suriname (CBvS) op dagbasis.

Tabel 5 Eindstatus middelenontvangst 2022

EURO-eindstatus middelenontvangsten 2022						
Code	Omschrijving	Ontvangsten	Besteed	Saldo	Verbonden	Realisatie t.o.v. ontvangst
52	Donormiddelen	2.000.000,00	2.579.263,06	(579.263,06)	2.579.263,06	128,96%
Totaal middelen-ontvangsten		2.000.000,00	2.579.263,06	(579.263,06)	2.579.263,06	128,96%

Bron: Schaduwwadministratie Begrotings- en Financiële Zaken: Exceloverzicht "Autorisaties 2022"

1.7.5 Realisatie

De overheidsbijdrage in de begroting van de Rekenkamer is met een totaal verbonden bedrag van SRD 10.626.005,02 voor 32,08% benut ten opzichte van het totaal begrote bedrag van SRD 33.121.000,00. De toename in het bedrag in SRD heeft betrekking op de donormiddelen van de IDB, die zijn vastgesteld op USD, en is het gevolg van de dagelijkse koerswijzigingen. Hierdoor is er 28,96% meer besteed ten opzichte van het begrote bedrag ad SRD 2.000.000,00.

Tabel 6 Afsluiting realisatie dienstjaar 2022

	Bedragen in SRD	%
Begroting	33.121.000,00	100,00%
Verbonden en gerealiseerd	10.626.005,02	32,08%
Begrotingssaldo	22.494.994,98	67,92%
Donormiddelen	2.000.000,00	100,00%
Verbonden en gerealiseerd	2.579.263,06	128,96%
Saldo donormiddelen	(579.263,06)	-28,96%

Bron: Schaduwwadministratie Begrotings- en Financiële Zaken

Enkele noodzakelijke uitgaven zijn niet ten uitvoering gebracht, te weten:

1. betaling INTOSAI-contributie 2020 - 2022;
2. betaling CAROSAI-contributie 2020 - 2023;
3. betaling BT Cleaning (schoonmaakbedrijf);
4. aanschaf kantoorinventaris;
5. aanschaf ICT-hardware;
6. telefooncentrale;
7. betaling Itee NV (voor licentie Cloud Platform).

In tabel 7 wordt de realisatie van de Rekenkamer over de afgelopen vier jaren gepresenteerd.

Tabel 7 Realisatieoverzicht dienstjaren 2019 - 2022 in SRD

Realisatieoverzicht 2019 - 2022 in SRD					
Code	Lopende Uitgaven	2019	2020	2021	2022
610	Lonen en Salarissen	3.679.807,89	4.395.478,09	4.288.285,85	6.553.494,54
611	Sociale Premies	301.833,62	363.931,07	350.987,29	590.744,22
612	Gebruik van Goederen en Diensten	307.198,72	221.496,85	472.905,29	669.711,96
616	Sociale Uitkeringen	-	-	3.960,00	3.430,00
Totale Lopende Uitgaven		4.288.840,23	4.980.906.01	5.116.138,43	7.817.380,72
Code	Kapitaaluitgaven	2019	2020	2021	2022
620	Inventaris	-	-	526.020,00	-
Totale Kapitaaluitgaven		-	-	526,020.00	-
Code	Programma's	2019	2020	2021	2022
1201	Institutionele Versterking	-	-	-	-
0284	Capaciteitsopbouw Rekenkamer	-	-	-	-
0285	Strengthening Corporate Governance of SAI's in the Caribbean	-	-	-	2.579.263,06
0533	Beheer en Onderhoud Informatie Systemen	-	-	-	-
0770	Stakeholders Engagement Strategy	-	-	-	-
0771	Verbetering Quality Assurance & Quality Control	-	-	-	-
0534	Audit en Verantwoording	-	-	-	-
Totaal Programma's		-	-	-	2.579.263,06
Code	Middelen (Inkomsten)	2019	2020	2021	2022
52	Donormiddelen	10.000,00	-	256.800,00	2.579.263,06 ⁷
53	Niet-belastingmiddelen	-	-	-	-
Totaal Middelen		10.000,00	-	256.800,00	2.579.263,06

Bron: Schaduwadministratie Begrotings- en Financiële Zaken

⁷ 2022 donormiddelen IDB USD 111.767,- tegen de CBvS-koers op dagbasis.

1.8 Vooruitblik op 2023

Voor 2023 is de blik gericht op:

- voortzetten van de scholing en training van het personeel, verdere begeleiding en training van de auditors in het uitvoeren van de Financial Audits en er zal een aanvang worden gemaakt met de training in doelmatigheidsonderzoek;
- voortzetten van de processen met betrekking tot de opmaak, goedkeuring en bekrachtiging van besluiten van de Rekenkamer en het Bureau;
- het feit dat in de begrotingsuitvoering duidelijkheid zal komen in het jaar 2023 na de goedkeuring van de begroting van het dienstjaar 2023 over de werkwijze van uitvoering hiervan voor het Bureau;
- capaciteitsopbouw door uitwisseling - periodiek - zoals gecertificeerde auditors en uitbreiding van het aantal auditors;
- training, coaching en begeleiding in onder andere doelmatigheidsonderzoek en IT-audits;
- documentatie software zoals auditsoftware, accounting en data analytics software.
- de uitvoering van het Stakeholders Engagement Strategy (SES)-programma;
- het concipiëren van een nieuw Strategisch Plan 2023- 2027;
- activiteiten met betrekking tot de aanschaf van de vervangingsonderdelen voor de bestaande ICT-apparatuur, de overstap naar glasvezelverbinding en de verhoging van internetbandbreedte, en het nemen van verdere finaliserende stappen om de databeveiliging en -opslag af te ronden teneinde volledig operationeel te zijn;
- het opzetten, bemensen of versterken van de verschillende cruciale afdelingen zoals Legal & Compliance, Kwaliteitsbeheer, Internal Audit Department (IAD), Public Relations, Kwaliteit & Controle (Audit), Auditondersteuning en ICT.

2. Samenwerking en Institutionele versterking

De Rekenkamer heeft in verband met haar internationale samenwerking het lidmaatschap van de INTOSAI en de CAROSAI. Zij kan eveneens andere samenwerkingsverbanden aangaan met organisaties belast met het onderzoeken van de inkomsten en uitgaven van de centrale overheid en de daaraan verbonden instellingen.

In overeenstemming met het motto van INTOSAI, *“Mutual Experience Benefits All”*, zijn de uitwisseling van ervaringen tussen INTOSAI-leden en de bevindingen en inzichten die daaruit voortvloeien een garantie dat de audit binnen de publieke sector voortdurend meegaat met nieuwe ontwikkelingen.

2.1 Samenwerkingsprogramma Rekenkamer van Suriname en Algemene Rekenkamer Nederland

Op initiatief van het Ministerie van Buitenlandse Zaken van Nederland is er een programma opgestart genaamd Makandra. Het Makandra-programma is sinds maart 2021 operationeel. Met het programma wordt op het vlak van goed bestuur beoogd een bijdrage te leveren aan de kwaliteit en transparantie van het openbaar bestuur in Suriname. In het kader van dit samenwerkingsprogramma tussen Suriname en Nederland is er in juni 2021 een initieel voorstel ingediend bij Min Fin voor een mogelijke samenwerking tussen de Rekenkamer en ARN.

In 2021 zijn er diverse virtuele verkenningsmomenten geweest tussen de Rekenkamer en de ARN, waarbij onderlinge inzichten zijn gedeeld over de behoefte, uitdagingen en kansen die mogelijke randvoorwaarden kunnen scheppen voor een samenwerking. In de periode 7 - 12 maart 2022 heeft ARN haar verkenningsmissie in Suriname afgesloten middels diverse workshops en oriëntatiegesprekken met *‘key stakeholders’* van de Rekenkamer, waaronder DNA, Min Fin en de CLAD.

Op 26 januari 2023 is het vorengenoemd projectvoorstel van beide rekenkamers besproken met de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, waarna de finale stappen tot goedkeuring en implementatie van het project zullen worden ingezet.

Het gezamenlijke projectvoorstel “Makandrasamenwerking Rekenkamers Suriname en Nederland” is door de Steering Committee tijdens haar vergadering van 15 maart 2023 goedgekeurd. De samenwerking is gericht op capaciteitsversterking via workshops en on-the-job training. In de praktijk komt het neer op het bieden van ondersteuning en het uitwisselen van ervaringen en lessen met het oog op doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoek.

De verdere planningsverkenningssessie met ARN zal in het 2e kwartaal van 2023 van start gaan in Paramaribo.

2.2 Supreme Audit Institutions Performance Measurement Framework voor de Rekenkamer van Suriname

Het Supreme Audit Institutions Performance Measurement Framework (SAI PMF) is op 16 augustus 2022 op de werkvloer van de Rekenkamer van start gegaan. Het SAI PMF is ontwikkeld door INTOSAI om onder andere de performance van rekenkamers te toetsen. In 2017 heeft de eerste SAI PMF bij de Rekenkamer van Suriname plaatsgevonden.

Na vijf jaar vond het huidige college van de Rekenkamer het wederom noodzakelijk om dit evaluatieonderzoek te herhalen om na te gaan waar de Rekenkamer nu staat. Verder kunnen de bevindingen van het SAI PMF als belangrijke input dienen voor het samenstellen van het nieuwe strategisch plan van de Rekenkamer.

Het onderzoek is uitgevoerd door twee Nederlandssprekende consultants en het programma is van start gegaan als programmaonderdeel “Introductie SAI PMF”. De gesprekpartners voor deze dag waren de vertegenwoordigers van de IDB en zowel het college als het management van de Rekenkamer. In een periode van twee weken zijn er verdere gesprekken gevoerd met diverse functionarissen binnen de Rekenkamer, alsmede met verschillende functionarissen van externe “*key stakeholders*” van de Rekenkamer, zoals met DNA-leden van de Commissie Staatsuitgaven en het Ministerie van Financiën en de directie van CLAD. Dit onderzoek is thans in de finale rapportagefase.

In april 2023 zullen de resultaten van het SAI PMF door de consultants gepresenteerd worden aan de interne en externe stakeholders van de Rekenkamer.

2.3 Teambuilding

In het kader van capaciteitsopbouw is een teambuildingsproject ontwikkeld voor de Rekenkamer. Dit project dat gestart is in oktober 2022, is in feite een programmaonderdeel van het hrm-beleid en is een jaarlijks terugkerende activiteit. Het doel van dit project is niet slechts de saamhorigheid te vergroten binnen de Rekenkamer maar in het bijzonder de communicatie onderling te bevorderen. Op dinsdag 26 oktober is het teambuildingstraject officieel begonnen met het oog op de persoonlijke ontwikkeling van haar medewerkers. Dit teambuildingsproject wordt gefinancierd door de IDB en wordt uitgevoerd door de consultant, de heer drs. Roy Laurens. De output/deliverables en perioden van de teambuilding zijn:

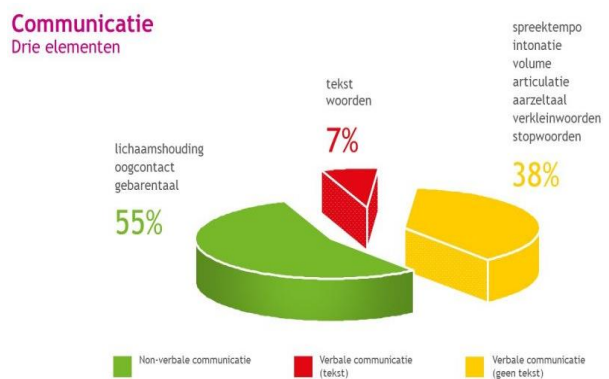
Teambuilding Workshop	Output/deliverables	Periode
1e Teambuilding Workshop	Personal Productivity Module	Oktober 2022
2e Teambuilding Workshop	Effectief Management Module	November 2022
3e Teambuilding Workshop	Agile Leadership Module, HR/Capital Management Beoordelingsrapport (onder andere Insights Discovery test)	April 2023

Al met al mag de Rekenkamer terugzien op een leerrijke periode.

De consultant heeft pro deo aangeboden om in de maanden januari tot maart 2023 individuele begeleidingsgesprekken te houden met het personeel van de Rekenkamer. Dit geschiedt wel op vrijwillige basis. In april 2023 vindt de finale sessie van dit teambuildingsproject plaats. Daarna zal dit programma geëvalueerd worden en er worden nu reeds gesprekken gevoerd om dit jaarlijkse traject te continueren.

Teambuildingsactiviteit

Effect van communicatie

2.4 Grant Saudische General Court of Audit

Door de Saudische General Court of Audit is een fonds beschikbaar gesteld onder de naam “*Saudi Fund for improved SAI - performance*” (SAUDI FISP) met een vermogen van één miljoen US-dollars. Dit fonds is opgericht om de rekenkamers die er grote behoefte aan hebben om hun ICT-infrastructuur te ontwikkelen en mogelijkserwijs uit te breiden tegemoet te komen.

De Rekenkamer heeft een verzoek voor steun uit dit fonds voor het bedrag van USD 40.000 ingediend. Deze middelen zullen voornamelijk ingezet worden:

- om het bestaande Cloud Computing Platform⁸ te upgraden met meer mogelijkheden en het verder in stand houden van het bestaande Cloud Storageplatform⁹;
- voor het vernieuwen van ‘*license of conference*’ software, de aanschaf van een nieuwe beamer en conference hardwareapparatuur.

Dit alles heeft als ultieme doel het verbeteren van de kwaliteit en efficiëntie van het rekenkamerproduct.

⁸ Cloud computing houdt in dat allerlei IT-diensten via internet worden verleend, zoals software, databases, servers en netwerken. Eindgebruikers hebben zo altijd en overal toegang tot hun software en applicaties.

⁹ Cloud storage is de werkwijze om gegevens op afstand in de cloud op te slaan in plaats van on-premises.

2.5 Stichting Accountantsbureau

In april 2022 heeft een afvaardiging van SOAB een bezoek gebracht aan de Rekenkamer. SOAB is een overheidsaccountantsdienst die gevestigd is op Curaçao en is gespecialiseerd in controle van de publieke sector naar analogie van de dienstverlening van de CLAD. SOAB is geen onbekend instituut voor de Rekenkamer. Het doel van dit bezoek was in eerste instantie om kennis te maken met het nieuwe college van de Rekenkamer en verder eventuele gebieden van samenwerking te identificeren en na te gaan waar zij in het kader van capaciteitsversterking eventueel assistentie c.q. ondersteuning kan verlenen. Bij dit bezoek zijn presentaties gehouden door zowel de Rekenkamer als SOAB over diverse werkzaamheden en hun expertise.

Verder zijn er afspraken gemaakt voor een mogelijke samenwerking tussen de twee instituten waaruit het volgende project is voortgekomen, namelijk: “*Strengthening the Financial Audit Capacity of the Rekenkamer van Suriname*” (RG-T3646-P004|Project: *Collaboration with SOAB*). Dit project zal lopen vanaf het laatste kwartaal van 2022 tot en met het eerste kwartaal van 2023 en wordt gefinancierd door de IDB.

In januari 2023 heeft SOAB de training Dossiervorming verzorgd voor de auditors. De trainingen Verordening Gedrags- en Beroepsregels Accountants en Risicoanalyse zijn ook verzorgd. Daarnaast vindt er door SOAB zowel fysiek als online begeleiding en coaching plaats van auditors in de controle van de BR 2021.

Delegatieleden Rekenkamer en SOAB

2.6 XII CAROSAI CONGRESS

Op uitnodiging van de voorzitter van de Algemene Rekenkamer Aruba hebben de voorzitter, de heer drs. S. Bhoendie, de adjunct-secretaris, mevrouw drs. A. Kalidien MPA en het hoofd Internationale Betrekkingen, mevrouw mr. M. Ramautar MPA de Rekenkamer vertegenwoordigd op de XII CAROSAI CONGRESS in Oranjestad, Aruba in de periode 15 - 19 mei 2022. Het thema tijdens het XII CAROSAI Congres "*Targeting Superior Audit Impact*" was gericht op de promotie van verantwoor-

ding, transparantie en inclusiviteit van audit. Het bijwonen van dit congres heeft een bijdrage geleverd in het transformatieproces waarin de Rekenkamer zich nu bevindt.

Het belangrijkste mandaat van CAROSAI is het vergroten van de uitwisseling van kennis en ervaringen, het uitbreiden van opleidings- en permanente educatiemogelijkheden, het vergroten van het belang van de auditfunctie in de publieke sector, het verlenen van technische bijstand en ondersteuning en het versterken van de samenwerking tussen de leden rekenkamers binnen het Caribisch gebied.

Delegatieleden XII CAROSAI CONGRESS

Het is voor het eerst dat dit congres werd gehouden in een hybride format waarbij deelnemers en andere stakeholders de mogelijkheid hadden om online presentaties te volgen en te houden. Het congres werd ook live gestreamd, waardoor een groter kijkerspubliek mogelijk werd, wat alleen maar kon bijdragen aan een groter bewustzijn van alle rekenkamers in de regio.

De voorzitter van de Rekenkamer heeft in de marge van het congres constructieve bilaterale gesprekken gevoerd met collega's, waaronder van Aruba, Curaçao, St. Maarten, Guyana alsook met de IDB en de IDI. Dit was om de speerpunten van het strategisch beleid van de Rekenkamer van Suriname met hen te delen.

2.7 Strengthening Public Oversight of Extractive Industries

Van 10 - 13 oktober 2022 hebben de voorzitter, de waarnemend directeur van het Bureau van de Rekenkamer en het hoofd Internationale Betrekking de "*Workshop on "Strengthening External Oversight in the Extractive Industries"* in Oslo - Noorwegen - bijgewoond. Deze workshop werd georganiseerd door de IDI in samenwerking met de "Extractive Industries Transparency Initiative" (EITI). Het

thema van de workshop was het onderzoeken van verbanden tussen rekenkamers en EITI-processen in Franstalige Afrikaanse en Latijns-Amerikaanse landen.

Verder werd nagegaan hoe rekenkamers gebruik kunnen maken van het EITI-platform bij hun audits met betrekking tot de extractieve industrie en hoe de rekenkamers de inspanningen van EITI kunnen ondersteunen om de betrouwbaarheid te verbeteren van openbaar toegankelijke gegevens. Deelnemers en praktijkmensen uit EITI-processen en INTOSAI kregen de gelegenheid om hun ervaringen met audits van extractieve industrie, verzameling, verificatie en publicatie van gegevens en betrokkenheid bij belanghebbenden uit het maatschappelijk middenveld en de industrie te delen met de aanwezigen.

Delegatieleden IDI - EITI workshop

De inspanningen van EITI om de rekenkamers te betrekken biedt verschillende mogelijkheden voor de multistakeholdersgroeperingen van het EITI om nauwer samen te werken om het publieke toezicht op deze industrieën te versterken. Tot op heden zijn rekenkamers doorgaans wel betrokken geweest bij EITI-processen door de kwaliteit te waarborgen van de gerapporteerde inkomstengegevens door de belangrijkste overheidsinstanties en ze zijn in sommige gevallen vertegenwoordigd in multi-stakeholdersgroepen van EITI.

Voor de Rekenkamer is dit proces nog in ontwikkelingsfase, maar uit de workshop is het belang van de betrokkenheid van de Rekenkamer in de EITI-processen naar voren gebracht. Vooral als het gaat om transparantie in de extractieve sector, met name in verband met de naderende toekomst van Suriname in de olie- en gasector. Diepgaande discussies over dit belangrijke onderwerp moeten nog plaatsvinden met de stakeholders binnen Suriname en er moet een strategisch beleid ontwikkeld worden.

2.8 XXIV International Congress of Supreme Audit Institutions

De voorzitter heeft van 7 tot en met 11 november 2022 de XXIV International Congress of Supreme Audit Institutions (INCOSAI), in Rio de Janeiro, Brazilië, bijgewoond. Het congres is geleid door twee hoofdthema's, namelijk: *“The work of Supreme Audit Institutions in the face of public calamities”* and *“Global voice, global outcome, and far-reaching impact”*.

De belangrijkste thema's waren:

- strijd tegen de klimaatcrisis;
- rol Algemene Rekenkamers in noodsituaties;
- onafhankelijkheid Algemene Rekenkamers;
- gezamenlijk doen van gecoördineerde onderzoeken;
- rol Algemene Rekenkamers in de strijd tegen drugs en criminaliteit;
- presentatie SAI-rapporten over de ontwikkelingsdoelen, 2030 SDG Agenda, omtrent onder andere de bestrijding van armoede.

Voorts is er een video-opname van de voorzitter van de Rekenkamer van Suriname inzake hoogtepunten over de Rekenkamer in de periode 2019 - 2022 tijdens dit congres afgespeeld. Verder is met de voorzitter van het Rekenhof van België een kennismaking geweest en samenwerkings- en bijzondere aspecten zijn besproken.

INCOSAI Congress in Rio de Janeiro, Brazilië

CAROSAI Booth

Tijdens het Congres heeft de voorzitter ook een kennismakingsgesprek gehad met vertegenwoordigers van de Government Accountability Office (GAO) van de United States of America.

2.9 Wereldbank en Government Accountability Office

Wereldbank

Op 23 juni 2022 heeft de Rekenkamer, vertegenwoordigd door de ondervoorzitter mevrouw drs. Sieske Bonjaskie MMA, een delegatie van de Wereldbank ontvangen, die geleid werd door de Senior

Country Economist, de heer Joost Draaisma. Dit bezoek vond plaats in het licht van de vervolgsconsultaties voor de 'Suriname Systematic Country Diagnostic', waarbij Min Fin bij deze missie de voortrekkersrol vervult.

De thema's die aan de orde kwamen zijn:

- financiële data-integriteit;
- jaarlijkse verslaggeving;
- externe auditfunctie.

In het bijzonder kwamen aan de orde de samenwerking tussen de Rekenkamer en de overige publieke integriteitsinstellingen, de uitdagingen van het land bekeken vanuit het perspectief van een toezichhoudend orgaan en de werkprocessen bij het uitvoeren van auditwerkzaamheden en de bevindingen daarbij. Ook de strategische plannen voor een effectiever c.q. sterker '*external audit institute*' waren onderwerp van gesprek. De Rekenkamer heeft in samenwerking met de Wereldbank in de afgelopen acht jaren een reeks aan trainingsactiviteiten georganiseerd.

De Wereldbank heeft in het jaar 2021 een SAI Independence Index gelanceerd. Conform deze index is Suriname gerangschikt op 'Grade E: Low' met als opmerking '*few independence indicators were met*'. De Rekenkamer vond het belangrijk tijdens deze ontmoeting dit onderwerp eveneens aan te kaarten. Met de Wereldbank zal bilateraal op constructieve wijze verder hieraan inhoud worden gegeven.

Delegatieleden Rekenkamer en de Wereldbank

Government Accountability Office

In november heeft de Rekenkamer een kennismakingsgesprek gehad met vertegenwoordigers van de GAO van de United States of America. De GAO-delegatie bestond uit een vertegenwoordiger van de Amerikaanse ambassade en twee gepensioneerde freelancers die werkzaam zijn bij het Center for Audit Excellence (CAE), een instituut dat training, technische assistentie en andere producten en diensten biedt aan auditororganisaties om hun capaciteit op te bouwen en effectieve verantwoording en rapportage te bevorderen.

De vertegenwoordigers van het CAE stelden ook vragen over het verschil tussen de Rekenkamer en de CLAD, de interne auditor van de staat. Een bezorgdheid die tijdens de vergadering werd geuit,

was de zwakke IC-afdelingen van ministeries, die geen of nauwelijks intern onderzoek verrichten. De Rekenkamer beaamde dit probleem en gaf aan dat zij dit al meerdere malen in hun rapporten heeft aangekaart. CAE stelde voor om hierbij te ondersteunen.

United Nations Convention against Corruption

In het kader van “Suriname als beoordelende staat bij United Nations Convention against Corruption Review van de Dominicaans Republiek” is door de minister van Justitie en Politie een schrijven gericht aan de voorzitter van de Rekenkamer om deskundigen voor te dragen. In dit kader zijn de heer drs. N. Chen Poun Joe MSc MBA en mevrouw drs. A. Kalidien MPA aangewezen.

3. Financiële administratie staat

3.1 Overheidsinkomsten uit niet-belastingmiddelen dienstjaar 2022

Een onderdeel van de ontvangsten van de staat betreft de niet-belastingmiddelen (NBM), die door middel van enige dienstverlening vanuit de diverse ministeries of directoraten of staatsorganen worden verkregen.

In deze paragraaf wordt een uiteenzetting gegeven over de NBM die zijn geraamd en ontvangen in het dienstjaar 2022 door diverse ministeries of directoraten of staatsorganen. Hierbij is gewerkt met de informatie ontvangen van de afdeling CBB in februari 2023. Echter is deze informatie gebaseerd op de voorlopig ontvangen bedragen, omdat er nog altijd aanpassingen gedaan kunnen worden tot en met 31 maart 2023. Aangezien het Rekenkamerverslag bij wet vóór 01 april in het daaraan voorafgaande jaar moet worden gepresenteerd, zal dus worden volstaan met de voorlopige bedragen in het verslag.

Voor het dienstjaar 2022 was het totaal van de NBM geraamd op SRD 6.946.967.000 (zegge: zes miljard negenhonderdzesenvieertig miljoen negenhonderdzevenenzestigduizend Surinaamse dollars).

In tabel 8 is een overzicht gegeven van de geraamde en ontvangen NBM over het dienstjaar 2022 per ministerie/directoraat/staatsorgaan.

Tabel 8 Overzicht getotaliseerd geraamde en ontvangen niet-belastingmiddelen 2022 per ministerie/directoraat

Bedragen (x SRD 1000)

#	Ministeries/ directoraten/ staatsorganen	Geraamd	Ontvangen	Verschil	Ontvangen t.o.v. geraamd (relatief)
		I	II	II-I	II/I*100
1	Arbeid: Arbeid, Werkgelegenheid en Jeugdzaken	0	1.865.000	(1.865.000)	0,00%
2	Binnenlandse Zaken: - Binnenlandse Zaken	27.005.000	46.000	26.959.000	0,17%
3	Binnenlandse Zaken: - Human Resource Management	196.000	183.000	13.000	93,37%
4	Economische Zaken Ondernemerschap en Technologische Innovatie	0	14.000	(14.000)	0,00%
5	Financiën: Belastingen	449.494.000	6.462.232.000	(6.012.738.000)	1437,67%
6	Financiën: Financiën	832.908.000	0	832.908.000	0,00%
7	Justitie en Politie	38.981.000	27.680.000	11.301.000	71,01%

#	Ministeries/ directoraten/ staatsorganen	Geraamd	Ontvangen	Verschil	Ontvangen t.o.v. geraamd (relatief)
		I	II	II-I	II/I*100
8	Natuurlijke Hulpbronnen/Mijnbouw	2.432.271.000	232.761.000	2.199.510.000	9,57%
9	Natuurlijke Hulpbronnen/Water	5.000	0	5.000	0,00%
10	Natuurlijke Hulpbronnen/ Energie	1.545.739.000	2.151.715.000	(605.976.000)	139,20%
11	Openbare Werken: Bouw- en Stedenbouwkundige Werken	1.008.000	996.000	12.000	98,81%
12	Openbare Werken: Civieltech- nische Werken	1.116.000	613.000	503.000	54,93%
13	Openbare Werken: Openbaar Groen	1.432.000	500.000	932.000	34,92%
14	Openbare Werken: Onderzoek en dienstverlening	2.410.000	2.108.000	302.000	87,47%
15	Onderwijs Wetenschap en Cultuur: Administratief en Technisch Beheer	495.000	78.000	417.000	15,76%
16	Regionale Ontwikkeling: Sportzaken	17.000	0	17.000	0,00%
17	Grondbeheer en Bosbeleid: Grondbeleid en Bosbeheer	1.368.300.000	0	1.368.300.000	0,00%
18	Transport, Communicatie en Toerisme: Transport	236.398.000	133.000	236.265.000	0,06%
19	Volksgezondheid	2.369.000	1.077.000	1.292.000	45,46%
20	Het Hof van Justitie	780.000	0	780.000	0,00%
21	De Nationale Assemblée	24.000	0	24.000	0,00%
22	Het Openbaar Ministerie	6.019.000	34.000	5.985.000	0,56%
	Totaal niet-belastingmiddelen	6.946.967.000	8.882.035.000	(1.935.068.000)	127,85%

* Voorlopige cijfers CBB

Bron: Afdeling Centrale Begrotingsboekhouding

Uit de bovenstaande tabel is het volgende op te merken:

- In het dienstjaar 2022 is 27,85% meer ontvangen dan geraamd. Totaal is ontvangen voor de NBM een bedrag van SRD 8.882.035.000 (zegge: acht miljard achthonderdtweeënachtig miljoen en vijfendertigduizend Surinaamse dollars).
- Het Directoraat Belastingen heeft de meeste ontvangsten binnengebracht met een bedrag van SRD 6,4 miljard, gevolgd door Directoraat Energie met een bedrag van SRD 2,2 miljard.
- Er zijn enkele ministeries, waarbij het geraamde bedrag niet is opgenomen in de begroting, maar er zijn wel ontvangsten genoteerd, namelijk het Ministerie van Arbeid, Werkgelegenheid en Jeugdzaken en het Ministerie van Economische Zaken Ondernemerschap en Technologische Innovatie (Min EZOTI).
- Tevens zijn er enkele ministeries/directoraten/staatsorganen die een begroot bedrag hebben geraamd voor NBM, maar er zijn geen ontvangsten erop genoteerd. Het gaat hierbij om de

directoraten Financiën, Water, Sportzaken, Grondbeleid en Bosbeheer en de staatsorganen het Hof van Justitie en DNA.

3.2 Ontvangsten staat in het dienstjaar 2022

De belastinginkomsten zijn één van de belangrijkste inkomsten van de staat. Voor het dienstjaar 2022 waren de totale belastinginkomsten begroot op SRD 14,7 miljard, verdeeld naar directe belastingen SRD 9,1 miljard en indirecte belastingen SRD 5,6 miljard.

In tabel 9 wordt een overzicht gegeven van de begrote en de gerealiseerde lopende belastinginkomsten over het dienstjaar 2022.

Tabel 9 Overzicht begrote en gerealiseerde belastinginkomsten dienstjaar 2022

Bedragen (X SRD 1.000)

Ontvangsten van de staat uit belastingen	Dienstjaar 2022		
	Goedgekeurde begroting	Realisatie	Realisatie in %
Directe belastingen	9.089.251	4.004.162	44,05%
Indirecte belastingen	5.645.735	4.525.299	80,15%
Totaal belastingen(1)	14.734.986	8.529.461	57,89%

Bron: Centrale Begrotingsboekhouding

In tabel 10 is een specificatie gegeven van de geraamde en ontvangen bedragen van zowel de directe als de indirecte belastingen.

Tabel 10 Belastingontvangsten over het dienstjaar 2022

(Bedragen x SRD 1.000)

Code	Belastingmiddelen	Raming	Ontvangen	Verschil ontvangen en raming	Percentage (%)
	Directe belastingen				
51010	Inkomstenbelasting (incl. Loonbelasting)	9.057.626	3.960.265	-5.097.361	-56,28%
51020	Vermogensbelasting	3.700	1.704	-1.996	-53,95%
51021	Huurwaardebelasting	5.200	5.800	600	11,54%
51030	Loterijbelasting	3.100	1.966	-1.134	36,58%
51031	Dividendbelasting	3.500	2.048	-1.452	41,49%
51032	Casinobelasting	2.125	8.661	6.536	3,07%
51034	Bronbelasting	14.000	23.717	9.717	69,41%
	Subtotaal directe belastingen	9.089.251	4.004.162	-5.085.089	-56,95%
	Indirecte belastingen				

Code	Belastingmiddelen	Raming	Ontvangen	Verschil ontvangen en raming	Percentage (%)
	Directe belastingen				
51170	Invoerrechten	1.979.072	1.700.028	-279.044	-14,10%
51173	Statistiekrechten	111.473	127.901	16.428	14,74%
51130	Omzetbelasting	949.285	1.854.591	905.306	95,37%
51175	Belasting Toegevoegde Waarde (BTW)	1.406.927	-	-1.406.927	
51171	Uitvoerrecht op hout	317.197	301.688	-15.509	-4,89%
51140	Accijns op alcoholvrije dranken	120.700	114.000	-6.700	-5,55%
51141	Accijns op gedistilleerd	133.690	125.141	-8.549	-6,39%
51142	Accijns op bier	145.500	155.666	10.166	6,99%
51143	Accijns op rooktabak en sigaretten	118.076	139.493	21.417	18,14%
51161	Verbruiksbelasting motorbrandstoffen	363.400	-	-363.400	
51162	Belasting op publieke gemakkelijkheden	415	6.791	6.376	1536,39%
	Subtotaal indirecte belastingen	5.645.735	4.525.299	-1.120.436	-19,85%
	Totaal belastingmiddelen	14.734.986	8.529.461	-6.205.525	-42,11%

Bron: Centrale Begrotingsboekhouding

3.3 Geregistreerde leningen en stand staatsschuld

Geregistreerde leningen

De documenten die ten bewijze van een geldelijke schuldverplichting of van een waarborgverplichting ten laste van de staat zijn opgemaakt, worden door de administrateur-generaal ter registratie aangeboden aan de Rekenkamer. Dit vindt plaats in gevolge de *Wet van 30 september 2020*, houdende nadere wijzigingen van de *Wet op de Staatsschuld* (S.B. 2002 no. 27, zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B. 2019 no. 134). De schatkistpapieren, financieringsovereenkomsten (contracten), beleggingen/herbeleggingen/aflossingen van schatkistpapieren, doorleenovereenkomsten en schatkistpromessen zijn conform *artikel 29 lid 2 van de Wet Rekenkamer Suriname 2019* door de Rekenkamer geregistreerd.

In de bijlagen 2 tot en met 6 zijn zowel de aangeboden geregistreerde beleggingen, herbeleggingen/aflossingen van de schatkistpapieren, doorleenovereenkomsten, promissory notes en de schatkistpromessen, de financierings- en kredietovereenkomsten en de akten van garantiestellingen en amendatorycontracten door de Rekenkamer in een overzicht weergegeven als de nietig verklaarde en vervallen promissory note en idem schatkistpapier¹⁰.

¹⁰ Per schrijven de dato 8 februari 2023 no. 0089.23 kenmerk AK/2381/va is aan het Bureau voor de Staatsschuld gevraagd om de gerigistreerde leningen over het dienstjaar 2022 te reviewen. De informatie is tot op de dag van indiening van het rekenkamerverslag 2022 niet ontvangen.

Binnenlandse en buitenlandse staatsschuld dienstjaar 2022

De totale binnenlandse (volgens internationale definitie) en buitenlandse staatsschuld bedroegen per december 2022 respectievelijk SRD 23.338,3 miljoen om SRD 77.849,6 miljoen (**USD 2.444,0**). In tabel 11 volgt een overzicht van de totale binnenlandse en buitenlandse staatsschuld per maand over 2022.

Tabel 11 Stand binnenlandse en buitenlandse staatsschuld dienstjaar 2022

Maand	Binnenlandse staatsschuld 2022	Buitenlandse staatsschuld 2022	
	Bedrag (in mln. SRD) volgens internationale definitie	Bedrag (in mln. SRD) volgens internationale definitie	Bedrag (in mln. USD) Op kasbasis
Januari	20.685,1	46.720,0	2.206,4
Februari	20.647,4	46.185,4	2.223,4
Maart	20.647,2	48.508,3	2.247,7
April	20.283,3	49.093,9	2.249,2
Mei	20.340,3	51.027,8	2.291,5
Juni	20.476,3	52.514,2	2.290,7
Juli	21.139,4	55.909,1	2.281,4
Augustus	21.438,3	58.909,1	2.288,4
September	21.691,2	60.869,4	2.279,2
Oktober	22.664,9	67.440,7	2.274,1
November	23.393,1	72.459,7	2.277,4
December	23.338,3	77.849,6	2.444,0

Bron: Bureau van de Staatsschuld update 02/02/2023 (www.sdmo.org)

Opmerking: Wisselkoers per december 2022 SRD/USD 31,9 (Bron: Bureau voor de Staatsschuld en Centrale Bank van Suriname)

3.4 Uitbetaalde salarissen in het dienstjaar 2022

Uitbetaalde salarissen in het dienstjaar 2022

Met uitbetaalde salarissen wordt bedoeld de gerealiseerde bedragen betreffende de salarissen uitgekeerd in een bepaalde periode. De netto uitbetaalde salarissen over het dienstjaar 2022 bedroegen in totaal SRD 5.116.198.475,30. Tabel 12 geeft een overzicht van de totaal uitbetaalde salarissen over het dienstjaar 2022 verdeeld naar de verschillende ministeries.

Tabel 12 Netto uitbetaalde salarissen aan ambtenaren over het dienstjaar 2022

NR.	Ministeries	Bedrag in SRD	Percentage
1	Arbeid, Werkgelegenheid en Jeugdzaken	89.342.335,76	1,75%
2	Binnenlandse Zaken	650.656.362,40	12,72%
3	Buitenlandse Zaken, International Business en Internationale Samenwerking	26.570.078,22	0,52%
4	Defensie	385.194.398,42	7,53%

NR.	Ministeries	Bedrag in SRD	Percentage
5	Financiën en Planning	106.866.832,84	2,09%
6	Economische Zaken, Ondernemerschap, en Technologische Innovatie	40.482.171,86	0,79%
7	Justitie en Politie	1.088.188.104,38	21,27%
8	Landbouw, Veeteelt en Visserij	102.124.276,28	2,00%
9	Natuurlijke Hulpbronnen	55.893.712,54	1,09%
10	Onderwijs, Wetenschap en Cultuur	1.455.542.172,47	28,45%
11	Regionale Ontwikkeling en Sport	504.262.836,07	10,84%
12	Grondbeleid en Bosbeheer	48.158.361,07	0,94%
13	Ruimtelijke Ordening en Milieu	3.464.352,56	0,07%
14	Sociale Zaken en Volkshuisvesting	181.406.119,92	3,55%
15	Openbare Werken	231.872.653,09	4,53%
16	Transport, Communicatie en Toerisme	87.074.430,51	1,70%
17	Volksgezondheid	59.099.276,91	1,16%
	Totaal	5.116.198.475,30	

Bron: Maandelijkse CEBUMA-staten

In de onderstaande tabel wordt het verloop van het aantal ambtenaren en de uitbetaling van salarissen vanaf het boekjaar 2018 tot en met 2022 weergegeven.

Tabel 13 Verloop aantal ambtenaren en uitbetaalde salarissen van 2018 - 2022

Jaar	Aantal ambtenaren	Stijging t.o.v. het voorgaande jaar	Uitbetaalde salarissen	Stijging t.o.v. het voorgaande jaar
2018	50.031	-	1.607.394.602,63	-
2019	53.648	3.617	2.076.134.707,67	468.740.105,04
2020	57.992	4.344	2.599.356.518,90	523.221.811,23
2021	58.410	418	3.143.031.763,15	543.675.244,25
2022	62.382	3.972	5.116.198.475,03	1.973.166.711,88

Bron: Maandelijkse CEBUMA-staten

Alhoewel er reeds jaren een personeelsstop is bij de overheid, is het aantal ambtenaren en de uitbetaalde lonen en salarissen toch gestegen. In het dienstjaar 2020 is de stijging in aantal ambtenaren het hoogst, hierna volgt er een grote daling in 2021, terwijl er in 2022 wederom een enorme stijging is geconstateerd. De stijging van de uitbetaalde lonen is het hoogst in 2022, namelijk een stijging van SRD 1.973.166.711,88.

4. Onderzoek en publicaties

De Rekenkamer voert de controle uit in overeenstemming met hoofdstuk XVI, *artikel 149 tot en met 152 van de Grondwet* van de Republiek Suriname (S.B. 1987 no. 116, zoals gewijzigd bij S.B. 1992 no. 38) en *artikel 24 lid 2 van de Wet Rekenkamer Suriname 2019* (S.B. 2019 no. 102).

De Rekenkamer heeft in het dienstjaar 2022 haar huidige werkmethode inzake rechtmatigheidsonderzoek voortgezet, waarbij de rechtmatigheid van de besluiten van de staat worden getoetst door het gehele proces van besluitvorming te onderzoeken. Het onderzoek wordt uitgevoerd met behulp van richtlijnen op basis van internationale standaarden. Daarnaast is de Rekenkamer gestart met het uitvoeren van financiële audits, waarbij, op grond van de *Wet Rekenkamer Suriname 2019* (S.B. 2019 no. 102) *artikel 2 lid 2*, de ontvangen BR over de dienstjaren 2020 en 2018 zijn gecontroleerd.

De controlewerkzaamheden van de BR 2021 worden nog uitgevoerd.

Voorts zijn ook vier rapporten in een afrondende fase en ze zullen te zijner tijd aangeboden worden aan de regering en DNA. Het betreft hierbij de volgende rapporten inzake:

- Rechtmatigheidsonderzoek: Ontvangen Subsidies door de Anton de Kom Universiteit van Suriname, periode 2018 - 2021;
- Rechtmatigheid van de subsidieverlening aan de Stichting Beheer en Exploitatie Bejaarden-centra "Huize Ashiana" in de periode 2018 - 2021;
- Het proces van betaalopdrachten van het Ministerie van Financiën en Planning;
- Inventarisatie parastatale instellingen.

In de hierna volgende paragrafen worden de volgende onderzoeken weergegeven:

1. een samenvatting van de bevindingen van de controle van de BR 2020;
2. een samenvatting van de bevindingen van de controle van de BR 2018;
3. Sociaaleconomisch Pakket: besteding van het COVID-19 Noodfonds aan de bus- en bootvergunninghouders bij het Ministerie van Transport, Communicatie en Toerisme voor de periode april 2020 - juni 2021.
4. rechtmatigheidsonderzoek van de niet-belastingmiddelen van het Directoraat Transport en Communicatie inzake dienstjaren 2018 en 2019.

4.1 Controle begrotingsrekening 2020

4.1.1 Inleiding

De Rekenkamer heeft tot taak het uitoefenen van toezicht op de besteding van de staatsgelden, de goedkeuring van de rekening van ontvangsten en uitgaven alsmede controle op het geldelijk beheer van de overheid in de ruimste zin als bedoeld in *artikel 149 lid 1 van de Grondwet* van de Republiek Suriname (S.B. 1987 no. 116, gewijzigd bij S.B. 1992 no. 38) en *artikel 2 lid 2 en artikel 24 lid 2 van de Wet Rekenkamer Suriname 2019* (S.B. 2019 no. 102).

In dat kader is in de periode 1 februari tot 25 maart 2022 bij de departementen van algemeen bestuur de BR over het dienstjaar 2020 gecontroleerd. Echter heeft de Rekenkamer vanwege beperkte tijd en vooral capaciteitstekort slechts achttien directoraten van in totaal elf ministeries gecontroleerd. Bij het Directoraat Human Resource van het Ministerie van Binnenlandse Zaken is het onderzoek niet voortgezet, aangezien de Rekenkamer de opgevraagde controle-informatie niet tijdig heeft ontvangen.

De aanpak die de Rekenkamer heeft gehanteerd bij de controle van de BR 2020 is als volgt:

- Er is een analyse gemaakt van de BR 2020, waarbij is nagegaan of de BR is opgemaakt conform de wettelijke instructies (*Comptabiliteitswet*) alsook of de toelichtingen met betrekking tot de realisatie van de begroting afdoende zijn. Aan het ministerie is gevraagd om te bevestigen of de bedragen zoals gepresenteerd in het slot der rekening in overeenstemming zijn met de informatie in de financiële administratie van het ministerie.
- De materialiteit is vastgesteld op basis van de totale uitgaven per begroting van het directoraat voor het vaststellen van de te controleren posten van de begroting, en daarnaast worden ook de cijfers/bedragen gecontroleerd/geanalyseerd. De uitschieters (zowel positief als negatief) dienen toegelicht te worden door de auditee. Tevens dient het directoraat een toereikende verklaring te geven in de toelichting van de begrotingsrekening, en waar deze niet toereikend is, moet er een verklaring worden gegeven.

De gecontroleerde ministeries zijn:

- Defensie;
- Financiën en Planning;
- Economische Zaken, Ondernemerschap en Technologische Innovatie;
- Sociale Zaken en Volkshuisvesting;
- Binnenlandse Zaken;
- Transport, Communicatie en Toerisme;
- Justitie en Politie;
- Volksgezondheid;
- Openbare Werken;
- Grondbeleid en Bosbeheer;
- Natuurlijke Hulpbronnen.

Het onderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de ISSAIs. Bij de controle van de begrotingsrekening wordt de standaard ISSAI 2800 “Bijzondere overwegingen” toegepast. ISSAI 2800 heeft betrekking op de controles van financiële overzichten die zijn opgesteld in overeenstemming met stelsels voor bijzondere doeleinden.

Het uitgangspunt van de controle voor het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid over de vraag of de begrotingsrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat, ongeacht of deze het gevolg zijn van fraude of fouten, betreft allereerst de toetsing van de financiële overzichten waaruit de begrotingsrekening bestaat en vervolgens de vereisten van financiële verslaggeving betreffende de begrotingsrekening die vastgelegd zijn in *artikel 32 van de Comptabiliteitswet* (S.B. 1952 no. 111).

De onderzoeksmethode van de Rekenkamer waarborgt dat zij met redelijke mate van zekerheid¹¹ uitspraken doet over de besteding van de staatsgelden in het begrotingsjaar 2020.

De Rekenkamer hoopt dat de stakeholders hiermee voldoende zijn geïnformeerd over de bestedingen van de staatsmiddelen door de overheid in het dienstjaar 2020.

Algemene informatie

Om de algemene taakstellingen en de dienstverlening van de geselecteerde ministeries (11) in ogenschouw te nemen, is het desbetreffende staatsbesluit no. 58 dienstjaar 1991 (S.B. 1991 no. 58 “Besluit Taakomschrijving Departementen”) per ministerie toegelicht. Tevens zijn de ministeries die bij de intrede van de huidige regering naast een naamswijziging ook nadere wijziging van hun taakomschrijving hebben ondergaan in juli 2020, meegenomen. Deze zaken zijn vervat in het staatsbesluit van 14 oktober 2020 (S.B. 2020 no. 191). Het zij vermeld dat het onderzoek bij het directoraat Human Resource van het Ministerie van Binnenlandse Zaken geen voortgang heeft gevonden.

Hoewel de organisatiestructuren van de gecontroleerde ministeries/directoraten ook zijn opgevraagd tijdens het onderzoek, heeft de Rekenkamer niet van alle ministeries het organogram ontvangen. Waar deze informatie wel tijdig is ontvangen, is deze beoordeeld op juistheid.

Verloop correspondentie en/of veldonderzoek

In het kader van transparantie heeft de Rekenkamer het ook nodig geacht om het verloop van de correspondentie naar de ministeries nader toe te lichten. Daarnaast is ook de procedure van zowel de aanvang als de afronding van het veldonderzoek in kaart gebracht.

De aanpak van het onderzoek ziet er als volgt uit: de aanbiedingsbrieven en de controlebevestigingsbrieven (in tweevoud) zijn in februari 2022 verzonden naar de ministeries. De retourontvangst van de controlebevestigingsbrieven was gesteld op vijf werkdagen ná dagtekening. De pre-auditgesprekken zijn gehouden in de maanden februari en maart 2022 en het volgende is aan de orde geweest gedurende dit gesprek:

1. De adjunct-secretaris/teamleiders hebben het gesprek ingeleid en uitleg gegeven over de nieuwe werkwijze van de Rekenkamer.
2. Er is een PBC-lijst overhandigd aan de directeuren en/of de hoofden van de afdeling Begrotings- en Financiële Zaken (BFZ) c.q. sectiechef BFZ.
3. Afgesproken is dat de opgevraagde documenten door de respectievelijke afdelingen verzameld en gemaïld werden naar de Rekenkamer.
4. Het was de taak van de directeuren er zorg voor te dragen dat alle afdelingen hun medewerking verlenen aan het onderzoek van de Rekenkamer.
5. De afdelingen BFZ, Salarisadministratie en Personeelszaken (PZ) werden aangedaan om lopende afspraken te maken voor het opsturen van de documenten.

¹¹ Redelijke mate van zekerheid verwijst naar het verkrijgen van een hoge mate van zekerheid, maar geen absolute zekerheid.

De dossiercontroles zijn ter plekke op de departementen uitgevoerd. De hoofden c.q. sectiechefs van de afdelingen BFZ, PZ en de afdeling Salarisadministratie zijn geïnterviewd. Ook de presentielijsten van het dienstjaar 2020 en het personeelsbestand zijn opgevraagd om deze te toetsen en ze aan te sluiten op de verzamelstaten van het Centraal Bureau Mechanische Administratie (CEBUMA). De maandrapportages worden gemaakt op basis van de schaduwadministratie en verwerkt in het Integrated Financial Management Information System (IFMIS). De Rekenkamer heeft de realisatiecijfers niet kunnen controleren aan de hand van IFMIS-rapportages, vanwege het feit dat de Rekenkamer ten tijde van het onderzoek nog geen toegang (inkijkfunctie) had tot het IFMIS.

De exit meetings (afronding) hebben plaatsgevonden in de maanden maart en april 2022. Tijdens deze meetings zijn de bevindingen van het onderzoek besproken met de directeur en betrokken functionarissen. Zodoende werden de ministeries c.q. directoraten reeds in de gelegenheid gesteld om te reageren op deze bevindingen en waar nodig nader in te gaan op zaken die verder toegelicht moesten worden.

4.1.2 Algemene bevindingen controle begrotingsrekening 2020

De algemene bevindingen wat de controle van de begrotingsrekening 2020 betreft, zijn als volgt:

- De wettelijke taakstelling van de ministeries zijn duidelijk omschreven en vastgelegd.
- De BR van de ministeries en directoraten zijn opgemaakt conform de wettelijke instructies van de *'Instructie informatieverstrekking ten behoeve van de samenstelling van de Begrotingsrekening' van de Centrale Begrotingsboekhouding (CBB)* en de *Comptabiliteitswet (S.B. 1952 no. 111)*.
- De geraamde bedragen in de BR 2020 komen overeen met de geraamde bedragen in de begrotingswet 2020.
- Hoewel de verevende bedragen in de BR 2020 zijn verantwoord, blijkt echter ook dat bij enkele ministeries de bedragen niet juist zijn en dat de begrotingsrekeningen van deze ministeries nog aangepast moeten worden.
- De Rekenkamer heeft niet kunnen vaststellen of de voldane bedragen juist en volledig zijn verantwoord in de BR 2020. De ministeries kunnen ook geen duidelijkheid verschaffen over de juistheid en volledigheid van de voldane bedragen in de begrotingsrekening.
- De ministeries en directoraten verwerken de financiële data zowel in het IFMIS als in de zogenaamde "schaduwadministratie".
- De organisatiestructuren van de ministeries zijn beoordeeld. Uit de beoordeling is echter gebleken dat een aantal van de ontvangen organisatiestructuren nog geformaliseerd moeten worden door het bevoegd gezag, of dat de organisatiestructuren reeds verouderd zijn en nog aangepast moeten worden. In de individuele rapporten zijn deze organisatiestructuren wel opgenomen.
- De afdelingen Interne Controle zijn opgenomen in het organogram van de directoraten. Deze afdelingen blijken niet in alle gevallen operationeel te zijn. In de meeste gevallen wordt geen controle uitgevoerd op het beheer en de besteding van de financiële en materiële middelen,

ook niet op de personele administratie en beleidsdoelen en de zorggebieden van het ministerie.

- De tekeningsbevoegdheid van functionarissen is op rechtmatigheid beoordeeld.
- De functiescheiding tussen de afdelingen PZ en Salarisadministratie is aanwezig op de ministeries.
- Leveranciers zijn niet geregistreerd in het Free Balance-systeem. Ofschoon het ministerie de leveranciers van goederen en diensten herhaaldelijke oproept om zich te registreren, is gebleken dat leveranciers dat niet tijdig doen. Leveranciers zijn eerder geneigd zich pas te laten registreren, indien het bekend is dat kredieten die voor hen bestemd zijn, reeds verleend zijn.

4.1.3 Bevindingen Operationele Uitgaven

Voor de Operationele Uitgaven zijn de volgende bevindingen vastgelegd:

- Bij het verwerken van de presentielijsten zijn er tekortkomingen geconstateerd. De presentielijsten worden vaak niet tijdig opgestuurd naar de afdeling Personeelszaken en ook niet altijd goed bijgehouden en gearhiveerd. Hierdoor ontstaat het risico dat personeelsmutaties niet volledig kunnen worden bijgehouden en niet tijdig en juist worden verwerkt in de administratie.
- Het aantal personeelsleden is afgestemd met de CEBUMA-maandstaten. Vergeleken met het personeelsbestand zijn er verschillen geconstateerd. Dit komt door mutaties in het personeelsbestand. Het gaat hierbij om medewerkers die met verlof buiten bezwaar zijn, medewerkers die nog niet op de betaalrol zijn geplaatst en medewerkers die ter beschikking zijn gesteld van andere directoraten c.q. ministeries.
- In de begrotingsrekening is voor de Code 610 - Lonen en Salarissen een aansluiting gemaakt met de CEBUMA-administratie. Gebleken is dat de cijfers niet in alle gevallen juist zijn opgenomen. De informatie van december 2020 is bij bepaalde ministeries nog niet opgenomen in het IFMIS. Verschillen in de administratie en de BR liggen ook aan afrondingsverschillen of verschillen in afdracht van looncomponenten. In enkele gevallen zijn zelfs grote verschillen geconstateerd.
- In de meeste gevallen worden door de salarisadministratie de juiste salarissen verwerkt. De verwerking vindt ook tijdig plaats. Echter blijkt ook dat er sprake is van onregelmatigheden, zoals het uitbetalen van vierentwintig personen die geen werkplek hadden op het Ministerie van Financiën en Planning in het dienstjaar 2020. Verder was er in elf gevallen op laatstgenoemde ministerie sprake van personeel dat reeds met pensioen was, maar toch nog werd uitbetaald.
- Volgens de verklaring van de ministeries kunnen autorisaties die na verloop van de periode worden geüpload in Free Balance niet meer voor de desbetreffende maand worden opgebracht.
- Voor de dossiercontrole zijn er vijf tot dertig dossiers geselecteerd en gecontroleerd afhankelijk van het personeelsbestand van het ministerie.
- De dossiers worden in de meeste gevallen juist bijgehouden in goed opgelegde mappen waarin de onderliggende stukken worden geplaatst. Echter zijn er ook ministeries waar de dossiervorming voor verbetering vatbaar is. Er zijn ook dossiers aangetroffen van personeel met dezelfde naam en voornaam c.q. initialen, waarbij er stukken in verkeerde dossiers zijn opgelegd.

- Het dienstverloop van de ambtenaren wordt op een inventarisatielijst juist en volledig bijgehouden.
- Het personeelsbestand wordt op de afdeling PZ digitaal bijgehouden. Echter worden de mutaties niet tijdig doorgevoerd. Dit vanwege het feit dat de beschikkingen niet tijdig worden ontvangen van het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Bij 2% van de gecontroleerde ministeries moet het personeelsbestand nog gedigitaliseerd worden.
- Tijdens de controle is gebleken dat ministeries niet beschikken over de door de Rekenkamer gevraagde informatie. Er zijn geen inventarisatielijsten van magazijnvoorraden noch voorraden van de subadministratie beschikbaar met betrekking tot het dienstjaar 2020.
- Uit het onderzoek inzake Code 612 - Goederen en Diensten is door het management aangegeven dat in het dienstjaar twee voertuigen door het Ministerie van Openbare Werken verkocht zijn zonder medeweten van het Ministerie van Financiën en Planning. Deze voertuigen waren uitgeleend aan het Directoraat Nationale Veiligheid en het Commissariaat van het district Wanica.
- Tussen de Salarisadministratie en de afdeling PZ is er sprake van een functiescheiding.
- Niet bij alle directoraten wordt optimaal gebruikgemaakt van het IFMIS. Niet alle rapportages kunnen gegenereerd worden uit het IFMIS, zoals gewenst wordt door de afdeling BFZ. De afdeling houdt er een eigen gedetailleerde (schaduw)administratie op na. De gecontroleerde ministeries hebben aangegeven dat zij te kampen hebben met onjuiste rapportages vanuit het IFMIS. Als gevolg hiervan houden zij er een schaduwadministratie op na die ook wordt gehanteerd bij de verantwoording van de begrotingsrekening.
- De ministeries geven aan dat het IFMIS niet voldoet aan de verwachtingen van de ministeries/directoraten en derhalve onvoldoende of onvolledige informatie verschaft aan de gebruiker.
- Verder komt uit het onderzoek naar voren dat voor het doen van bepaalde uitgaven andere posten worden belast dan de post waar de uitgaven in principe volgens de begroting verevend moeten worden.
- Van transacties zijn de overeenkomsten wel voorzien van een stempel van het Ministerie van Financiën en de afdeling Comptabiliteit, maar ze zijn niet ondertekend door de partijen.

4.1.4 Bevindingen Programma's

Voor de controle van de begroting heeft de Rekenkamer gegevensgericht de controle verricht op de programma's die van materieel belang waren voor het onderzoek. De begrotingscijfers zijn afgestemd met de maandrapportages van het ministerie en de aanvullende documentatie.

De Rekenkamer heeft de volgende bevindingen vastgelegd:

- Gebleken is dat de verantwoording van de bedragen verevend en voldaan in de BR slechts in 33% van de gevallen juist is opgenomen in de administratie van de ministeries en aansluiten op het bedrag in de begroting 2020. Bij het afstemmen van de uitgaven met de aanvullende documentatie is in de overige gevallen gebleken dat de bedragen niet juist zijn verantwoord.
- Echter blijkt ook dat bij het aansluiten van de subsidieoverzichten op de BR 2020-cijfers het goedgekeurde bedrag verschilt van het bedrag opgenomen in de BR.

- Het blijkt ook dat niet in alle gevallen de ministeries in staat zijn een verklaring te geven voor de verschillen in hun administratie en de in de BR opgenomen bedragen.
- Voorts blijkt dat de ministeries vaak de contributieverplichtingen niet kunnen nakomen, waardoor ze grote contributieschulden hebben. Zij hebben niet kunnen voldoen aan de betalingsverplichting van de contributieschuld aan internationale organisaties waaraan Suriname deelneemt.
- Bij een ministerie is gebleken dat er sprake is van overschrijding van de raming met circa SRD 25,6 miljoen oftewel 79,3%. De overschrijding betreft het programma met Code 134 - Volkswoningbouw. De raming is SRD 51,1 miljoen, terwijl de verevening SRD 77,1 miljoen is. Een overschrijding van ruim SRD 26 miljoen. Alhoewel de overschrijding in de begrotingsrekening is toegelicht, is de Rekenkamer van oordeel dat het goedgekeurde bedrag niet zonder meer overschreden kan worden. Uit de toelichting blijkt niet op welke wijze hiervoor toestemming is verkregen.
- Uit het onderzoek is gebleken dat het totaalbedrag van projecten die zijn afgerond, volgens de administratie verschilt met het bedrag zoals aangegeven is in de BR. In de dossiers van de projecten zijn alle onderliggende bewijsstukken aanwezig.

4.1.5 Bevindingen Middelenbegroting

Wat de Middelenbegroting betreft, zijn de volgende bevindingen vastgelegd:

- Gebleken is dat de ontvangsten van de middelen die door het ministerie zijn afgestort, volledig zijn opgenomen in de administratie en aansluiten op de begroting 2020. Volgens de begrotingsrekening is er minder ontvangen dan geraamd bij de niet-belastingmiddelen. Het risico bestaat dat niet alle middelen worden afgestort op de Algemene Rekening van Financiën.
- In één geval blijkt dat de cijfers in de begrotingsrekening 2020 waarover de Rekenkamer beschikt, niet overeenstemmen met de cijfers van het ministerie. Door het ministerie is geen controle uitgevoerd om vast te stellen of de bedragen die door een instelling zijn aangegeven, volledig en juist zijn. Hierdoor kan niet vastgesteld worden of de ontvangsten volledig zijn verantwoord. Het niet controleren van deze ontvangsten leidt tot een onzekerheid over de juistheid en volledigheid van het bedrag.
- Ook blijkt dat meer is ontvangen dan geraamd vanwege de hogere inningen. Voorts blijkt dat ofschoon in de statuten van de parastatale instellingen opgenomen is dat die verantwoording moeten afleggen, tot op heden geen verantwoording/jaarverslag van de parastatale instellingen wordt ontvangen door het ministerie.
- Het overzicht van de betalingen over voorgaande dienstjaren, dat conform artikel 32 van de Comptabiliteitswet aan de begrotingsrekening is toegevoegd, bevat informatie over het verschuldigde bedrag per 31 december 2020. De Rekenkamer heeft niet voldoende en geschikte controle-informatie kunnen verkrijgen omtrent de schuldpositie over de voorgaande dienstjaren.
- Het verschil van de bedragen met betrekking tot de middelenbegroting komt in sommige gevallen vanwege de late ontvangsten van de bankafschriften, waardoor niet alle ontvangsten zijn opgebracht in de BR 2020.

- Ook blijkt dat ministeries in hun administratie alleen informatie over enkele maanden hebben voor wat de ontvangsten betreft, waardoor er geen aansluiting op de begrotingsrekening kon plaatsvinden.
- Verschillen in de bedragen komen ook vanwege het feit dat rapporten van ontvangsten achteraf worden ontvangen van de Centrale Betaaldienst (CBD). CBD kan deze informatie pas opsturen nadat de bankafschriften zijn ontvangen van de Centrale Bank van Suriname.
- Verder blijkt dat ontvangen middelen uit het verre binnenland niet tijdig kunnen worden gestort in de staatskas, waardoor er verschillen ontstaan tussen de ontvangsten in de administratie en de begrotingsrekening.

4.1.6 Analyse bevindingen CLAD

De CLAD is momenteel ook bezig met de controle op de begrotingsrekening 2020. De Rekenkamer heeft tot nog toe vier accountantsverslagen van de CLAD ontvangen, waardoor zij geen nadere toelichting kon vragen aan het ministerie/directoraat over de eventuele tekortkomingen en aanbevelingen van de CLAD op de BR 2020.

De ontvangen CLAD-rapporten zijn:

- accountantsverslag met het kenmerk MVN/abe/0097/22 de dato 07 maart 2022 betreffende de controle van de begrotingsrekening 2020 van het Ministerie van Ruimtelijke Ordening en Milieu. Het rapport is ontvangen op 14 maart 2022.
- accountantsverslag met het kenmerk met het kenmerk MVM/awt/0130/22 de dato 17 maart 2022 betreffende de controle van de begrotingsrekening 2020 van het Ministerie van Grondbeleid en Bosbeheer (Min GBB), toenmalig Ministerie van Ruimtelijke Ordening, Grond- en Bosbeheer (Min ROGB). Het rapport is ontvangen op 31 maart 2022.
- accountantsverslag met het kenmerk MVN/mse/0116/22 de dato 17 maart 2022 betreffende de controle van de begrotingsrekening 2020 van het Ministerie van Arbeid, Werkgelegenheid en Jeugdzaken. Het rapport is ontvangen op 7 april 2022.
- accountantsverslag met het kenmerk HSS/dm1/0152/22 de dato 05 april 2022 betreffende de controle van de begrotingsrekening 2020 van het Ministerie van Landbouw, Veeteelt en Visserij. Het rapport is ontvangen op 14 april 2022.

Vermeldenswaard is dat aan het eind van het onderzoek de Rekenkamer waar mogelijk de bevindingen van de CLAD uit het rapport van Min GBB in ogenschouw heeft genomen.

4.1.7 Conclusies

Uit het onderzoek komt de Rekenkamer als geheel tot enkele algemene conclusies.

De gedetailleerde conclusies per ministerie/directoraat zijn reeds in de individuele rapporten verwerkt.

Samengevat zijn de algemene conclusies als volgt:

- De taken van de directoraten zijn duidelijk omschreven en vastgelegd, en de tekeningbevoegdheid van de bevoegde functionarissen is juist.

- De IC-afdeling is opgenomen in de organisatiestructuur van het ministerie, maar zij voert haar werkzaamheden niet in alle gevallen uit volgens de vastgelegde taakstelling. Ook zijn de IC-afdelingen niet in alle gevallen operationeel.
- De post Salarissen en Lonen wordt niet in alle gevallen juist verwerkt in de administratie van het directoraat.
- De functiescheiding tussen de afdelingen PZ en Salarisadministratie is aanwezig. Het ministerie maakt gebruik van zijn schaduwadministratie om de maandrapportages samen te stellen in plaats van het IFMIS. De reden is dat uit het IFMIS geen detailrapportages gehaald kunnen worden uit het systeem. In het dienstjaar waren nog niet alle modules van het administratiesysteem IFMIS operationeel, waardoor de verwerking van bepaalde cijfers niet optimaal was. Voorts achten de meeste functionarissen die gebruikmaken van het systeem het niet gebruikersvriendelijk en ontbreekt het hun aan kennis met betrekking tot het lichten van bepaalde informatie uit het systeem. Uit het onderzoek is verder gebleken dat het noodzakelijk is om een schaduwadministratie bij te houden naast het IFMIS, aangezien het IFMIS slechts algemene informatie geeft. Hiernaast treden er af en toe storingen op in het systeem, waardoor informatie niet tijdig opgeslagen kan worden. Door het handhaven van een additionele schaduwadministratie in Excel doen zij tussentijdse controles in het IFMIS.

Als Rekenkamer zijn wij van oordeel dat er binnen de overheid van Suriname één administratiesysteem moet worden gebruikt; in dit geval het door het Ministerie van Financiën goedgekeurde en gefiatteerde administratiesysteem. Het gebruik van een schaduwadministratie keuren wij ten zeerste af, vanwege de fraudegevoeligheid hiervan.

- Mogelijke risico van manipulatie van de data is ruimschoots aanwezig, omdat het controlespoor van uitgevoerde handelingen niet kan worden vastgesteld.
- Bij de programma's worden de geraamde en de verevende bedragen juist opgenomen in de administratie en ze sluiten aan op de bedragen in de BR 2020. Maar er zijn ook tekortkomingen en onduidelijkheden, waardoor de Rekenkamer geen uitspraak kan doen over de juistheid en volledigheid van de processen die buiten het ministerie om plaatsvinden.
- De ministeries hebben geen communicatie met het Ministerie van Financiën (CBD) ten aanzien van de voldane cijfers.
- Tevens zijn er rechterlijke vonnissen met financiële consequenties die nog uitgevoerd moeten worden. Vanwege de beperkte budgettaire ruimte is het proces tot betaalbaarstelling van deze schulden niet ingezet.
- Tijdens de uitvoering van het onderzoek is gebleken dat de beheersmaatregelen binnen de ministeries in het dienstjaar 2020 niet adequaat functioneren.
- Ook is er sprake van het ontbreken van diverse documenten van leveranciers die niet zijn geregistreerd en het niet indienen van facturen, met als gevolg de onzekerheid over de correctheid van de cijfers.
- Het is de verantwoordelijkheid van de ministeries om een adequaat systeem van interne controles in te stellen om fraude en corruptie te voorkomen en op te sporen. Helaas heeft de Rekenkamer moeten concluderen dat de IC-afdeling vaker onvoldoende tot niet bemenst is. Daar waar de

afdeling echter wel operationeel is, zijn de werkzaamheden vaak niet in lijn met interne beheersingsmaatregelen, waardoor risico's op fouten en fraude niet tijdig kunnen worden ontdekt.

- Voorts blijkt dat er ook sprake is van overschrijding van de geraamde uitgaven, zonder dat hiervoor middels een nota van wijziging of een suppletoire begroting goedkeuring is verleend. Hierdoor kunnen wij geen uitspraak doen over de rechtmatigheid van deze besteding.
- Door de Rekenkamer opgevraagde informatie inzake programma's en middelen wordt niet tijdig ter beschikking gesteld aan het instituut, waardoor er geen controle kan plaatsvinden over de juistheid, volledigheid en het bestaan van de verantwoorde middelen en de rechtmatigheid van de bestedingen. Dit werpt wederom grote onzekerheden inzake de correctheid van de BR-cijfers.
- Er kan geen uitspraak gedaan worden over de juistheid en volledigheid van de verevende en voldane bedragen in de BR 2020, omdat er manco's zijn geconstateerd in de administratievoering, waarbij ministeries vaker gebruikmaken van informatie uit hun schaduwadministratie in plaats van het gebruiken van de cijfers uit het IFMIS.

Algemene eindconclusie

Op grond van het bovenstaande komt de Rekenkamer tot haar eindconclusie dat zij conform *artikel 2 lid 2 en artikel 24 lid 2 van de Wet Rekenkamer Suriname 2019* (S.B. 2019 no. 102) geen goedkeuring kan geven aan de rekening van ontvangsten en uitgaven over het dienstjaar 2020.

4.1.8 Aanbevelingen

Op basis van de controle op de BR 2020 doet de Rekenkamer de volgende aanbevelingen.

- De tekortkomingen en onduidelijkheden bij de programma's die zich buiten het ministerie om voordoen, zoals de (af)stortingen van ontvangen middelen en de handelingen van het Ministerie van Financiën en Planning omtrent de verwerking van deze stortingen, moeten transparanter. Hierdoor kunnen de ministeries tijdig over betrouwbare informatie beschikken, zodat er een gedegen uitspraak gedaan kan worden over de juistheid en volledigheid van de verkregen informatie.
- Het Ministerie van Financiën en Planning dient de (af)stortingen tijdig door te communiceren naar het ministerie, zodat het inningsproces beter door hen gemonitord kan worden. Door tijdig de rapportages van de (af)stortingen op de Algemene Rekening van Financiën te zenden naar het desbetreffende ministerie kan er een beter inzicht worden verkregen in de juistheid, volledigheid en het bestaan van de ontvangsten. Het Ministerie van Financiën en Planning dient ook terug te koppelen met de ministeries ten aanzien van de voldane cijfers.
- Het updaten en/of beschrijven van de financiële en personele werkprocessen op alle ministeries is noodzakelijk voor een betere interne beheersing van de risico's en om de kans op fouten te mitigeren tot een aanvaardbaar niveau.
- Er wordt aanbevolen dat voor het minimaliseren van de risico's die zorgdragen voor een materiële afwijking, zoals het verantwoorden van onvolledige en onjuiste informatie, de beheersingsmaatregelen binnen het ministerie adequaat dienen te functioneren. Het is van belang dat er

frequent afstemming plaatsvindt tussen de financiële administratie en de bedragen die in de BR verantwoord worden.

- De organisatiestructuren en het finaliseren van de taken en nieuwe functies voor het nieuwe dienstjaar moeten zo spoedig mogelijk geformaliseerd worden.
- Om foutmeldingen in het IFMIS te voorkomen wordt aanbevolen periodiek alle doorgevoerde verwerkingen in dit systeem na te gaan, eventueel terug te koppelen met het Ministerie van Financiën en Planning en af te sluiten wanneer autorisatie verleend wordt. Hierdoor zal dit geen invloed hebben op de bedragen in de begrotingsrekening.
- De IC-afdelingen van de ministeries dienen ingezet te worden bij de uitvoering van de controle op de ontvangsten en uitgaven bij de ministeries en parastatalen die onder hun beheer vallen. Hierdoor kan dan vastgesteld worden of de ontvangsten en of uitgaven volledig zijn verantwoord.
- In het belang van een adequate administratieve organisatie van de ontvangen gelden dient de afstorting conform *artikel 7 van de Comptabiliteitswet* plaats te vinden. In dit artikel is aangegeven dat “alle gelden worden gestort in 's Landskas”.
- De ministeries moeten ervoor zorgdragen dat de bedragen in de BR correct en volledig worden ingevoerd.
- Indien de BR gecorrigeerd moet worden, moet dit tijdig worden doorgegeven aan de afdeling CBB van het Ministerie van Financiën en Planning en liefst voordat de cijfers definitief worden aangeboden aan de controle-instituten, CLAD en Rekenkamer.
- Met betrekking tot de door de Rekenkamer ontvangen begrotingsrekening en gecorrigeerde BR wordt aanbevolen dat gelijk na de doorgevoerde correcties bij CBB, de gewijzigde versie simultaan wordt doorgestuurd naar de Rekenkamer. De reden is om te voorkomen dat de Rekenkamer niet over de recentste begrotingsrekening beschikt bij het onderzoek.
- Om het risico te reduceren dat er meer uitbetaald wordt aan bedrijven voor mogelijk niet geleverde diensten, wordt aanbevolen alle relevante documenten ter beoordeling op te sturen naar de afdelingen Comptabiliteit en de IC- afdeling ter controle.
- Aan de ministeries wordt aanbevolen dat voor het minimaliseren van risico's, zoals het verantwoord worden van volledige en juiste informatie, binnen het ministerie de beheersingsmaatregelen adequaat ingesteld worden. Dit is noodzakelijk om fouten tijdig te signaleren en om het functioneren van de begrotings- en financiële afdelingen, maar ook de overige afdelingen op de ministeries te verbeteren.
- Ministeries dienen een adequate administratie bij te houden van de middelenbegroting met de juiste en volledige informatie, zodat deze gebruikt kan worden bij de controle van de ontvangsten in de begrotingsrekeningen. Indien nog niet alle ontvangsten binnen zijn, kan dit middels een toereikende verklaring toegelicht worden. Verder beveelt de Rekenkamer aan dat de ministeries steeds vervangers aanwijzen voor sleutelfuncties, zodat het controleproces van de externe controle-instituten, zoals de Rekenkamer, niet onnodig vertraagd wordt vanwege eventuele afwezigheid van diensthoofden en overige sleutelfunctionarissen die informatie moeten verstrekken.

- Er dienen maatregelen getroffen te worden voor het bijhouden van inventarisatielijsten, magazijnvoorraden en de beschikbaarheid van voorraden voor de subadministratie.
- De administratie ten aanzien van leveranciers dient beter beheerd te worden, bijvoorbeeld door het zorgen voor *back-ups*.
- Het administratiesysteem IFMIS dient te worden geëvalueerd en de knelpunten dienen te worden weggewerkt. Hierdoor zal voornoemd administratiesysteem effectief kunnen worden ingezet voor het transparant maken en houden van de overheidsadministratie. Het gevolg is dat de ministeries kunnen beschikken over detailinformatie (financiële verantwoordingen per code/artikel per specifieke periode) die zij nodig hebben voor het maken van analyses. Hierdoor zal het gebruik van de schaduwadministraties door de ministeries tot het verleden gaan behoren en zal het IFMIS leidend zijn als bron van de controle-informatie op alle niveaus binnen het controle-instrumentarium. Derhalve blijft het IFMIS voor de Rekenkamer de bron van controle-informatie en dienen er duidelijkere instructies gegeven te worden om het gebruik van de schaduwadministratie bij ministeries eerder te ontmoedigen dan te blijven gedogen.
- Het gebruik van een schaduwadministratie wordt ten eerste afgekeurd vanwege de fraudegevoeligheid hiervan. Mogelijke risico van manipulatie van de data is ruimschoots aanwezig, omdat het controlespoor van uitgevoerde handelingen niet kan worden vastgesteld.
- In gevallen van een overschrijding van de bij wet goedgekeurde begrotingen dienen de ministeries dit rechtmatig te doen door het vooraf indienen van een nota van wijziging of een supplementaire begroting. Voor artikelen waarbij de goedgekeurde raming is overschreden, dient voldoende toelichting te worden verschaft, waardoor de rechtmatigheid van de overschrijding op een zorgvuldige wijze kan worden vastgesteld.
- Ministeries moeten niet slechts de opgevraagde controle-informatie tijdig aanleveren, maar ook de interne beheersingsprocessen en procedures schriftelijk vaststellen.
- De ministeries dienen conform de *Wet Rekenkamer Suriname 2019* (S.B. 2019 no. 102) alle opgevraagde informatie ter beschikking te stellen voor controle om zodoende het juiste oordeel te kunnen geven over de bestedingen van staatsmiddelen. Zonder geschikte controle-informatie kan er geen goedkeurende verklaring gegeven worden door de controle instanties.

4.2 Controle begrotingsrekening 2018

4.2.1 Inleiding

Middels een schrijven van de president van de Republiek Suriname, Zijne Excellentie Chandrikapersad Santokhi, de dato 10 februari 2021 met kenmerk secpres/3186/ 20 is op 10 februari 2021 de Begrotingsrekening (BR) 2018 door de Rekenkamer ontvangen. De begrotingscijfers zijn gepresenteerd in de Ontwerpwet van 15 november 2018 (*Wet Staatsbegroting 2018*) houdende het slot der rekening van de uitgaven en ontvangsten over het dienstjaar 2018.

Op grond van de *Wet Rekenkamer Suriname 2019* heeft de Rekenkamer de ontvangen BR over het dienstjaar 2018 van de volgende ministeries/directoraten beoordeeld:

1. Ministerie van Buitenlandse Zaken (BUZA);
2. Ministerie van Financiën:
 - Directoraat Belastingen
 - Directoraat Financiën
3. Ministerie van Handel, Industrie en Toerisme (HIT);
4. Ministerie van Landbouw, Veeteelt en Visserij (LVV);
5. Ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen (NH);
6. Ministerie van Arbeid;
7. Ministerie van Ruimtelijke Ordening, Grond- en Bosbeheer (ROGB).

Hoewel deze namen van ministeries correct zijn, hebben vijf een nieuwe benaming. Per Presidentieel Besluit P.B. no. 14/ 2020 ter zake Aanpassing Instelling Departementen van Algemeen Bestuur zijn de namen van onder andere de volgende ministeries in 2020 aangepast:

- Ministerie van Arbeid aangepast naar Arbeid, Werkgelegenheid en Jeugdzaken (Min AWJ);
- Ministerie van Buitenlandse Zaken aangepast naar Buitenlandse Zaken, International Business en Internationale Samenwerking (Min BIBIS);
- Ministerie van Handel, Industrie en Toerisme aangepast naar Economische Zaken, Ondernemerschap en Technologische Innovatie (Min EZOTI);
- Ministerie van Financiën is aangepast naar Ministerie van Financiën en Planning (Min Fin);
- Ministerie van Ruimtelijke Ordening, Grond- en Bosbeheer is gesplitst in twee ministeries met name: Ruimtelijke Ordening en Milieu, en Grondbeleid en Bosbeheer (Min GBB).

De Rekenkamer voert als lid van de International Organization of Supreme Audit Institutions¹² (INTOSAI) haar controlewerkzaamheden uit op basis van International Standards of Supreme Audit Institutions (ISSAI). Voor de controle van de BR 2018 wordt de ISSAI 2800 - Bijzondere overwegingen - toegepast, wat inhoudt de controles van financiële overzichten die zijn opgesteld in overeenstemming met stelsels voor bijzondere doeleinden. Het uitgangspunt van de controle voor het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid over de vraag of de BR geen afwijkingen van materieel belang bevat, ongeacht of deze het gevolg zijn van fraude of fouten, betreft de toetsing van de financiële overzichten waaruit de BR bestaat en de vereisten van financiële verslaggeving betreffende de BR. Deze vereisten zijn vastgelegd in *artikel 32 van de Comptabiliteitswet (S.B. 1952 no. 111)*.

¹² INTOSAI is een overkoepelende organisatie van Rekenkamers wereldwijd, waarvan hun natie ook lid is van de United Nations.

Criteria

De aanpak die de Rekenkamer heeft gehanteerd bij de controle van de BR 2018 is als volgt:

- Er is een analyse gemaakt van de BR 2018, waarbij is nagegaan of de BR is opgemaakt conform de wettelijke instructies van de *'Instructie informatieverstrekking ten behoeve van de samenstelling van de BR'* van de Centrale Begrotingsboekhouding (CBB) en de *Comptabiliteitswet*.
- Aan het ministerie is gevraagd om te bevestigen of de bedragen zoals gepresenteerd in het slot der rekening, in overeenstemming zijn met de informatie in de financiële administratie van het ministerie.
- Er is een gegevensgerichte controle uitgevoerd, waarbij de gecontroleerde begrotingsposten zijn geselecteerd op basis van de materialiteit. De materialiteit voor het vaststellen van de te controleren posten is voor de Operationele Uitgaven en de Programma's bepaald op basis van de totale uitgaven en voor de Middelenbegroting op basis van de totale ontvangsten uit de BR 2018 van het ministerie.
- Conform *artikel 24 lid 3 van de Wet Rekenkamer Suriname 2019* heeft de Rekenkamer bij haar controlewerkzaamheden ook gebruikgemaakt van de accountantsverslagen van de Centrale Landsaccountantsdienst (CLAD). Hierbij is het accent gelegd op de geconstateerde tekortkomingen, onrechtmatigheden en de aangedragen aanbevelingen voor het ministerie/directoraat.

De ministeries/directoraten zijn gevraagd om te reageren op zowel de bevindingen van de Rekenkamer als van de CLAD inzake de BR 2018.

Voor de effectieve afronding van de controle van de BR 2018 heeft de Rekenkamer middels een schrijven, met het kenmerk AK/421/du no. 0436.22 de dato 06 september 2022, de CLAD de medewerking gevraagd voor een dossierreview van de reeds afgeronde controle van de BR.

De CLAD heeft de medewerking verleend aan de Rekenkamer voor inzage in de controledossiers van de BR 2018, waarbij de auditors van de Rekenkamer toegang hebben gekregen tot deze documenten.

Verloop correspondentie en/of veldonderzoek

In het kader van transparantie en inclusiviteit heeft de Rekenkamer het verloop van de correspondentie naar de ministeries nader toegelicht. Daarnaast is ook de procedure van zowel de aanvang als de afronding van het veldonderzoek in kaart gebracht.

De aanpak van het onderzoek ziet er als volgt uit:

- De aanbiedingsbrieven en de controlebevestigingsbrieven (in tweevoud) zijn in augustus 2022 verzonden naar de ministeries. De retourontvangst van de controlebevestigingsbrieven was gesteld op vijf werkdagen ná dagtekening.
- Na ontvangst van de controlebevestigingsbrieven zijn de aankondigingsbrieven verstuurd naar de directeuren. In betreffende brief is aan de directeuren gevraagd om schriftelijk te bevestigen of de bedragen in de BR 2018 in overeenstemming zijn met hun financiële administratie.

- Daarnaast is de periode van de controlewerkzaamheden voor de maanden september - oktober 2022 bekendgemaakt en is de medewerking gevraagd aan de directeur om twee functionarissen binnen het ministerie als contactpersonen aan te wijzen.

Voor dit onderzoek zijn in het bijzonder van het ministerie belast functionarissen van PZ, Begrotings-BFZ en IC. De pre-auditgesprekken zijn gehouden in de maand september 2022. Het pre-auditgesprek is gevoerd met sleutelpersonen van het ministerie waaronder de directeur, onderdirecteur Administratieve Diensten, hoofden van de afdelingen BFZ, PZ, de afdelingen Salarisadministratie en IC. Het volgende is daarbij aan de orde geweest:

1. De adjunct-secretaris/teamleiders hebben het gesprek ingeleid en uitleg gegeven over de werkwijze van de Rekenkamer.
2. Er is een PBC-lijst overhandigd aan de directeuren en/of de aanwezige hoofden van de afdelingen.
3. Afgesproken is dat de opgevraagde documenten door de respectievelijke afdelingen verzameld en gemaild worden naar de Rekenkamer.
4. Het was de taak van de directeuren er zorg voor te dragen dat alle afdelingen hun medewerking verlenen aan het onderzoek van de Rekenkamer.
5. Door de directeur/onderdirecteur zijn ook twee contactpersonen binnen het ministerie/directoraat aangewezen.
6. Verder is door de Rekenkamer gevraagd naar een werkruimte ten behoeve van het auditteam tijdens de controlewerkzaamheden op locatie.

De controle van de dossiers van de geselecteerde posten is ter plekke op de departementen uitgevoerd. De hoofden c.q. sectiechefs van de afdelingen BFZ, PZ, de afdeling Salarisadministratie en IC zijn geïnterviewd.

Ook de presentielijsten van het dienstjaar 2018 en het personeelsbestand zijn opgevraagd om deze te toetsen en ze aan te sluiten op de verzamelstaten van de CEBUMA.

De exit meetings (afronding) hebben plaatsgevonden rond het laatste kwartaal van het dienstjaar 2022. Tijdens deze meetings zijn de bevindingen van het onderzoek besproken met de directeur en betrokken functionarissen. Zodoende werden de ministeries c.q. directoraten reeds in de gelegenheid gesteld om te reageren op de bevindingen en waar nodig nader in te gaan op zaken die verder toegelicht moesten worden.

4.2.2 Algemene bevindingen afstemming begrotingscijfers met cijfers in de financiële administratie

De begrotingscijfers gepresenteerd in de *Wet Staatsbegroting 2018* houdende het slot der rekening dienen conform de 'Instructie informatieverstrekking ten behoeve van de samenstelling van de BR' van de CBB en de *Comptabiliteitswet (G.B. 1952 no. 111)* opgemaakt te worden. Verder moeten de geraamde bedragen uit de goedgekeurde begroting 2018 van de Operationele Uitgaven, Programma's en Middelen aansluiten met de geraamde bedragen in de BR 2018.

In tabel 14 is er een analyse van de overeenstemmingen van de BR 2018 met de financiële administratie van de gecontroleerde ministeries/directoraten.

Tabel 14 Analyse overeenstemming begrotingscijfers en financiële administratie ministeries/directoraten

Ministeries/directoraten	Opgemaakt conform de 'Instructie informatieverstrekking ten behoeve van de samenstelling van de BR' van CBB en de Comptabiliteitswet		De geraamde bedragen uit de goedgekeurde BR 2018 sluiten aan met de geraamde bedragen in de BR 2018	
	Wel	Niet	Wel	Niet
Ministerie van Arbeid	X		X	
Ministerie van Buitenlandse Zaken	X		X	
Ministerie van Financiën en Planning: Directoraat Belastingen	X		Reactie ontvangen van het Directoraat Financiën.	
Directoraat Financiën	X		X	
Ministerie van Handel, Industrie en Toerisme	X		X	
Ministerie van Landbouw, Veeteelt en Visserij				
Ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen	X			X
Ministerie van Ruimtelijke Ordening, Grond- en Bosbeheer	X		X	

Bron: Rekenkamer van Suriname

Toelichting Ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen

De CLAD heeft tijdens de controle van het concept BR 2018 in mei enkele afwijkingen/onzekerheden in de cijfers van het Min NH geïdentificeerd. Op advies van de CLAD heeft de CBB de correcties doorgevoerd. Daarna is de BR 2018 van het Min NH in het jaar 2021 herzien. De posten die zijn gecorrigeerd, zijn gebaseerd op de materialiteitsgrens die de Rekenkamer heeft gecontroleerd. Deze betreffen: 610 - Lonen en Salarissen, 611 - Sociale Premies en 612 - Gebruik van Goederen en Diensten. De herziene BR-cijfers zijn naar de Rekenkamer opgestuurd.

4.2.3 Algemene bevindingen controle BR 2018

De algemene bevindingen die de controle van de BR 2018 betreft, zijn als volgt:

- De wettelijke taakstelling van de ministeries zijn omschreven en vastgelegd.
- De BR van de ministeries en directoraten zijn opgemaakt conform de wettelijke instructies van de 'Instructie informatieverstrekking ten behoeve van de samenstelling van de BR' van de CBB en de *Comptabiliteitswet (S.B. 1952 no. 111)*.
- De geraamde bedragen in de BR 2018 komen overeen met de geraamde bedragen in de *Wet staatsbegroting 2018*.
- De ministeries en directoraten verwerken de financiële data zowel in het (IFMIS) als in de zogenaamde "schaduwadministratie".

- De IC-afdeling is opgenomen in het organogram van de directoraten. Deze afdeling blijkt niet in alle gevallen operationeel of volledig bemenst te zijn volgens het Centraal Staforgaan Formatiezaken en Efficiency (CFSE) van het Ministerie van Binnenlandse Zaken (BIZA). Het Ministerie van HIT heeft geen IC-afdeling. De IC-afdeling van het Directoraat Financiën voert ook controle uit op het Directoraat Belastingen. De IC-afdeling op de ministeries van Arbeid en BIBIS zijn niet volledig bemenst. Verder hebben de ministeries van Landbouw, Veeteelt en Visserij (LVV) en Min NH en Min ROGB een IC-afdeling.
- De tekeningsbevoegdheid van functionarissen is op rechtmatigheid beoordeeld en rechtmatig bevonden.
- De functiescheiding tussen de afdelingen PZ en Salarisadministratie is aanwezig op alle gecontroleerde ministeries.
- Het Ministerie van BIBIS heeft te kampen gehad met de vergrendeling van het serversysteem door externen, waarbij cruciale informatie bestemd voor de controle over het dienstjaar 2018 is kwijtgeraakt.

4.2.4 Bevindingen Operationele Uitgaven

Voor de Operationele Uitgaven zijn de volgende bevindingen vastgelegd:

- Bij het verwerken van de presentielijsten zijn er tekortkomingen geconstateerd. De presentielijsten worden vaak niet tijdig opgestuurd naar de afdeling PZ en ook niet altijd goed bijgehouden en gearhiveerd. Hierdoor ontstaat het risico dat personeelsmutaties niet volledig kunnen worden bijgehouden en niet tijdig en juist worden verwerkt in de administratie.
Op één ministerie kon geen presentiecontrole uitgevoerd worden, omdat de presentie voorheen digitaal werd bijgehouden en de informatie voor de controle werd opgeslagen in de computers, die in december 2021 zijn onttreemd.
- Het aantal personeelsleden is afgestemd met de CEBUMA-maandstaten. Vergeleken met het personeelsbestand zijn er verschillen geconstateerd. Dit komt door mutaties in het personeelsbestand. Het gaat hierbij om medewerkers die met verlof buiten bezwaar zijn, medewerkers die nog niet op de betaalrol van de ministeries zijn geplaatst en medewerkers die ter beschikking zijn gesteld van andere directoraten c.q. ministeries. Verder komen bepaalde landsdienaren meer dan een keer voor op de verzamelloonstaat, omdat ze naast hun normale bezoldiging meestal ook apart worden uitbetaald voor vacatiegelden.
- De verevende bedragen van de Lonen en Salarissen en Sociale Premies zijn groter dan het geraamde bedrag vanwege de toegekende salarisverhogingen aan landsdienaren.
- In de salarisadministratie zijn de salarissen correct verwerkt, en de salarismutaties worden juist en volledig verwerkt in de loonstaten van de directoraten.
- Op het Ministerie van BIBIS wordt er geen loonbelasting geheven op het salaris van het gedetacheerd personeel werkzaam op de ambassadeposten, omdat de salarissen die nog

volgens de (Ambtenarenbezoldigingsbesluit) ABB-bezoldigingsreeks worden berekend, onder de belastinggrens vallen.

- Voor de dossiercontrole zijn er tussen de vijf en dertig dossiers geselecteerd en gecontroleerd afhankelijk van het personeelsbestand van het ministerie. De dossiers worden in de meeste gevallen juist bijgehouden in goed opgelegde mappen, waarin de onderliggende stukken worden geplaatst. Echter zijn er ook ministeries waar de dossiervorming voor verbetering vatbaar is. Er zijn ook dossiers aangetroffen van personeel met dezelfde naam en voornaam c.q. initialen, waarbij er stukken in verkeerde dossiers zijn opgelegd.
- Er is minder verevend dan geraamd voor Code 612 - Gebruik van Goederen en Diensten. De oorzaken zijn de vele autorisatieaanvragen die niet door Min Fin zijn goedgekeurd, het niet accepteren van bestelbonnen door het bedrijfsleven, het feit dat de maandelijkse aanvullende kredietopening niet toereikend is om het ministerie draaiende te houden en het niet beschikbaar stellen van kredieten voor de nutsvoorzieningen.
- De schaduwadministratie dient als reserveadministratie (*back-up*) voor het verwerken van de bestede bedragen in IFMIS. De documenten en specificaties van bedragen worden geregistreerd en bijgehouden in een cahier en in dossiers met onderliggende stukken, die ook worden gehanteerd bij de verantwoording van de BR.
- Het IFMIS voldoet niet aan de verwachtingen van de ministeries/directoraten en ze verschaffen derhalve onvoldoende of onvolledige informatie aan de gebruiker. De complexiteit van het systeem bemoeilijkt het uitdraaien van rapportages en ook de gebrekkige wederzijdse communicatie en afstemming met Min Fin zorgt voor tekortkomingen in de datavoorziening.

4.2.5 Bevindingen Programma's

Voor de controle van de begroting heeft de Rekenkamer gegevensgericht de controle verricht op de programma's die van materieel belang waren voor het onderzoek. De begrotingscijfers zijn afgestemd met de maandrapportages van het ministerie en de aanvullende documentatie.

De Rekenkamer heeft de volgende bevindingen vastgelegd:

- Er is minder verevend dan geraamd vanwege de late en/of het geheel uitblijven van de goedkeuring van raadsvoorstellen. Door subsidieontvangende instellingen is er minder verevend dan geraamd, aangezien de subsidieaanvragen ten behoeve van deze instellingen niet zijn goedgekeurd door het Ministerie van Financiën.
- Het blijkt ook dat niet in alle gevallen de ministeries in staat zijn een verklaring te geven voor de verschillen in hun administratie en de in de BR opgenomen bedragen. In sommige gevallen kunnen de dossiers niet worden overgelegd, onder andere vanwege vernietiging ervan door wateroverlast.
- De verantwoording van de bedragen wordt zowel in IFMIS als in de schaduwadministratie van de ministeries/directoraten verwerkt.
- De juiste procedures zijn gevolgd voor het uitvoeren van de bestedingen (conform CBB-instructies).

4.2.6 Bevindingen Middelenbegroting

Wat de middelenbegroting betreft, zijn de volgende bevindingen vastgelegd:

- De ontvangsten van de middelen die door het ministerie zijn afgestort, zijn volledig opgenomen in de administratie en sluiten aan op de begroting van 2018.
- Volgens de BR is er minder ontvangen dan geraamd bij de niet-belastingmiddelen vanwege het niet formeel goedkeuren van grondhuurtarieven (geen staatsbesluit opgemaakt en afgekondigd). De Stichting voor Bosbeheer en Bostoezicht (SBB) mocht de geïnde niet-belastingmiddelen verrekenen met de exploitatiekosten. Verder is er minder ontvangen dan geraamd, omdat tariefsaanpassingen van vergunningsrechten voor het vestigen van bedrijven en beroepen is uitgebleven en aanvragen ook sterk zijn verminderd.
- Ook blijken er meer ontvangsten te zijn, vanwege de hogere inningen bij onder andere het Ministerie van ROGB.
- Het verschil van de bedragen met betrekking tot de middelenbegroting komt in sommige gevallen vanwege de late ontvangsten van de bankafschriften, waardoor niet alle ontvangsten zijn opgebracht in de BR 2018.
- De subadministratie van bepaalde posten is niet beschikbaar bij sommige ministeries. De middelen worden rechtstreeks op de rekening van Min Fin gestort en de stortingsbewijzen worden ook niet opgestuurd naar de ministeries.
- Ook blijkt dat ministeries in hun administratie alleen informatie over enkele maanden hebben voor wat de ontvangsten betreft, waardoor er geen aansluiting op de BR kon plaatsvinden.
- Verschillen in de bedragen komen ook vanwege het feit dat rapporten van ontvangsten achteraf worden ontvangen van de CBD. De CBD kan deze informatie pas opsturen nadat de bankafschriften zijn ontvangen van de CBvS.
- De controle van geselecteerde posten uit de BR 2018 konden deels niet uitgevoerd worden, omdat de administratie niet door het ministerie wordt gevoerd en dossiers niet beschikbaar konden worden gesteld, bijvoorbeeld bij het Directoraat Belastingen.
- Verder zijn dossiers beschadigd geraakt door waterschade als gevolg van wateroverlast. De administratie van de opgevraagde dossiers wordt bovendien niet digitaal bijgehouden, waardoor er geen *back-up* is bij eventuele calamiteiten.

4.2.7 Algemene Conclusies

De Rekenkamer heeft op basis van de uitgevoerde controle de volgende algemene conclusies kunnen trekken:

- De BR is opgemaakt in overeenstemming met de vastgestelde instructies, met uitzondering van het overzicht betalingen voorgaande dienstjaren.
- Voor elke functionaris is er een personeelsdossier te vinden op de afdeling PZ. De inrichting van de dossiers is overzichtelijk. Echter waren in de gecontroleerde dossiers niet alle benodigde documenten betreffende toegekende emolumenten aanwezig.

- Uit de controle blijkt dat de bedragen voor Code 610 - Lonen en Salarissen en Code 611 - Sociale Premies vermeld in de CEBUMA-staten wel aansluiten met de verevende bedragen die in de BR 2018 zijn opgenomen. De bedragen verwerkt onder Code 610 - Lonen en Salarissen en 611 - Sociale Premies in het IFMIS sluiten niet aan met de bedragen die zijn opgenomen in de BR onder desbetreffende artikelen.
- Fouten en/of onvolkomenheden die tijdens de controle van de CLAD en de Rekenkamer zijn geconstateerd in de BR of de administratie van het ministerie, worden niet altijd doorgevoerd in de BR. Er is geen follow-upsysteem bij vermeende fouten/onjuistheden.
- Er zijn geen verklaringen/machtigingen c.q. verantwoordingen geconstateerd voor de opname van middelen en de verantwoording van dienstreizen.
- Ministeries ontvangen geen specificatie over de aantallen die er zijn verstrekt aan nieuwe vergunningen c.q. verlengingen, waardoor de controle op juistheid en volledigheid voor de Rekenkamer niet mogelijk is geweest en zij daarover geen oordeel heeft kunnen geven.
- Essentiële interne beheersingsmaatregelen, die qua opzet aanwezig zouden moeten zijn, zijn niet of onvoldoende geïmplementeerd op het Directoraat Belastingen. Dit leidt tot een zwakke interne beheersing, waardoor het directoraat risico's loopt met betrekking tot de rechtmatigheid en doelmatigheid van de bestedingen.
- Het overzicht betalingen over voorgaande dienstjaren is in de BR niet ingevuld conform *artikel 32 van de Comptabiliteitswet*. De Rekenkamer heeft geen controle-informatie kunnen verkrijgen omtrent de schuldpositie over de voorgaande dienstjaren.
- Uit de dossiercontrole en bij de afstemming van de verevende bedragen in de BR met de administratie (IFMIS) zijn de juiste bedragen opgenomen.
- De Lonen en Salarissen en de Sociale Premies worden juist verwerkt in de administratie en stemmen overeen met de verevende bedragen in de BR 2018.
- De presentielijsten zijn juist bijgehouden en worden verwerkt in het personeelsbestand, maar bij de afstemming met het CEBUMA-bestand zijn er tekortkomingen geconstateerd.
- De geraamde middelen worden heel hoog ingeschat, maar de realisatie (ontvangsten) is veel minder dan is begroot. Het beleidsdoel wordt niet gerealiseerd door de regering.
- Het blijkt dat niet alle data met betrekking tot de ontvangsten in het dienstjaar 2018 aanwezig zijn bij de afdeling CBD van het Ministerie van Financiën. De vakministeries kunnen dus geen deugdelijke financiële verantwoording (BR) opstellen omtrent de ontvangsten, aangezien zij niet beschikken over alle financiële data.
- Ministeries ontvangen geen volledige informatie van de onder hen ressorterende parastatalen.
- Er is geen specifieke administratie van de uitgaven die voortkomen uit de maandelijkse contante kredietopening van SRD 50.000, beschikbaar gesteld aan de Rekenkamer.
- Bij sommige ministeries wordt geen administratie (digitaal) bijgehouden als *back-up* in geval van calamiteiten.
- Bij bepaalde ministeries kon niet worden vastgesteld of er inderdaad controle vanuit de IC-afdeling op de financiële administratie is uitgevoerd, aangezien er geen bewijs hiertoe, in de vorm van rapporten, kon worden overgelegd.

- Enkele bonnen waren tijdens de controle haast niet leesbaar en waren ook niet volgens datumvolgorde gesorteerd. Dit bemoeilijkt de nauwkeurigheid van controlewerkzaamheden.
- Bij de controle van gratificatie is gebleken dat het Ministerie van ROGB jaren later bezig is geweest met een suppletie van een ambtenaar. Hierdoor wordt zo een ambtenaar onnodig lang benadeeld.
- Ministeries beschikken niet over beschreven werkprocessen. Er wordt gewerkt volgens wet- en regelgeving, interne instructies, informele werkprocedures en volgens routinewerkzaamheden als gevolg van jarenlange werkervaring. Het risico hiervan is dat er bewust en onbewust fouten kunnen worden gemaakt.
- Vanwege een beperkte toegang tot het administratiesysteem IFMIS kon er geen systeemgerichte controle worden uitgevoerd.

Algemene eindconclusie

Op grond van het bovenstaande komt de Rekenkamer tot haar conclusie dat zij conform *artikel 2 lid 2 en artikel 24 lid 2 van de Wet Rekenkamer Suriname 2019* (S.B. 2019 no. 102) geen goedkeuring kan geven aan de rekening van ontvangsten en uitgaven over het dienstjaar 2018.

4.2.8 Algemene Aanbevelingen

Hieronder worden de algemene aanbevelingen van de Rekenkamer met betrekking tot het onderzoek weergegeven:

- Het overzicht betalingen voorgaande dienstjaren dient opgesteld te worden conform de instructies van CBB en de *Comptabiliteitswet* om de juistheid en volledigheid van de uitgaven vast te kunnen stellen.
- De IC-afdeling dient opgezet en volledig bemenst te worden om haar controlewerkzaamheden optimaal uit te voeren. Zodoende kunnen het verantwoorden van onvolledige en onjuiste informatie en de risico's die zorgdragen voor een materiële afwijking binnen het ministerie geminimaliseerd worden door de beheersingsmaatregelen adequaat te laten functioneren. De uitgevoerde controles moeten leiden tot rapportages.
- De personeelsdossiers worden gecompleteerd, waarbij alle besluiten die de landsdienaar regarderen, in het dossier van de desbetreffende functionaris kunnen worden getraceerd.
- Alle financiële data moeten verwerkt worden in de administratie van het ministerie en hiertoe zal een goede afstemming gepleegd moeten worden met het Ministerie van Financiën c.q. de afdeling CBD.
- De nodige correcties in de BR-cijfers, na controle van de CLAD, zullen alsnog moeten worden doorgevoerd, zodat de Rekenkamer de herziene versie van desbetreffende BR kan ontvangen. Er dient een goed follow-upsysteem ingevoerd te worden door de afdeling CBB van Min Fin.
- Naast het opsturen van de rapportages van parastatale instellingen adviseert de Rekenkamer deze dienstorganen ook hun onderliggende stukken digitaal door te sturen naar het ministerie, voor een effectief beheer en voor controle van informatie.

- De verwerkte presentiebestanden kunnen liever op alfabetische volgorde gesorteerd worden, zodat ze overeenkomen met de presentielijsten. Dit zal resulteren in een beter overzicht en betere controle-uitvoering.
- Alle dossiers dienen zo volledig mogelijk bijgehouden te worden en in een gesloten brandvrije filekast bewaard te worden. Dit is noodzakelijk om te voorkomen dat bij eventuele wateroverlast schade zou kunnen worden aangericht aan controle-informatie die nodig is voor onder andere het uitvoeren van controlewerkzaamheden van de controle-instituten van de staat Suriname.
- Niet slechts invoeren van *back-up*- en *recovery*faciliteiten voor de administratie is van belang, maar ook de digitale vastlegging, zodat deze altijd beschikbaar gesteld kunnen worden aan de controle-instituten. Het kunnen vaststellen van de juistheid en volledigheid van de bedragen die verantwoord worden in de BR is van essentieel belang voor het vormen van een oordeel.
- Bij correcties in de uitbetaling van achterstallige personeelsaangelegenheden, zoals bij overwerkvergoeding of gratificaties, beveelt de Rekenkamer het ministerie aan erop toe te zien dat deze met meer voortvarendheid afgewerkt worden, zodat de landsdienaar zo min mogelijk wordt benadeeld.
- Voor de duurzaamheid en leesbaarheid kunnen bonnen liefst vooraf gekopieerd of gescand worden en daarna opgelegd worden in dossiers.
- De ministeries dienen wederzijdse afstemming te plegen met Min Fin betreffende data die voorkomen op de begroting van de ministeries. Dit is noodzakelijk om fouten tijdig te signaleren en om te beschikken over juiste en volledige administratie.
- Er dient een adequate en specifieke administratie van de uitgaven die voortkomen uit de maandelijkse contante kredietopening van SRD 50.000, beschikbaar te worden gesteld aan de Rekenkamer.
- De afstemming van de niet-belastingmiddelen door de sectie Centrale Krediet Bewaking (CKB) dient op de juiste wijze uitgevoerd te worden, zodat er voldoende zekerheid kan worden verkregen over de juistheid en volledigheid van de ontvangsten.
- Het administreren van de kredietopening (KO)-middelen moet overzichtelijk geschieden, waarbij de kwitanties c.q. bonnen worden voorzien van een registratienummer, alsook het implementeren van controletechnische functiescheiding.
- Het is van belang dat subsidieontvangende instellingen voor de verantwoording een goedkeurende jaarrekening (subsidieverklaring) van een onafhankelijke accountant overleggen. Hierin dient verklaard te worden of de uitgaven ten laste van de subsidie rechtmatig en conform de voorwaarden zijn besteed.
- De ministeries dienen hun processen, procedures en instructies (algemene en applicatiecontrolemaatregelen) van de respectievelijke afdelingen te beschrijven en te implementeren.
- De ministeries dienen bij het ramen van de programma's en middelen deze realistischer in te schatten, zodat de beleidsdoelen beter gerealiseerd kunnen worden.

- Het administratiesysteem IFMIS dient te worden geëvalueerd en de knelpunten dienen te worden weggewerkt. Hierdoor zal voornoemd administratiesysteem effectief kunnen worden ingezet voor het transparant maken en bijhouden van de overheidsadministratie. Het gevolg is dat de ministeries kunnen beschikken over detailinformatie (financiële verantwoordingen per code/artikel per specifieke periode) die zij nodig hebben voor het maken van deugdelijke analyses. Hierdoor zal het gebruik van de schaduwadministratie door het ministerie tot het verleden gaan behoren en het IFMIS zal leidend zijn als bron van de controle-informatie op alle niveaus binnen het controle-instrumentarium.

4.2.9 Algemene nawoord

De Rekenkamer plaats in haar definitieve rapporten van bevindingen een nawoord naar aanleiding van de reactie(s) van de ministeries op de bevindingen, conclusies en aanbevelingen van de concept-rapporten van bevindingen van de Rekenkamer.

Onderstaand is er een overzicht van het geplaatste nawoord van de Rekenkamer in haar definitieve rapporten verzonden naar de zeven ministeries inzake de controle van de BR 2018.

Tabel 15 Nawoord definitieve rapporten

	Ministerie	Nawoord definitief rapport
1	Arbeid	De Rekenkamer heeft helaas geen reactie van het Ministerie van Arbeid ontvangen op het conceptrapport van bevindingen inzake de Controle BR 2018, die per schrijven van 9 februari 2023 met het kenmerk EB/1108/du no. 0073.23 is aangeboden aan de minister.
2	Buitenlandse Zaken	De Rekenkamer heeft helaas geen reactie van het Ministerie van BIBIS ontvangen op het conceptrapport van bevindingen inzake de Controle BR 2018, die per schrijven van 09 februari 2023 met het kenmerk SC/1105/du, briefno. 0074.23 is aangeboden aan de minister.
3	Directoraat Belastingen	De Rekenkamer heeft helaas geen reactie van het Directoraat der Belastingen van Min Fin ontvangen op het conceptrapport van bevindingen inzake de Controle BR 2018, die per schrijven van 29 december 2022 met het kenmerk CW/1106/va no. 0539.22 was aangeboden aan de minister.
4	Directoraat Financiën	<p>De Rekenkamer heeft helaas geen reactie van het Directoraat Financiën van Min Fin ontvangen op het conceptrapport van bevindingen inzake de Controle BR 2018, die per schrijven van 5 januari 2023 met het kenmerk MP/1106/du no. 0002.23 was aangeboden aan de minister.</p> <p>Weliswaar is er op 17 januari 2023 een schrijven van Min Fin met kenmerk La.F. No. 29 ontvangen, met de volgende mededeling, “<i>dat de schriftelijke reactie op desbetreffend rapport binnen vijf werkdagen niet haalbaar is. Wij denken u een reactie in de 1^e week van februari 2023 te doen toekomen</i>”. Hieruit kon worden afgeleid dat het ministerie de Rekenkamer om uitstel vroeg.</p> <p>Op 26 januari 2023 is door de Rekenkamer positief gereageerd op dit schrijven, waarbij aan het ministerie voornoemd, uitstel is verleend tot uiterlijk 03 februari 2023.</p> <p>Ook op dit schrijven van de Rekenkamer met als kenmerk NV/1106/va no. 0058.23 is tot op de rapportagedatum geen schriftelijke reactie van het ministerie ontvangen.</p>

	Ministerie	Nawoord definitief rapport
5	Ruimtelijke Ordening, Grond- en Bosbeheer	Het ministerie heeft op het conceptrapport inzake Controle BR 2018 een reactie/brief opgestuurd met als kenmerk Min. GBB no: 0008-23, de dato 06 januari 2023. De Rekenkamer heeft de reacties en aanvullingen betreffende kledinggeld/toelage en correcties bij de onderwerpen organogram, presentie en aanvullingen verwerkt in het rapport.
6	Handel, Industrie en Toerisme	De Rekenkamer heeft helaas geen reactie van het Ministerie van EZOTI gewezen Ministerie van HIT ontvangen op het conceptrapport van Bevindingen inzake de Controle BR 2018, die per schrijven van 26 januari 2023 met het kenmerk SD/1107/va no. 0057.23 is aangeboden aan de minister.
7	Landbouw, Veeteelt en Visserij	De Rekenkamer heeft helaas geen reactie van het Ministerie van LVV ontvangen op het conceptrapport van bevindingen inzake de Controle BR 2018, die per schrijven van 1 februari 2023 met het kenmerk EB/1108/va no. 0067.23 is aangeboden aan de minister.
8	Natuurlijke Hulpbronnen	De Rekenkamer heeft op het conceptrapport van bevindingen inzake de Controle BR 2018, dat per schrijven van 20 december 2022 met het kenmerk SV/1109/du no. 0530.22 was aangeboden aan het Ministerie van NH, helaas geen reactie van de minister ontvangen.

In de gevallen waarbij er geen reactie is ontvangen van de ministeries, wordt het door de Rekenkamer beschouwd als akkoord gaan met de bevindingen c.q. conclusies die zijn verwerkt in de desbetreffende rapporten. Derhalve zijn de definitieve rapporten reeds uitgebracht en spreekt de Rekenkamer de hoop uit dat de gedane aanbevelingen serieus zullen worden meegenomen in het beleid ter verbetering van de administratie en de dienstverlening van de ministeries.

4.3 Rechtmatigheidsonderzoek niet-belastingmiddelen

Directoraat Transport en Communicatie inzake dienstjaren 2018 en 2019

4.3.1 Inleiding

Het onderzoek heeft betrekking op de rechtmatigheid van de niet-belastingmiddelen (NBM) van het Directoraat Transport en Communicatie over de dienstjaren 2018 en 2019. Hierbij is onderzocht het procesverloop en of deze conform wet- en regelgeving is uitgevoerd.

De controle wordt uitgevoerd in overeenstemming met *artikel 149 van de Grondwet van 1987*, S.B. 1987 no. 116, zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B. 1992 no. 38 en *de artikelen 2 lid 2 en 24 lid 2 van de Wet Rekenkamer Suriname 2019* (S.B. 2019 no. 102).

De NBM vallen onder de noemer van overheidsontvangsten en worden hierbij gedefinieerd als een geldelijke ontvangst van verleende diensten en inkomsten die voornamelijk voortvloeien uit overheidsbezit. Aangezien de Rekenkamer in de afgelopen periode (ruim tien jaren) merendeels audits heeft verricht die betrekking hadden op de uitgaven van de overheid, is toen besloten om nu aandacht te besteden aan de overheidsontvangsten; en wel de NBM.

Aanleiding onderzoek

De overheidsontvangsten zijn van eminent belang, gezien het feit dat hiermee de overheidsuitgaven moeten worden betaald. Indien de overheidsinkomsten niet voldoende binnenstromen, kunnen de beleidsprogramma's en projecten niet optimaal worden uitgevoerd, hetgeen desastreuze gevolgen kan hebben voor de opbouw en ontwikkeling van ons land Suriname.

Uit de cijferanalyse, waarbij de begrotingscijfers van 2018 en 2019 met elkaar zijn vergeleken aan de hand van de geraamde en ontvangen bedragen (op basis van de hoogste raming en minst ontvangen bedragen), is een keuze gemaakt om de NBM van het Directoraat Transport en Communicatie te onderzoeken.

In oktober 2020 heeft de Rekenkamer een aanvang gemaakt middels deskresearch omtrent de NBM. De huidige regering is vanaf 16 juli 2020 aangetreden en als gevolg hiervan zijn er ook wijzigingen doorgevoerd betreffende de indeling van ministeries. Tijdens de vorige regering (augustus 2010 - 15 juli 2020) was het Ministerie van Transport, Communicatie en Toerisme (Min TCT) ontmanteld en viel een deel als Directoraat Transport en Communicatie onder het toenmalig Ministerie van Openbare Werken, Transport en Communicatie. Het andere onderdeel Toerisme was ondergebracht bij het Ministerie van Handel, Industrie en Toerisme (Min HIT). Daarbij is er een vergelijkend onderzoek verricht van de begrotingscijfers van het dienstjaar 2018 ten opzichte van 2019 (zie tabel 16). Deze zijn gehaald uit de (ontwerp)wet Slot der Rekening 2018 (S.B. 2018 no. 42) bekrachtigd 27 april 2018 en de (ontwerp)wet Slot der Rekening 2019 (S.B. 2019 no. 95) bekrachtigd 6 september 2019.

Tabel 16 Begrotingscijfers 2018 en 2019 van het Directoraat Transport en Communicatie

	Dienstjaar	Geraamd	Gerealiseerd
Niet-belastingmiddelen	2018	SRD 217,6 miljoen	SRD 336.000
	2019	SRD 59,1 miljoen	SRD 24,5 miljoen

Bron: Wet Slot der Rekening 2018 (S.B. 2018 no. 42) en Wet Slot der Rekening 2019 (S.B. 2019 no. 95)

Vervolgens is op basis van de toelichting in de begroting besloten de volgende twee artikelen aan een controleonderzoek (audit) te onderwerpen, namelijk:

- *Code 53016 - Opbrengsten Parastatalen;*
- *Code 53014 - Dividend.*

Doelstelling onderzoek

Het onderzoek heeft tot doel inzicht te verschaffen in de diverse procesgangen en de rechtmatigheid van dit type inkomsten, met name de NBM van het Directoraat Transport en Communicatie in het dienstjaar 2018 en 2019, vast te stellen.

Mate van zekerheid

De controle zal worden uitgevoerd op basis van een redelijke mate van zekerheid. Het onderzoek beoogt inzicht te geven in het proces van de NBM. In het rapport zullen de bevindingen en conclusies

over controle op de eerdergenoemde twee artikelen worden opgenomen met een betrouwbaarheid van 95%.

Wettelijk kader

De volgende wetten en regels zijn van toepassing op de NBM door het Min TCT:

- Wet Rekenkamer Suriname 2019 (S.B. 2019 no. 102);
- Wet van 27 april 2018, tot vaststelling van de 14^e afdeling van de begroting van uitgaven en ontvangsten voor het dienstjaar 2018 betreffende het Directoraat Transport en Communicatie vallend onder het Ministerie van Openbare Werken, Transport en Communicatie (S.B. 2018 no. 42);
- Wet van 6 september 2019, tot vaststelling van de 14^e afdeling van de begroting van uitgaven en ontvangsten voor het dienstjaar 2019 betreffende het Directoraat Transport en Communicatie vallend onder het Ministerie van Openbare Werken, Transport en Communicatie (S.B. 2019 no. 95);
- De Comptabiliteitswet (G.B. 1952 no. 111) zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B. 2003 no. 76¹³;
- Het Comptabiliteitsbesluit (G.B. 1953 no. 100) zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B. 2004 no. 116;
- 'Instructie informatieverstrekking ten behoeve van de samenstelling van de Begrotingsrekening' conform artikel 32 van de Comptabiliteitswet, verstrekt door de afdeling CBB.

Gecontroleerd

De gecontroleerde instelling in dit onderzoek is het Directoraat Transport en Communicatie.

De volgende afdelingen van het directoraat zijn bij dit onderzoek betrokken:

1. de afdeling Luchtvaartdienst;
2. het Onderdirectoraat Administratieve Diensten.

Tevens zijn ten aanzien van Code 53014 - Dividend de ontvangsten van het parastataal N.V. Havenbeheer Suriname meegenomen in het onderzoek.

Controlestandaard

Het onderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de International Standards for Supreme Audit Institutions (ISSAI 400/4000) voor het doen van rechtmatigheidsonderzoek zoals vastgelegd in het Handboek Rechtmatigheidsonderzoek 2018 van de Rekenkamer van Suriname.

Onderzoeksvragen

De hoofdvraag luidt als volgt: *“Zijn de niet-belastingmiddelen (NBM) van het Directoraat Transport en Communicatie volgens de geldende wet- en regelgeving uitgevoerd en zijn de juiste procedures hierbij gevolgd in het dienstjaar 2018 en 2019?”*

De deelvragen zijn:

- *Hoe verloopt het proces van de niet-belastingmiddelen (raming, ontvangsten/inning/storting en verantwoording?)*

¹³ Zoals laatstelijk gewijzigd S.B. 2019 no. 98. De nieuwe Comptabiliteitswet is op 6 september 2019 afgekondigd in het Staatsblad van de Republiek Suriname.

- *Hoe verloopt het controleproces van de niet-belastingmiddelen door het directoraat?*
- *Zijn de processtappen betreffende de niet-belastingmiddelen toegepast bij de codes 53016 en 53014?*

Reikwijdte onderzoek

Zoals eerder vermeld is de gecontroleerde instelling in dit onderzoek het Directoraat Transport en Communicatie. In 2018 en 2019 viel dit directoraat nog onder het Ministerie van Openbare Werken, Transport en Communicatie. Voor dit onderzoek zijn de cijfers uit de begrotingsrekeningen 2018 en 2019 gebruikt voor de controle. Hierbij is de focus gelegd op de volgende twee codes van de NBM:

1. Code 53016 - Opbrengst Parastatalen (2018 geraamd SRD 49.384.000; ontvangen SRD 0 en van 2019 geraamd SRD 58.814.000; ontvangen SRD 96.000).
2. Code 53014 - Dividend (2018 geraamd SRD 5.000; ontvangen SRD 0 en van 2019 geraamd SRD 115.000; ontvangen SRD 24.064.000).

Hierbij moet er vermeld worden dat van de bovengenoemde artikelen er geen ontvangsten zijn geboekt in het dienstjaar 2018. Maar aangezien bij dit onderzoek een vergelijking van de cijfers is gemaakt van 2018 ten opzichte van 2019, alsmede met behulp van de toelichting en op basis van professional judgement (oordeelsvorming) zijn deze twee artikelen geselecteerd voor een nader onderzoek.

Criteria

Uit de toepasselijke wet- en regelgeving zijn de volgende criteria ontleend aan de NBM:

1. De raming van de NBM moet in de begroting zijn opgenomen.
2. De wijze van toezicht en controle door het ministerie op de NBM moet transparant zijn.
3. De NBM moeten op basis van juistheid, volledigheid en tijdigheid worden verantwoord.

Al deze punten zijn uitgewerkt in '*Instructie informatieverstrekking ten behoeve van de samenstelling van de Begrotingsrekening*'.

Bewijsverzameling

Op grond van de ISSAI 400/4000 en het Handboek Rechtmatigheidsonderzoek 2018 van de Rekenkamer dienen de conclusies van de Rekenkamer te zijn gebaseerd op voldoende, relevant en betrouwbaar bewijs.

De Rekenkamer heeft daartoe documenten betreffende relevante wet- en regelgeving van het directoraat ontvangen en geanalyseerd. Los van de documenten is ook middels interviews met sleutelpersonen en correspondentie (schriftelijk, inclusief e-mailberichten) de nodige informatie verzameld.

De Rekenkamer is van mening dat het verzamelde bewijsmateriaal in zekere mate relevant en betrouwbaar is en een basis vormt om de conclusies te kunnen trekken, zoals verwoord in hoofdstuk 4 van dit rapport.

4.3.2 Interne beheersingsmaatregelen niet-belastingmiddelen

In deze paragraaf wordt ingegaan op de opzet, het bestaan en de werking van de interne beheersingsmaatregelen van de NBM van Min TCT. Tevens worden de bevindingen die de Rekenkamer heeft geconstateerd gedurende de onderzoeksperiode vastgelegd en ten slotte volgen de afgeleide conclusies.

4.3.2.1 Opzet beheersingsmaatregelen

In deze paragraaf wordt het proces van '*geraamd tot en met verantwoording*' van de NBM in kaart gebracht. Hierbij moet vermeld worden dat dit proces niet beschreven is door Min TCT.

De Rekenkamer heeft ten aanzien van het proces enkele aandachtspunten vastgelegd om het documentensysteem en de procedures te kunnen volgen, opdat de rechtmatigheid kon worden getoetst. Geenszins kan deze vastlegging worden beschouwd als een officiële beschrijving.

Hierbij zal van de twee geselecteerde codes het proces worden getoetst. De Rekenkamer heeft onderzocht welke interne beheersingsmaatregelen zijn toegepast op het eerdergenoemd proces, om de naleving van de relevante wet- en regelgeving te waarborgen.

Met betrekking tot de opzet van de beheersingsmaatregelen wordt er uiteindelijk een eindconclusie getrokken.

Proces geraamd tot en met verantwoording

Uit verkregen informatie is gebleken dat het proces vanaf geraamd tot en met verantwoording van de NBM van het directoraat, niet is vastgelegd of beschreven.

Het proces vanaf geraamd tot en met verantwoording van de NBM bestaat uit drie fasen namelijk:

1. raming
2. ontvangst/inning/storting
3. verantwoording

Het proces vindt zijn grondslag in diverse wet- en regelgeving. Het auditteam heeft middels interviews met het directoraat enkele aandachtspunten van het proces kunnen vastleggen. Het bovengenoemde proces verschilt onderling bij de twee codes gelet op de wijze van ontvangst van de middelen enerzijds door dienstverlening en anderzijds door winstaandeel (aandeelhouder).

Code 53016 - Opbrengst Parastatalen

In 2018 zijn er geen ontvangsten geboekt voor Code 53016, maar wel in 2019. In dit dienstjaar is er een bedrag van SRD 96.000 ontvangen. Dit bedrag heeft slechts betrekking op de ontvangsten van de afdeling Luchtvaartdienst.

De Luchtvaartdienst is verantwoordelijk voor de regulering van alle luchtvaartactiviteiten in Suriname en moet ervoor zorgen dat alle activiteiten in overeenstemming met de internationale standaarden

worden uitgevoerd. De Luchtvaartdienst is een aparte afdeling onder leiding van een hoofd en de afdeling valt onder toezicht van de directeur Transport. Het financiële gedeelte uitgaven/inkomsten valt onder de verantwoordelijkheid van de onderdirecteur Administratieve Diensten (ODAD) en de directeur is verantwoordelijk voor het beleid van de afdeling.

Aandachtspunten raming - verantwoording Luchtvaartdienst

Raming

Bij het opstellen van de begroting gaat het verzoek naar de afdeling Statistiek. De documenten die worden bijgehouden zijn:

- a. de statistieken, die worden verzameld door de afdeling Statistiek van de Luchtvaartdienst.;
- b. flight strips, die door de afdeling Luchtvaartdienst worden vervaardigd van inkomend verkeer.

Op basis van de onderstaande punten wordt het aantal vluchten geschat en wat de verdiensten op basis daarvan kunnen zijn:

1. vergelijking statistieken van vliegbewegingen van twee voorafgaande jaren;
2. bijhouden van de geregelde vluchten (dit zijn lijndiensten die vooraf al bepaald zijn);
3. nagaan wat de geplande activiteiten in het gebied/de regio zijn in een bepaald jaar (bijvoorbeeld sportactiviteiten of grote conferenties) en aan de hand daarvan een schatting maken hoeveel extra vluchten gemaakt gaan worden;
4. schatting van ongeregelde diensten (charters);
5. op basis van die statistieken, vluchten en activiteiten wordt een raming gemaakt van het vliegverkeer voor het komend jaar;
6. berekeningen die ook worden gemaakt aan de hand van de tarieven om in te schatten wat de opbrengsten zullen zijn, en uiteindelijk wordt het geraamde bedrag vastgesteld.

Ontvangst/inning/storting

De luchtvaartmaatschappijen zorgen zelf voor de storting van de bedragen op de bankrekening van Finabank. Het gaat in deze onder meer om landingsgelden, luchtnavigatiekosten en concessies voor verkochte vliegtuigbenzine.

Het directoraat heeft te kennen gegeven dat de bedragen niet op de algemene rekening van de CBvS worden gestort, maar op het rekeningnummer op naam van het Ministerie van Financiën (Min Fin) ten behoeve van CADSUR. Deze instructie is volgens het directoraat door Min Fin gegeven.

Echter heeft het auditteam de instructie niet onder ogen gezien, maar het heeft slechts een exemplaar van een schrijven (Sec.No.: 689/17/Min. de dato 23 oktober 2017) van het directoraat ontvangen, gericht aan een der luchtvaartmaatschappijen omtrent het overmaken van gelden naar de Finabank.

Stortingen van de internationale luchtvaartmaatschappijen worden vaak veel later ontvangen, vanwege meerdere tussenstops. Hierbij ontbreekt dikwijls een duidelijke omschrijving van de transacties op de bank, waardoor de juistheid van de informatie en bedragen niet getoetst kan worden door Min

TCT. Er ontbreken hier ook controlepunten, waardoor niet kan worden nagegaan of het juiste bedrag is gestort.

Op basis van het bovenstaande kan het directoraat geen nauwkeurige inschatting maken van de ontvangsten in een jaar, met andere woorden de stortingen op de bankrekening van het desbetreffende jaar, bijvoorbeeld in 2018, worden verwerkt als te zijn de ontvangsten in het begrotingsjaar 2019.

Verantwoording

De Luchtvaartdienst en afdeling BFZ zijn belast met de verantwoording van de ontvangen bedragen.

Deze dienst kan slechts informatie verstrekt door de bank verwerken als ontvangst.

Doordat het internationaal betaalverkeer naar Suriname zeer slecht verloopt, is de betaling internationaal zeer moeizaam, zodat er voor deze NBM nog steeds achterstanden zijn.

De audittee heeft aangegeven dat bepaalde betalingen door de luchtvaartmaatschappijen teruggaan tot zelfs het dienstjaar 2013. Hierdoor wordt het bemoeilijkt om op basis van de prognose (raming) van een bepaald jaar een verantwoording op te stellen als er bedragen van voorgaande jaren nog verwerkt moeten worden.

Op basis van de verkregen informatie van de bank wordt een vergelijking gemaakt met verstuurde offertes en worden de inkomsten voor dat jaar bepaald. Echter geeft dit een vertekend beeld, omdat de bedragen eigenlijk de inkomsten van voorafgaande jaren weerspiegelen, terwijl de inkomsten van het lopend jaar nog niet zijn ontvangen.

Controle: De IC-afdeling controleert slechts de verantwoording die is opgeleverd door de BFZ op juistheid.

Code 53014 - Dividend

In 2018 zijn er geen ontvangsten geboekt voor Code 53014, maar in 2019 is er een bedrag van SRD 24.064.000 als ontvangst geboekt. Het bedrag van SRD 24.064.000 is een equivalent van USD 3.200.000 tegen de toenmalige koers van 7,52 SRD voor 1 USD, die door N.V. Havenbeheer Suriname is gestort in de staatskas. Opmerkelijk is dat N.V. Havenbeheer Suriname de enige parastataal is geweest die in 2019 dividend heeft gestort in de staatskas volgens de begrotingsrekening.

Aandachtspunten geraamd tot en met verantwoording dividend

Raming

De raming van de middelen met betrekking tot Code 53014 - Dividend vindt plaats door het desbetreffende bedrijf en dat geschiedt op basis van een prognose van de te verwachte bedrijfsresultaten. Niet alle parastatalen ressorterend onder het directoraat sturen hun ramingen op. Ze worden wel door het ministerie aangeschreven voor het opsturen van deze informatie en hun beleid, maar ze onthouden zich hiervan. De raming opgenomen in de begroting is dus niet gebaseerd op de reële verwachting.

Als kanttekening heeft het directoraat aangegeven dat bepaalde parastatalen, zoals Telesur, rechtstreeks hun 'zaken' afrekenen met Min Fin en niet met het directoraat.

Ontvangst/inning/storting

De ontvangsten/stortingen vinden plaats op een door het Ministerie van Financiën aan te wijzen bankrekeningnummer bij De Surinaamsche Bank en de Centrale Bank van Suriname.

Verantwoording

De verantwoording van de middelen vindt plaats in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders, (AVA) waar ook de hoogte van het uit te keren dividend wordt vastgesteld. Volgens de ODAD kan dit achterhaald worden uit de notulen die zijn opgemaakt tijdens de jaarvergadering van de AVA, waarbij de minister samen met een vertegenwoordiger van Min Fin ook wordt uitgenodigd. De informatie ten aanzien van de ontvangsten (dividend) worden dus uit de verkregen notulen van de AVA gehaald. Helaas heeft het auditteam tot de rapportagedatum de notulen niet ontvangen van Min TCT.

Controle

De IC-afdeling verricht geen werkzaamheden ten aanzien van de verantwoording door de parastatalen en ook niet bij de processen. De IC-afdeling controleert slechts de verantwoording die is opgeleverd door de BFZ op juistheid.

Conclusie opzet

De Rekenkamer concludeert dat het eerdergenoemde proces bij beide codes geen voldoende interne beheersingsmaatregelen heeft vanwege:

1. geen vastlegging van het proces;
2. onvoldoende functiescheiding;
3. het feit dat de IC-afdeling geen werkzaamheden verricht wat de verantwoording door de parastatalen betreft en ook niet bij de processen;
4. het ontbreken van '*checks and balances*' bij het tijdig storten van gelden;
5. het ontbreken van een *up-to-date* administratie door TCT van ontvangsten/storting door de cliënten van de luchtvaartdienst (CADSUR);
6. het ontbreken van goede communicatie tussen Min TCT en onder haar ressorterende parastatalen.

Dit alles brengt met zich mee dat het proces niet effectief werkt.

4.3.2.2 Bestaan beheersingsmaatregelen

In deze paragraaf wordt ingegaan op het feit of het proces van '*geraamd tot en met verantwoording*' in werkelijkheid bestaat en wordt nageleefd. Helaas kon het bestaan van de beheersingsmaatregelen niet worden getoetst door gebrek aan voldoende informatie en het ontbreken van de procesbeschrijving. Tot aan de rapportagedatum is de opgevraagde informatie van onder andere stortingsbewijzen van N.V. Havenbeheer Suriname en facturen van de luchtvaartdienst niet ontvangen. Vermeldens-

waard is dat de onderdirecteur ook heeft aangegeven dat hij voornoemde informatie die hij had opgevraagd bij de Luchtvaartdienst en N.V. Havenbeheer Suriname niet heeft ontvangen. Als gevolg hiervan kan er geen conclusie worden getrokken met betrekking tot het bestaan van de beheersingsmaatregelen.

4.3.2.3 Werking beheersingsmaatregelen

Ten aanzien van de werking van de beheersingsmaatregelen heeft de Rekenkamer onderzocht of de ontvangsten overeenstemmen met de verkregen informatie c.q. bewijsstukken over het dienstjaar 2019. Hierna volgen de bevindingen en de conclusies van de Rekenkamer hieromtrent.

Bevindingen

Om de werking van de beheersmaatregelen te controleren heeft de Rekenkamer van zowel Code 53014 als 53016 de transacties gecontroleerd op juistheid, tijdigheid en volledigheid.

Bevindingen Code 53014 - Dividend

Ten behoeve van Code 53014 - Dividend is in 2019 een bedrag van SRD 24.064.000, equivalent van USD 3.200.000, ontvangen.

1. In de BR-toelichting staat vermeld dat het uitgekeerde dividendbedrag (USD 3.200.000) een meevaller betreft over het boekjaar 2019. Uit de overmakingsbrieven met een totaalbedrag van USD 3.200.000 staat vermeld dat dit bedrag bestaat uit voorschotten van dividend op de boekjaren 2016, 2017, 2018 en dividend voor 'langere tijd'.
2. Uit de overmakingsbrieven van N.V. Havenbeheer Suriname zijn de volgende stortingen ten name van het Ministerie van Financiën te halen:
 - USD 800.000 voorschot dividend op boekjaar 2016;
 - USD 500.000 voorschot dividend op boekjaar 2017;
 - USD 500.000 voorschot dividend op boekjaar 2018;
 - USD 1.400.000 voorschot dividend voor langere tijd.

Deze bedragen zijn overgemaakt op de USD-rekeningen van het Ministerie van Financiën. Vermeldenswaard is dat in de toelichting van de begrotingsrekening 2019 staat aangegeven: *“Echter heeft de Centrale Betaaldienst deze storting tot op heden niet kunnen bevestigen”*.

De bewijzen voor deze stortingen zijn opgevraagd, maar deze zijn tot aan de rapportering niet ontvangen.

3. N.V. Havenbeheer Suriname heeft ook aangegeven dat de jaarrekeningen over de boekjaren 2016 tot en met 2019 nog niet zijn vastgesteld in de AVA.

Bevindingen Code 53016 - Opbrengst Parastatalen

Van Code 53016 - Opbrengst Parastatalen is in 2019 een bedrag van SRD 96.000 als ontvangst geboekt op de begrotingsrekening. Dit bedrag is alleen door de afdeling Luchtvaartdienst gestort in de staatskas.

1. Het bedrag SRD 96.000 is opgebouwd uit twee transacties, namelijk een ontvangst van KLM, SRD 89.903 en een bedrag van SRD 9.245. Deze twee bedragen zijn waargenomen op de bankafschriften van de CBvS, en gelet op de totaalstelling is er sprake van een verschil van SRD 3.148 ten opzichte van de BR.
2. Volgens Min TCT is het bedrag SRD 9.245 een banksaldo. Het betreft dus geen transactie, maar het verschil van de debet- en creditzijde van de bankrekening. Op het afschrift van de CBvS is dit bedrag per 18 juli 2019 omschreven als vorig saldo, dat voorkomt op de SRD-rekening 0313100-001-041-968, Directeur Transport, Communicatie & Toerisme. Ditzelfde bedrag is op een cheque uitgeschreven gedateerd op 26 november 2019, die moest worden overgemaakt ten laste van Min TCT op de SRD-rekening van Min Fin 0313100-001-002-968, Ministerie van Financiën & Planning bij de CBvS.

Tot aan de rapportagedatum heeft het auditteam de overige opgevraagde informatie niet ontvangen van Min TCT, waaronder de facturen en andere bewijsstukken. Min TCT had vooraf ook doorgegeven dat de Luchtvaartdienst nog moest nagaan of de opgevraagde facturen nog in hun bestand voorkomen.

3. In de BR-toelichting is aangegeven dat vervolgens de ontvangsten van de Luchtvaartdienst gestort moeten worden op de USD-rekening van Min Fin ten behoeve van CADSUR. Verwijzend naar bevinding 2 heeft de storting van de KLM N.V. plaatsgevonden op de rekening van CBvS.

Volgens het directoraat heeft het Ministerie van Financiën aan de maatschappijen aangegeven dat te rekenen van 2017 alle gelden voor hun verleende diensten gestort dienen te worden op een rekening bij de Finabank. De KLM N.V. heeft om een of andere redenen verzuimd hieraan gevolg te geven.

4. Het stortingsbewijs van KLM N.V. is wel aangetroffen.
5. De omschrijving op de bankafschriften van Finabank is niet duidelijk, waardoor niet kan worden afgeleid om welke transactie het gaat. Tevens zijn andere banktransacties geconstateerd op de rekening de Luchtvaartdienst niet rakende. De ODAD heeft aangegeven dat de rekening op naam staat van Min Fin en dat Min TCT geen kennis draagt van de diverse banktransacties.
6. De ODAD heeft ook kenbaar gemaakt dat Min TCT ook niet op de hoogte was dat de storting moest plaatsvinden op de Finabank. Min TCT kwam tot dit besef, nadat een luchtvaartmaatschappij hen erop wees dat de maatschappijen een schrijven hebben gehad van Financiën betreffende wijziging van bank en bankrekeningnummer voor stortingen.

In de toelichting van de begrotingen 2018 en 2019 is aangegeven dat namens de instructies van het Min Fin de inkomsten worden gestort op een bankrekeningnummer (zowel in SRD als in USD) bij de Finabank. Bij navraag naar de instructies heeft de ODAD aangegeven dat het echter om een standaard formeel schrijven gaat bestemd voor de klanten (binnen- en buitenland). De klanten kunnen in het vervolg de gelden storten op desbetreffende bankrekening. Min TCT beschikte dus

niet over een officieel stuk dat melding geeft over de storting van gelden op voornoemde bankrekeningnummers.

7. Uit de bankrekening bij Finabank (afschriften) blijkt dat er verschillende bedragen zijn ontvangen ten behoeve van CADSUR. Echter zijn deze ontvangsten op de Finabankrekening niet als ontvangst meegenomen voor het dienstjaar 2019.

Volgens het directoraat zijn de ontvangsten van de Finabank niet als ontvangsten meegenomen, omdat het ministerie tot voor kort (2021) niet over deze informatie beschikte. Er zijn discrepanties geconstateerd met betrekking tot deze inkomsten. De ontvangsten op de Finabankrekening moeten nog door de afdeling CBB worden verwerkt.

4.3.2.4 Conclusies werking

Code 53014 - Dividend

1. Ten aanzien van de toelichting in de BR kan geconcludeerd worden dat deze onjuist is en niet overeenkomt met bewijsstukken geleverd door N.V. Havenbeheer Suriname. Dit is het gevolg van de slechte communicatie tussen het Min TCT en N.V. Havenbeheer Suriname.
2. Er is een achterstand bij de vaststelling van de jaarrekeningen vanaf 2016 in de AVA.

Code 53016 - Opbrengst Parastatalen

1. Ten aanzien van ontvangsten geboekt op deze code die alleen betrekking heeft op de Luchtvaartdienst, is er sprake van een boeking op een onjuiste code. Het directoraat heeft deze bevinding bevestigd gedurende de controle en aangegeven dat het al jaren zo wordt geboekt.
2. Uit de bankafschriften, alsook uit de administratie van Min TCT, is uit hun omschrijving niet te destilleren op welke storting een transactie betrekking heeft.
3. De administratie van Min TCT is niet op schema of bijgewerkt, waardoor een vertekend beeld kan worden geschetst over de ontvangsten van het desbetreffende jaar.

4.3.3 Conclusies

Met dit onderzoek is de Rekenkamer de rechtmatigheid nagegaan van de ontvangsten, met name de NBM van het Min TCT in het dienstjaar 2018 en 2019.

Ten aanzien van de onderzoeksvragen kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

1. Verwijzend naar de bevindingen betreffende Code 53016 - Opbrengst Parastatalen en 53014 - Dividend kan geconstateerd worden dat niet de juiste procedures zijn gevolgd volgens wet- en regelgeving.
 - Voor beide codes worden de financiële cijfers niet nauwkeurig vastgesteld en meegenomen in de begroting.
 - Er ontbreken controlepunten in het gehele proces.
 - De parastatalen geven hun raming, die moet worden gecumuleerd en opgenomen in de begroting, niet (tijdig) door aan Min TCT.
 - De parastatalen dienen hun verantwoording/jaarrekening niet in bij Min TCT, vanwege de slechte communicatie tussen het parastataal en het ministerie.

- De ontvangsten van de Luchtvaartdienst zijn niet op de juiste code in de begroting opgebracht, omdat zij geen parastataal bedrijf is, maar een afdeling die valt onder het Directoraat Transport en Communicatie.
2. Min TCT beschikt niet over een beschrijving van het proces ‘*geraamd tot en met verantwoording*’ ten behoeve van NBM, waardoor de audittrail niet te volgen was door het auditteam.
 3. Nieuwe instructies worden niet in een formeel format gegoten.
 4. De bedragen in de begrotingsrekening onder Middelen zijn niet juist. De volledige ontvangsten zijn niet meegenomen door late verwerking van de CBB.

4.3.4 Aanbevelingen

De Rekenkamer doet de volgende aanbevelingen:

1. In de begroting moeten de ontvangsten volgens de juiste code worden geboekt, eventueel onder ‘Diverse niet-belastingmiddelen’.
2. Min Fin zou in samenwerking met Min TCT het proces met betrekking tot NBM kunnen beschrijven en vastleggen en deze vervolgens laten goedkeuren.
3. Een betere communicatie is noodzakelijk tussen Min TCT en alle parastatalen, en ook het maken van duidelijke afspraken over de raming en verantwoording om deze tijdig aan te leveren.
4. Een evaluatie om een beter beleid uit te stippelen voor de storting door de luchtvaartmaatschappijen voor de luchtvaartdienst is belangrijk. Het beleid moet erop gericht zijn om tijdig de stortingen te laten plaatsvinden, controlemechanisme te introduceren en erop toe te zien dat de administratieve verwerking van de informatie consequent wordt bijgewerkt. De onduidelijkheid over stortingen door wie, wanneer en met betrekking tot de cliënten moet tot het verleden gaan behoren.
5. Bij het aanstellen van nieuwe instructies dienen deze formeel (schriftelijk) te worden vastgelegd door Min Fin en moeten desbetreffende ministeries in kennis worden gesteld.
6. Het Min TCT dient ook een inkijsfunctie te hebben op de rekeningen van de afdelingen/ parastatalen die onder hen ressorteren. Dit is noodzakelijk bij het opstellen van de begrotingsrekening.

4.4 Sociaaleconomisch Pakket: “Besteding COVID-19 Noodfonds aan de bus- en bootvergunninghouders” bij het Ministerie van Transport, Communicatie en Toerisme voor de periode april 2020 - juni 2021

4.4.1 Inleiding

De heersende COVID-19-pandemie vraagt om dringende maatregelen van overheden, en het kan soms moeilijk zijn om dit zorgvuldig in evenwicht te brengen met verantwoording, transparantie en inclusiviteit (betrokkenheid). Volgens onderzoek kunnen noodsituaties ertoe leiden dat basiscontrole-systemen worden opgeschort of omzeild, in combinatie met versoepeling van verantwoordingsystemen en toezicht. Dit kan leiden tot wanbeheer en corruptie in een tijd waarin overheidsmiddelen onder druk staan.

In Suriname werd zijn eerste COVID-19-besmetting op 13 maart 2020, na een medisch onderzoek, bevestigd door de regering van Suriname. De overheid heeft toen onmiddellijk haar grenzen en lucht-ruim afgesloten om de invoer en verspreiding van het virus in te dammen. Naarmate de verspreiding van het virus toenam, beperkten de autoriteiten sociale bijeenkomsten, werden scholen (ook de universiteit) tijdelijk gesloten en beperkten ze de dienstverlening van restaurants en andere eetgelegenheden. Ook openbaar- en commercieel vervoer door de lucht, over land en te water werden verboden in een poging om de verspreiding van het coronavirus te voorkomen dan wel te minimaliseren.

Derhalve is deze audit afgebakend tot het door de pandemie getroffen openbaar vervoer en wel de bus- en bootvergunninghouders.

Het Min TCT is verantwoordelijk voor de registratie en besteding van het COVID-19 Noodfonds aan de getroffen transportsector tijdens deze pandemie. De mediaberichten over het gebrek aan COVID-19-ondersteuning voor deze sector hebben het auditteam geïnspireerd om de geldelijke ondersteuning aan de bus- en bootvergunninghouders uit het COVID-19 Noodfonds nader te controleren.

Tot en met juni 2021 is er een bedrag ad SRD 17.151.470 (SRD 17,1 mln.) toegewezen aan de bus- en bootvergunninghouders.

Controle normen en controle mandaat

De TAI-audit is een op ISSAI gebaseerd rechtmatigheidsonderzoek dat bijdraagt aan het verbeteren van de transparantie, verantwoording en inclusiviteit (TAI) bij het gebruik van noodfinanciering. Deze audit wordt uitgevoerd in overeenstemming met:

- de controlestandaarden en -richtlijnen ISSAI 400/4000 van de Internationale Organisatie voor Rekenkamers (INTOSAI);
- de *Grondwet van Suriname* hoofdstuk 16 "Toezicht op de uitgaven van de overheidsfinanciën", artikel 149 (S.B. 1987 no. 116) en de *Wet Rekenkamer Suriname 2019* (S.B. 2019 no. 102), artikel 2 en 26;
- de *Wet Uitzonderingstoestand COVID-19* (S.B. 2020 no. 83) artikel 7 lid 6;

Deze wet verleent aan de Rekenkamer van Suriname specifiek het volgende mandaat:

"De Rekenkamer van Suriname krijgt maandelijks afschrift van de uitgaven. Afsluiting van het noodfonds vindt plaats, nadat alle uitgaven zijn gedaan en door de Centrale Landsaccountantsdienst (CLAD) en de Rekenkamer van Suriname zijn gecontroleerd. De Comptabiliteitswet 2019 is van toepassing op de wijze van de besteding van de gelden uit het noodfonds en de noodvoorziening."

- de *Wet Uitvoering Burgerlijke Uitzonderingstoestand* (S.B. 2020 no. 151);
- het Comptabiliteitsbesluit (G.B. 1953 no. 100);
- de *Comptabiliteitswet 2019* (S.B. 2019 no. 98).

Onderwerp

Voor de financiering van de buitengewone maatregelen en voorzieningen is door de overheid een noodfonds ingesteld (*S.B. 2020 no. 83 artikel 7 lid 1*). Voor de eerste maal (09 april 2020) mocht de minister van Financiën op basis van de door de overheid gemaakte inschatting van de behoefte, bestedingen plegen boven de staatsbegroting in Surinaamse dollars tot het bedrag van SRD 400 miljoen, conform lid 2 (*S.B. 2020 no. 83 artikel 8 lid 7*).

De *Wet Uitzonderingstoestand COVID-19* (*S.B. 2020 no. 83*) was geldig tot 08 augustus 2020. Bovendien werd voor de tweede keer in augustus 2020 (de *Wet Uitvoering Burgerlijke Uitzonderingstoestand van 07 augustus 2020*, *S.B. 2020 no. 151*) door DNA in totaal SRD 1,5 miljard (zegge: één miljard vijfhonderd miljoen Surinaamse dollars) begroot en goedgekeurd voor de verlenging van het COVID-19 Noodfonds.

Om te bepalen of de implementatie van de COVID-19-ondersteuning aan bus- en bootvergunninghouders voldeed aan de regelgeving, heeft de Rekenkamer een rechtmatigheidsonderzoek uitgevoerd gebaseerd op ISSAI. Met dit onderzoek wil de Rekenkamer bijdragen aan de totstandkoming van verruimde kaders van transparantie, verantwoordelijkheid en inclusiviteit voor overheidsuitgaven.

Reikwijdte

Deze audit zal zich beperken tot de rechtmatigheid van de uitgaven uit het COVID-19 Noodfonds voor bus- en bootvergunninghouders in de periode april 2020 tot en met juni 2021. De Rekenkamer heeft de controle van de financiële ondersteuning afgebakend tot de getroffen particuliere bus- en bootvergunninghouders. De audit vindt plaats bij het Ministerie van TCT en onder de entiteiten ressorterend onder dit ministerie, en wel de Particuliere Lijnbushouders Organisatie (PLO) en Vereniging van Boothouders District Commewijne (VBDC).

Mate van zekerheid

De controle is uitgevoerd in overeenstemming met de internationale normen van rekenkamers inzake nalevingscontroles (ISSAI 4000). Deze normen vereisen dat we de audit plannen en uitvoeren om de conclusies te trekken met een redelijke mate van zekerheid.

Auditcriteria

De belangrijkste criteria die in dit rapport zullen worden gebruikt, zijn voorschriften uit de *Wet Uitzonderingstoestand COVID-19* (*S.B. 2020 no. 83*), de presidentiële besluiten inhoudende maatregelen van de regering en de *Comptabiliteitswet 2019* (*S.B. 2019 no. 98*).

Middels deze criteria kan de Rekenkamer een oordeel vellen of de verlening c.q. toekenning van de COVID-19-ondersteuning aan de bus- en bootvergunninghouders volgens de Surinaamse wet- en regelgeving heeft plaatsgevonden.

De specifieke criteria waaraan Min TCT moest voldoen bij de toekenning van de COVID-19-ondersteuning aan de bus- en bootvergunninghouders zijn getoetst.

Standplaats particulierebusvergunninghouders

Bron: <https://covid-19.sr/ministerie-van-openbare-werken-transport-en-communicatie-bus-en-boot-transport-voor-1-week-stopgezet/>

Standplaats bootvergunninghouders

Bron: <https://dagbladdewest.com/2015/11/18/deel-bus-en-boothouders-heeft-gelden-reeds-ontvangen/>

Methodologie

De methodologie voor deze audit is gekoppeld aan de TAI-auditdoelstellingen die uiteen zijn gezet in de praktische gids van IDI "*Audit of Transparency, Accountability and Inclusiveness of the Use of Emergency Funding for COVID-19 (TAI-Audits)*". Hierin heeft de IDI een vragenbank gepresenteerd. De geïdentificeerde vragen hebben betrekking op twee belangrijke doelstellingen van TAI-audits, namelijk na te gaan in hoeverre:

1. nalevingskaders (sociaaleconomische pakketten) voor COVID-19-uitgaven zorgen voor transparantie, verantwoordingsplicht en inclusiviteit;
2. de overheid heeft voldaan aan toepasselijke wetten, regels, voorschriften en beleidsbeslissingen op het gebied van transparantie, verantwoording en inclusiviteit bij de uitvoering van de sociaaleconomische pakketten.

Bovenvermelde vragen uit de vragenbank van de IDI werden aangepast aan de reikwijdte van de audit en binnen de lokale context.

De verbindende methodologische stappen zijn als volgt:

1. het bestuderen en beoordelen van de COVID-19-wetgeving, -resoluties en de staatsbesluiten met maatregelen van de overheid;

De regering van Suriname heeft ter bescherming van de bevolking krachtens artikel 72 onder c van de Grondwet (S.B. 1987 no. 116) de burgerlijke uitzonderingstoestand in verband met de COVID-19-pandemie afgekondigd en buitengewone maatregelen getroffen. Op 09 april 2020 is in het Staatsblad van de Republiek Suriname afgekondigd: de '*Wet van 09 april 2020 ter uitvoering van artikel 72 onder c van de Grondwet met betrekking tot afkondiging van de burgerlijke uitzonderingstoestand in verband met COVID-19-pandemie, kortweg Wet Uitzonderingstoestand COVID-19 (S.B. 2020 no. 83)*'.

2. het bestuderen en beoordelen van de missives met betrekking tot de COVID-ondersteuning aan de bus- en bootvergunninghouders in de periode april 2020 - juni 2021;

Weliswaar dient wel vermeld te worden dat een missive op zich nog geen enkele rechtskracht heeft. De missiven zijn dus gebruikt als leidraad voor het opstarten van het onderzoek. De ontvangen missiven hieromtrent hebben alle betrekking op het verlenen van goedkeuring door de RvM aan diverse ministeries voor de besteding van middelen uit het COVID-19 Noodfonds.

3. vaststelling van de rechtmatigheid en efficiëntie van de uitgaven die in de periode april 2020 – juni 2021 ten laste van de rekening van het COVID-19 Noodfonds worden gebracht;

Door de Regering is het noodfonds ingesteld ter financiering van de kosten van de buitengewone maatregelen en voorzieningen (S.B. 2020 no. 83; artikel 7 lid 1). Voor de eerste maal kan de minister van Financiën op basis van de door de regering gemaakte inschatting van de behoefte boven de staatsbegroting in Surinaamse dollars, tot het bedrag van SRD 400 miljoen, conform lid 2 besteden (S.B. 2020 no. 83; artikel 8 lid 7). De *Wet Uitzonderingstoestand COVID-19* (S.B. 2020 no. 83) was geldig tot 08 augustus 2020. Bij de *Wet Uitvoering Burgerlijke Uitzonderingstoestand van 07 augustus 2020*, S.B. 2020 no. 151 zijn algemene regels in verband met de uitvoering van een burgerlijke uitzonderingstoestand afgekondigd voor de duur van zes maanden. In artikel 13, lid 2 van laatstgenoemde wet is opgenomen dat DNA de termijn voor maximaal dezelfde duur kan verlengen, indien hiertoe de noodzaak bestaat.

4. raadpleging van de administraties van de verschillende instanties die belast zijn met het identificeren van de doelgroepen die steun hebben ontvangen uit het COVID-19 Noodfonds als gevolg van de COVID-19-pandemie.

Voor het beleid betreffende de bus- en bootvergunninghouders is het Ministerie van TCT verantwoordelijk gesteld. Het proces ter vaststelling en toekenning van een vergoeding aan bus- en bootvergunninghouders is door het ministerie niet schriftelijk vastgelegd. Om inzicht te verkrijgen in de diverse procesgangen zijn er gesprekken gevoerd met sleutelfunctionarissen binnen het ministerie, te weten:

- directeur Algemene en Administratieve Zaken;
- directeur Transport;
- onderdirecteur Administratieve Diensten;

- hoofd Controle-unit Directoraat Transport.

Tevens zijn gesprekken gevoerd met de organisaties, te weten:

- PLO;
- VBDC.

4.4.2 Bevindingen

Transparantie:

1. In overeenstemming met artikel 7 leden 1, 2 en 6 van de *Wet Uitzonderingstoestand COVID-19* (S.B. 2020 no. 83) heeft de regering een transparant kader geboden dat van toepassing is op de verdeling van de COVID-19-ondersteuning aan de bus- en bootvergunninghouders. De regering heeft maatregelen genomen door de informatie te sturen naar de bus- en bootvergunninghouders via een wekelijkse persconferentie.
2. Het Ministerie van TCT heeft via de transportorganisaties (PLO en VBDC) een aankondiging gedaan voor registratie van de distributie van de COVID-19-ondersteuning aan de bus- en bootvergunninghouders. Deze aankondiging werd gedaan door de directeur van het Directoraat Transport. De verdere communicatie naar de leden van de bus- en bootvergunninghouders wordt gedaan door hun respectievelijke organisatie, namelijk de PLO en de VBDC.
3. De informatie met betrekking tot de beslissingen over de verdeling van de COVID-19-ondersteuning aan de bus- en bootvergunninghouders is door hun organisatie op een begrijpelijke, toegankelijke en tijdige manier direct beschikbaar gesteld. De organisaties (PLO/VBDC) communiceerden rechtstreeks met de door de pandemie getroffen doelgroep. Via bijeenkomsten werden de bus- en bootvergunninghouders tijdens elke lockdown opgeroepen om zich te registreren, zodat zij in aanmerking konden komen voor de COVID-19-ondersteuning.
4. Vermeldenswaard is dat de Rekenkamer geen maandelijks overzicht van de COVID-19-uitgaven heeft ontvangen, terwijl in *artikel 7 lid 6 van de Wet Uitzonderingstoestand COVID-19* (S.B. 2020 no. 83) vermeld staat dat "*de Rekenkamer van Suriname maandelijks een overzicht van de uitgaven ontvangt*".
5. De busvergunninghouders hebben over de maanden mei en juni 2020 SRD 3.995,- in plaats van SRD 4.000,- ontvangen. Gebleken is dat de PLO voor de maanden mei en juni 2020 aan elke vergunninghouder SRD 3.995,- heeft uitbetaald in plaats van SRD 4.000,-. Het verschil van SRD 5,- is gekenmerkt als bankkosten ten laste van de bushouders. Van alle 1317 bushouders zijn er bankkosten van SRD 5,- in rekening gebracht.

Verantwoording

1. Er is geconstateerd dat het dossier van het ministerie van de bus- en bootvergunninghouders steeds wordt bijgewerkt met nieuwe aanvragen, maar niet wordt opgeschoond. Het ministerie maakt gebruik van de gegevens van de organisatie van de buseigenaren ingeschreven bij PLO, terwijl alle vergunningen verstrekt worden door het ministerie. In ons onderzoek is

geconstateerd dat het ministerie geen systeem heeft om te achterhalen of vergunninghouders hun vergunning moeten verlengen of als ze nog actief zijn in het beroep.

2. De COVID-19-ondersteuning over de maanden april 2020 - juli 2020 was niet in overeenstemming met de besluiten van de Raad van Ministers (Missive no. 183A/RvM de dato 16 september 2020, no. 184A/de dato 16 september 2020). Deze missives geven toestemming voor een éénmalige betaling. Echter constateerde de Rekenkamer uit de brieven¹⁴ naar het Ministerie van Financiën dat missive no. 183A/RvM toch voor andere betalingen over de maanden april tot en met juli 2020 aangehaald is.
3. Enkele bus- en bootvergunninghouders ontvingen laat hun gelden. Uit onderzoek is gebleken dat vanwege inactieve rekeningen en/of te lange rekeningnummers gelden teruggestort werden op de bankrekening "Bus- en bootvergunninghouder" van het Ministerie van TCT.

Inclusiviteit

1. De bus- en bootvergunninghouders voldoen aan de in aanmerking komende criteria van de *Wet Uitzonderingstoestand COVID-19* (S.B. 2020 no. 83). Het openbaarvervoersverbod heeft gezorgd voor inkomstenderving.
2. Het Sociaaleconomisch Pakket (SEP) voorzag niet in voorzieningen voor alle financieel getroffen in de transportsector. De regering identificeerde groepen binnen de transportsector via de bekende belangenorganisaties. Echter waren er groepen in de sector van de bus- en bootvergunninghouders die zich niet wilden registreren. Er is verder geen mogelijkheid gecreëerd om deze groepen toch in aanmerking te doen komen voor de SEP-voorzieningen.
3. Het Ministerie van TCT beschikte niet over voldoende betrouwbare gegevens om beslissingen te nemen. De administratie voor de bushoudersvergunning bij het Ministerie van TCT heeft ook tekortkomingen. Er zijn vergunninghouders die verwijderd moesten worden en weer anderen die toegevoegd dienden te worden in deze administratie. Daarnaast heeft het ministerie de administratie van de belangenorganisaties van de vergunninghouders gebruikt om vast te stellen dat hun leden openbare diensten hebben verleend. Door gebrek aan controleurs heeft het ministerie slechts een minimale controle kunnen uitvoeren om de betrouwbaarheid van dat bestand vast te stellen. Door de bovenvermelde constatering kwamen niet alle bus- en bootvergunninghouders in aanmerking voor de COVID-19-steun.
4. De SEP-steun heeft de meerderheid van de gemarginaliseerde groep wel bereikt. Echter zijn er ook groepen in de transportsector die geen financiële ondersteuning hebben ontvangen. De bus- en bootvergunninghouders (bijvoorbeeld de bus- en bootvergunninghouders van Albina) die niet geregistreerd staan of niet over andere officiële documenten van inkomstenuwerving beschikken, zijn niet in aanmerking gekomen voor de COVID-19-steun.

¹⁴ Schrijven TCT no. 029/20 de dato 23 september 2020 en Schrijven TCT no. 1334 de dato 10 november 2020.

4.4.3 Conclusies

Door het onderzoek in overeenstemming met de *Wet Rekenkamer Suriname 2019* (S.B. 2019 no. 102), de ISSAI-standaarden en relevante wet- en regelgeving uit te voeren, kan geconcludeerd worden dat:

1. het specifieke nalevingskader dat van toepassing is op het Sociaaleconomisch Pakket in zekere zin zorgde voor enige transparantie;
Zonder de nodige waarborging is het echter niet mogelijk om vast te stellen dat fondsen de beoogde personen bereiken en of dat fondsen gebruikt zijn voor de beoogde doeleinden. Daarom is het van cruciaal belang dat het Ministerie van TCT transparantiemechanismen integreert om goede prestaties te bereiken.
2. de overheid wel maatregelen heeft getroffen met betrekking tot de informatie betreffende de *Wet Uitzonderingstoestand COVID-19* (S.B. 2020 no. 83) die gratis en toegankelijk is voor een ieder;
Maar met betrekking tot de bus- en bootvergunninghouders is er geen specifieke wet- en regelgeving gepubliceerd betreffende het Sociaaleconomisch Pakket.
3. de informatie met betrekking tot de besluiten over het Sociaaleconomisch Pakket was toegankelijk voor eenieder en werd tijdig beschikbaar gesteld;
De overheid heeft via de media ervoor gezorgd dat de getroffen bus- en bootvergunninghouders zich bij elke lockdown konden registreren bij hun respectievelijke organisaties om in aanmerking te komen voor de COVID-19-ondersteuning.
4. er nog niet voldoende geschikte voorzorgsmaatregelen getroffen zijn door de overheid, in dit geval het Ministerie van TCT, om betrouwbare en actuele informatie te vervaardigen betreffende de bus- en bootvergunninghouders;
Gebleken is dat de dossiers van geregistreerde bus- en bootvergunninghouders nog steeds niet up-to-date zijn, maar deze toch vaker worden gebruikt als een primaire bron van de respectieve organisaties voor de bus- en bootvergunninghouders. Verder beschikt het Ministerie van TCT niet over schriftelijke besluiten van de processen bij het verstrekken van de COVID-steun aan de bus- en bootvergunninghouders.
5. het verstrekken van het Sociaaleconomisch Pakket in overeenstemming plaatsvond met geldende regels en verantwoordelijkheden;
6. het in het algemeen van belang is om de controle in de transportsector goed op orde te stellen;
7. door de *Wet Uitzonderingstoestand COVID-19* (S.B. 2020 no. 83) de overheid de nodige voorzieningen trof om getroffen burgers en bedrijven in deze pandemie financieel te ondersteunen;
8. het Sociaaleconomisch Pakket voorzag in de voorziening voor iedereen die kon aantonen dat zij aan inkomstenderving leden;
9. gedurende de periode april 2020 tot en met juni 2021 de Rekenkamer conform artikel 7 lid 6 van de *Wet Uitzonderingstoestand COVID-19* (S.B. 2020 no. 83), geen afschrift van uitgaven heeft ontvangen;

Hierdoor heeft het ministerie niet voldaan aan artikel 7 lid 6 van de wet. Voor het verzamelen van controle-informatie geschiedde dat rechtstreeks via de uitvoerende instanties of belanghebbende organisaties.

10. gedurende de periode april 2020 tot en met juni 2021 de Rekenkamer beschikte over 8 (acht) missiven betreffende compensatie aan de bus- en bootvergunninghouders;
Op basis van de ontvangen missiven constateerde de Rekenkamer dat over de periode april 2020 tot en met juni 2021 een bedrag ad SRD 17.151.470 (*zegge: zeventien miljoen honderdeenenvijftigduizend en vierhonderdzeventig Surinaamse dollars*) goedgekeurd is voor het doen van betalingen uit het COVID-19 Noodfonds aan de bus- en bootvergunninghouders.
11. er geen vast bedrag voor het Ministerie van TCT was begroot uit het COVID-19 Noodfonds ten behoeve van de bus- en bootvergunninghouders, omdat er geen bijgewerkt bestand bij TCT voorhanden was;
12. als onderdeel van het *controle- en evenwichtsprincipe* de Rekenkamer conform de *Wet Rekenkamer Suriname 2019* ook mag steunen op verslagen van de IC-afdelingen van de ministeries.
Helaas had het Ministerie van TCT tijdens de uitvoering van het onderzoek geen IC-afdeling 'in place'.

4.4.4 Aanbevelingen

1. Het is aan te bevelen dat de overheid goede maatregelen en voorzieningen treft met betrekking tot de toegang van informatie voor de samenleving om te zorgen dat burgers tijdig juiste, volledige en begrijpelijke informatie krijgen in verband met de uitgeroepen noodtoestand en de eventuele consequenties die daarmee gepaard gaan.
2. Het Ministerie van TCT moet zorgen voor transparante rapportage, zodat wetgevers en andere belanghebbenden de zekerheid hebben dat er effectieve en efficiënte maatregelen voor fondsen worden getroffen en dat fondsen worden gebruikt voor de beoogde doeleinden. Daarom raden wij organisaties ten zeerste aan om de wet na te leven en van hun maandelijke uitgavenstaat verantwoording af te leggen aan de Rekenkamer, zodat de risico's van corruptie en wanbeheer van publieke middelen worden geminimaliseerd. Bovendien moet ervoor gezorgd worden dat de financiering de beoogde doelen bereikt.
3. Met betrekking tot de organisaties van bus- en bootvergunninghouders wordt aanbevolen om specifiek beschreven voorschriften/vereisten met betrekking tot het Sociaaleconomisch Pakket te publiceren.
4. Specifiek noodzakelijke faciliteiten/voorzieningen zijn ook aan te bevelen in overleg met de betrokken bus- en bootvergunninghouders.
5. Het is noodzakelijk dat het Ministerie van TCT het bestand van de geregistreerde bus- en bootvergunninghouders actualiseert om ervoor te zorgen dat het ministerie efficiënt zijn administratie voert bij het toekennen van de COVID-19-steun aan de getroffen bus- en bootvergunninghouders.
6. Aanbevolen is dat het dossier van geregistreerde bus- en bootvergunninghouders bij het Ministerie van TCT geactualiseerd wordt om de juiste informatie te kunnen weergeven. Dit

door efficiëntere procedures vast te stellen voor het invoeren en verwijderen van informatie uit het bestand. Dit bestand moet beleidsmakers informatie met een hoge mate van zekerheid verschaffen voor het opstellen en uitvoeren van plannen in de nabije toekomst.

7. Het is ook aan te bevelen om schriftelijk de procedures vast te stellen voor het in aanmerking komen van de COVID-19-steun aan de getroffen bus- en bootvergunninghouders.
8. De afdeling die verantwoordelijk is voor het bijhouden van het bestand van geregistreerde bus- en bootvergunninghouders dient bij het bijhouden van de vergunningen deze conform de werkzaamheden van het ministerie uit te voeren. Het is ook raadzaam dat het ministerie over de gegevens beschikt als een vergunning verlengd moet worden of als vergunninghouders inactief zijn. Een driemaandelijke controle van de administratie wordt aanbevolen.
9. Aanbevolen wordt om de afdeling Interne Controle van het Ministerie van TCT te activeren. Daarnaast wordt ook een toename van inspectie/controle op de bus- en bootvergunninghouders aanbevolen. In dit opzicht zullen inspecteurs met verbeterde controle-instructies in de praktijk moeten controleren of aan de vergunningsvoorwaarden wordt voldaan.

Rekenkamer van Suriname

BIJLAGEN

Bijlage 1 Personeelsbezetting Rekenkamer van Suriname per 31-12-2022

	College	Periode benoemd:
1.	De heer drs. Bhoendie, S.	2021- 2026
2.	Mevrouw drs Bonjanski, S.	2021- 2026
3.	De heer Makdoembaks, R. BSc	2020-2025
	Plaatsvervangende leden	
4.	De heer Ramdin, V. MSc	2021- 2026
	Management	In dienst bij de Rekenkamer vanaf:
5.	Mevrouw drs. Vredeberg, N. MBA	01 februari 1999
6.	Mevrouw drs. Imamdi, R.	01 mei 1998
7.	Mevrouw drs. Kalidien, A. MPA	01 oktober 2007
	Directie Bureau	
8.	De heer drs. Chen Poun Joe, N. MSc MBA	01 december 2012
9.	De heer drs. Walker, O. MPA	15 juli 2001
10.	Mevrouw Uiterloo, D.	16 juni 1998
11.	De heer drs. Voorn, S.	01 maart 1999
12.	Mevrouw Amatkasanpawiro, V.	01 oktober 1999
13.	Mevrouw Keisrie, D.	16 mei 2002
14.	Mevrouw Keles, J.	01 mei 2004
15.	Mevrouw Pinas, M. BEc	01 oktober 2004
16.	Mevrouw Freudenburg, M.	01 december 2004
17.	Mevrouw Moor, C.	01 december 2004
18.	Mevrouw Abdoelrahiman, M. BBA	01 september 2005
19.	Mevrouw Sallons, G. BBA	01 februari 2009
20.	Mevrouw Pufflijk, O.	01 januari 2009
21.	Mevrouw Barry, M.	01 februari 2009
22.	Mevrouw drs. Brashuis-van Russel, E.	01 mei 2009
23.	Mevrouw drs. Chin - A - Lin, S.	16 maart 2011
24.	Mevrouw Cole, N.	16 september 2012
25.	De heer Zeefuik, W. BSc	01 maart 2013
26.	De heer Rokette, R.	01 juli 2013
27.	Mevrouw Grant, K.	01 juni 2015
28.	Mevrouw Zeefuik, S.	01 januari 2016
29.	Mevrouw Wartes, C. BSc MAud	01 februari 2016
30.	Mevrouw Amersfoort, G.	01 december 2016
31.	De heer Plet, I. BSc	01 januari 2017
32.	Mevrouw Punwasi, R.	15 augustus 2017
33.	Mevrouw Veldman, M.	15 augustus 2017
34.	Mevrouw Pique-Dijk van, S. BSc	01 november 2017
35.	Mevrouw Ramdhanie S. BSc	01 februari 2018
36.	Mevrouw van Kallen-Sandvliet, S.	01 februari 2018

37.	Mevrouw Reding, S.	01 september 2020
38.	Mevrouw Sawikarta, D.	01 juni 2021
39.	Mevrouw Louisville, Q.	01 november 2021
40.	Mevrouw Jubithana-Kaiman, D.	01 februari 2022
41.	Mevrouw Lanté, L. BSc	01 december 2022
42.	De heer Binda, K. BSc	01 december 2022
	Contractanten	
43.	De heer Blokland, L. BA	01 januari 2017
44.	Mevrouw Nanan-Ramgolam, T.	15 juli 2021
45.	Mevrouw mr. Ramautar, M. MPA	01 februari 2022

Bron: Rekenkamer van Suriname

Bijlage 2 Geregistreerde beleggingen/ herbelggingen/ aflossingen van schatkistpapieren in 2022

	Schatkistpapier	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
1.	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-087-21/min Surichange Bank N.V. ten bedrage van SRD 18.946.899,08 de dato 15 december 2021. Valutadatum 7 januari 2020. Looptijd 24 (vierentwintig) maanden. Rentevoet 18% per jaar enkelvoudig.	2442	5 januari 2022	18.946.899,08		
2.	Belegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-003-22/min V.R. Nannan-Panday ten bedrage van SRD 443.036,23 de dato 10 december 2021. Valutadatum 15 januari 2022. Looptijd 24 (vierentwintig) maanden. Rentevoet 10,5% per jaar enkelvoudig.	2443	5 januari 2022	443.036,23		
3.	Belegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-004-22/min V.R. Nannan-Panday ten bedrage van SRD 180.155,12 de dato 10 december 2021. Valutadatum 16 januari 2022. Looptijd 24 (vierentwintig) maanden. Rentevoet 10,5% per jaar enkelvoudig.	2444	5 januari 2022	180.155,12		
4.	Aflossing en verlaging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP- 052-21/ min Suriname Natural Stone Company N.V. ten bedrage van SRD 5.450.000,00 de dato 11 oktober 2021. Valutadatum 20 juni 2020. Looptijd 12 (twaalf) maanden. Rentevoet 9% per jaar enkelvoudig.	2446	24 januari 2022	5.450.000,00		
5.	Aflossing en verlaging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-053-21/ min Suriname Natural Stone Company N.V. ten bedrage van SRD 5.450.000,00 de dato 11 oktober 2021. Valutadatum 20 juni 2020. Looptijd 12 (twaalf) maanden. Rentevoet 9% per jaar enkelvoudig.	2447	24 januari 2022	5.450.000,00		
6.	Aflossing en verlaging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-054-21/ min Suriname Natural Stone Company N.V. ten bedrage van SRD 5.450.000,00 de dato 11 oktober 2021. Valutadatum 20 juni 2020. Looptijd 12 (twaalf) maanden. Rentevoet 9% per jaar enkelvoudig.	2448	24 januari 2022	5.450.000,00		
7.	Aflossing en verlaging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-055-21/ min Suriname Natural Stone Company N.V. ten bedrage van SRD 5.450.000,00 de dato 11 oktober 2021. Valutadatum 20 juni 2020. Looptijd 12 (twaalf) maanden. Rentevoet 9% per jaar enkelvoudig.	2449	24 januari 2022	5.450.000,00		
8.	Aflossing en verhoging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-056-21/ min Suriname Natural Stone Company N.V.	2450	24 januari 2022	5.940.500,00		

	Schatkistpapier	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
	ten bedrage van SRD 5.940.500,00 de dato 11 oktober 2021. Valutadatum 20 juni 2020. Looptijd 12 (twaalf) maanden. Rentevoet 9% per jaar enkelvoudig.					
9.	Aflossing en verhoging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-057-21/ min Suriname Natural Stone Company N.V. ten bedrage van SRD 5.940.500,00 de dato 11 oktober 2021. Valutadatum 20 juni 2020. Looptijd 12 (twaalf) maanden. Rentevoet 9% per jaar enkelvoudig.	2451	24 januari 2022	5.940.500,00		
10.	Aflossing en verhoging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-058-21/ min Suriname Natural Stone Company N.V. ten bedrage van SRD 5.940.500,00 de dato 11 oktober 2021. Valutadatum 20 juni 2020. Looptijd 12 (twaalf) maanden. Rentevoet 9% per jaar enkelvoudig.	2452	24 januari 2022	5.940.500,00		
11.	Aflossing en verhoging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-059-21/ min Suriname Natural Stone Company N.V. ten bedrage van SRD 5.940.500,00 de dato 11 oktober 2021. Valutadatum 20 juni 2020. Looptijd 12 (twaalf) maanden. Rentevoet 9% per jaar enkelvoudig.	2453	24 januari 2022	5.940.500,00		
12.	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-088-21/min Stichting Pensioenfonds van de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 13.080.000,00 de dato 28 december 2021. Valutadatum 9 januari 2021. Looptijd 60 (zestig) maanden. Rentevoet 15% per jaar enkelvoudig.	2468	7 februari 2022	13.080.000,00		
13.	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-089-21/min Stichting Pensioenfonds van de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 7.500.000,00 de dato 28 december 2021. Valutadatum 16 januari 2021. Looptijd 60 (zestig) maanden. Rentevoet 15% per jaar enkelvoudig.	2469	7 februari 2022	7.500.000,00		
14.	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-090-21/min Stichting Pensioenfonds van de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 14.000.000,00 de dato 28 december 2021. Valutadatum 2 december 2021. Looptijd 60 (zestig) maanden. Rentevoet 15% per jaar enkelvoudig.	2470	7 februari 2022	14.000.000,00		
15.	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-091-21/min Stichting Pensioenfonds van de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 2.000.000,00 de dato 28 december	2471	7 februari 2022	2.000.000,00		

	Schatkistpapier	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
	2021. Valutadatum 18 december 2021. Looptijd 60 (zestig) maanden. Rentevoet 15% per jaar enkelvoudig.					
16.	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-092-21/min Stichting Pensioenfonds van de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 1.000.000,00 de dato 28 december 2021. Valutadatum 29 december 2021. Looptijd 60 (zestig) maanden. Rentevoet 15% per jaar enkelvoudig.	2472	7 februari 2022	1.000.000,00		
17.	Belegging in schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-005-22/min Surichange Bank N.V. ten bedrage van SRD 5.320.264,21 de dato 21 januari 2022. Valutadatum 31 augustus 2021. Looptijd 12 (twaalf) maanden. Disconto 15% per jaar enkelvoudig.	2488	16 maart 2022	5.320.264,21		
18.	Herstructurering van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-006-22/min van de Finabank N.V., ten bedrage van USD 25.812.733,48 de dato 19 januari 2022. Valutadatum 01 september 2021. Looptijd 60 (zestig) maanden. Rentevoet 7% per jaar enkelvoudig.	2494	21 april 2022		25.812.733,48	
19.	Herstructurering van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-007 -22/ van de Finabank N.V., ten bedrage van EURO 3.500.027,23 de dato 19 januari 2022. Valutadatum 01 september 2021. Looptijd 60 (zestig) maanden. Rentevoet 7% per jaar enkelvoudig.	2495	21 april 2022			3.500.027,23
20.	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-229-20/min Finabank N.V. ten bedrage van SRD12.042.000,00 de dato 18 december 2020. Valutadatum 7 juli 2020. Looptijd 24 (vierentwintig) maanden. Rentevoet 10,5% per jaar enkelvoudig.	2500	28 juni 2022	12.042.000,00		
21.	Aflossing en verhoging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-080-21/ min Finabank N.V. ten bedrage van SRD 1.181.320,20 naar SRD 1.287.639,02 de dato 08 december 2021. Valutadatum 07 juli 2021. Looptijd 12 (twaalf) maanden. Rentevoet 9% per jaar enkelvoudig.	2502	21 oktober 2022	1.287.639,02		
22.	Aflossing en verlaging herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-232-20/min N.V. Grassalco ten bedrage van SRD 15.259.999 naar SRD 259.999,00 de dato 5 oktober 2022. Valutadatum 20 maart 2020. Looptijd 12 (twaalf) maanden. Disconto 9% per jaar enkelvoudig.	2507	16 december 2022	259.999,00		

	Schatkistpapier	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
23.	<p>Aflossing en herbelegging van schatkistpapier SKP-231-20 de dato 20 maart 2020 op naam van Grassalco in vijfvoud t.w. SKP-027/22 min van N.V. Century Natural Stone ten bedrage van SRD 15.000.000,00 de dato 09 december 2022.</p> <p>Valutadatum 20 september 2022.</p> <p>Looptijd 30 (dertig) maanden.</p> <p>Rentevoet 15% per jaar enkelvoudig.</p> <p><i>Met verwijzing naar de Akte van Cessie de dato 10 december 2021 tussen N.V. Grassalco & Century Natural Stone, inzake het reeds geregistreerde schatkistpapier SKP 231-20/min op naam van Grassalco, artikel 3 punt 3 welke aangeeft. "Indien bij expiratie van het bovengenoemd schatkistpapier per september 2022 het Ministerie van Financiën de hoofdsom niet aflost, zij deze in overleg met het Ministerie van Financiën zal herbeleggen doch dat de SKP in dat geval per expiratedatum aan Century Natural Stone wordt overgedragen".</i></p>	2509	23 december 2022	15.000.000,00		
24.	<p>Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-015-22/min van Pensioenfonds Suriname ten bedrage van SRD 9.953.061,54 de dato 28 november 2022.</p> <p>Valutadatum 30 oktober 2021.</p> <p>Looptijd 12 (twaalf) maanden.</p> <p>Rentevoet 9% per jaar enkelvoudig.</p>	2510	27 december 2022	9.953.061,54		
25.	<p>Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-016-22/min van Pensioenfonds Suriname ten bedrage van SRD 7.405.551,83 de dato 28 november 2022.</p> <p>Valutadatum 30 oktober 2021.</p> <p>Looptijd 12 (twaalf) maanden.</p> <p>Rentevoet 9% per jaar enkelvoudig.</p>	2511	27 december 2022	7.405.551,83		
26.	<p>Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-017-22/min van Pensioenfonds Suriname ten bedrage van SRD 7.405.551,83 de dato 28 november 2022.</p> <p>Valutadatum 30 oktober 2021.</p> <p>Looptijd 12 (twaalf) maanden.</p> <p>Rentevoet 9% per jaar enkelvoudig.</p>	2512	27 december 2022	7.405.551,83		
27.	<p>Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-019-22/min van Pensioenfonds Suriname ten bedrage van SRD 8.519.781,64 de dato 28 november 2022.</p> <p>Valutadatum 30 januari 2022.</p> <p>Looptijd 24 (vierentwintig) maanden.</p> <p>Rentevoet 15% per jaar enkelvoudig.</p>	2514	27 december 2022	8.519.781,64		
28.	<p>Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-020-22/min van Pensioenfonds Suriname ten bedrage van SRD 8.152.901,09 de dato 28</p>	2515	27 december 2022	8.152.901,09		

	Schatkistpapier	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
	november 2022. Valutatatum 30 april 2022. Looptijd 24 (vierentwintig) maanden. Rentevoet 15% per jaar enkelvoudig.					
29.	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-021-22/min van Pensioenfonds Suriname ten bedrage van SRD 14.569.041,81 de dato 28 november 2022. Valutatatum 28 november 2021. Looptijd 12 (twaalf) maanden. Rentevoet 9% per jaar enkelvoudig.	2516	27 december 2022	14.569.041,81		
30.	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-022-22/min van Pensioenfonds Suriname ten bedrage van SRD 10.840.060,86 de dato 28 november 2022. Valutatatum 28 november 2021. Looptijd 12 (twaalf) maanden. Rentevoet 9% per jaar enkelvoudig.	2517	27 december 2022	10.840.060,86		
31.	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-023-22/min van Pensioenfonds Suriname ten bedrage van SRD 132.600.132,87 de dato 28 november 2022. Valutatatum 28 november 2021. Looptijd 24 (vierentwintig) maanden. Rentevoet 15% per jaar enkelvoudig.	2518	27 december 2022	132.600.132,87		
32.	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-024-22/min van Pensioenfonds Suriname ten bedrage van SRD 11.934.011,96 de dato 28 november 2022. Valutatatum 28 mei 2022. Looptijd 24 (vierentwintig) maanden. Rentevoet 15% per jaar enkelvoudig.	2519	27 december 2022	11.934.011,96		
33.	Aflossing en verhoging herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-025-22/min van Pensioenfonds Suriname ten bedrage van SRD 9.953.061,54 de dato 28 november 2022. Valutatatum 30 oktober 2022. Looptijd 12 (twaalf) maanden. Rentevoet 9% per jaar enkelvoudig.	2520	27 december 2022	9.953.061,54		
34.	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-038-22/min van Pensioenfonds Suriname ten bedrage van SRD 7.405.551,83 de dato 28 november 2022. Valutatatum 30 oktober 2022. Looptijd 12 (twaalf) maanden. Rentevoet 9% per jaar enkelvoudig.	2521	27 december 2022	7.405.551,83		
35.	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-039-22/min van Pensioenfonds Suriname ten bedrage van SRD 7.405.551,83 de dato 28 november 2022. Valutatatum 30 oktober 2022. Looptijd 12 (twaalf) maanden. Rentevoet 9% per jaar enkelvoudig.	2522	27 december 2022	7.405.551,83		

	Schatkistpapier	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
36.	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-040-22/min van Pensioenfonds Suriname ten bedrage van SRD 14.569.041,81 de dato 28 november 2022. Valutadatum 28 november 2022. Looptijd 12 (twaalf) maanden. Rentevoet 9% per jaar enkelvoudig.	2523	27 december 2022	14.569.041,81		
37.	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-041-22/min van Pensioenfonds Suriname ten bedrage van SRD 10.840.060,86 de dato 28 november 2022. Valutadatum 28 november 2022. Looptijd 12 (twaalf) maanden. Rentevoet 9% per jaar enkelvoudig.	2524	27 december 2022	10.840.060,86		
38.	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-009-22/min van Suriname Natural Stone Company N.V. ten bedrage van SRD 5.940.500,00 de dato 23 november 2022. Valutadatum 20 juni 2022. Looptijd 12 (twaalf) maanden. Rentevoet 9% per jaar enkelvoudig.	2525	27 december 2022	5.940.500,00		
39.	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-010-22/min van Suriname Natural Stone Company N.V. ten bedrage van SRD 5.940.500,00 de dato 23 november 2022. Valutadatum 20 juni 2022. Looptijd 12 (twaalf) maanden. Rentevoet 9% per jaar enkelvoudig.	2526	27 december 2022	5.940.500,00		
40.	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-011-22/min van Suriname Natural Stone Company N.V. ten bedrage van SRD 5.940.500,00 de dato 23 november 2022. Valutadatum 20 juni 2022. Looptijd 12 (twaalf) maanden. Rentevoet 9% per jaar enkelvoudig.	2527	27 december 2022	5.940.500,00		
41.	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-008-22/min van Suriname Natural Stone Company N.V. ten bedrage van SRD 5.940.500,00 de dato 23 november 2022. Valutadatum 20 juni 2022. Looptijd 12 (twaalf) maanden. Rentevoet 9% per jaar enkelvoudig.	2528	27 december 2022	5.940.500,00		
42.	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-028-22/min van De Surinaamsche Bank N.V. ten bedrage van 11.554.000,00 de dato 28 november 2022. Valutadatum 12 december 2021. Looptijd 12 (twaalf) maanden. Rentevoet 9% per jaar enkelvoudig.	2529	28 december 2022	11.554.000,00		
43.	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-029-22/min van De Surinaamsche Bank N.V. ten bedrage van SRD 11.554.000,00 de dato	2530	28 december 2022	11.554.000,00		

	Schatkistpapier	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
	28 november 2022. Valutatatum 12 december 2022. Looptijd 12 (twaalf) maanden. Rentevoet 9% per jaar enkelvoudig.					
44.	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-030-22/min van De Surinaamsche Bank N.V. ten bedrage van SRD 17.331.000,00 de dato 28 november 2022. Valutatatum 12 december 2022. Looptijd 12 (twaalf) maanden. Rentevoet 9% per jaar enkelvoudig.	2531	28 december 2022	17.331.000,00		
45.	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-031-22/min van De Surinaamsche Bank N.V. ten bedrage van SRD 17.331.000,00 de dato 28 november 2022. Valutatatum 12 december 2022. Looptijd 12 (twaalf) maanden. Rentevoet 9% per jaar enkelvoudig.	2532	28 december 2022	17.331.000,00		
46.	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-032-22/min van De Surinaamsche Bank N.V. ten bedrage van SRD 12.535.000,00 de dato 28 november 2022. Valutatatum 12 juni 2022. Looptijd 12 (twaalf) maanden. Rentevoet 9% per jaar enkelvoudig.	2533	28 december 2022	12.535.000,00		
47.	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-033-22/min van De Surinaamsche Bank N.V. ten bedrage van SRD 12.535.000,00 de dato 28 november 2022. Valutatatum 12 juni 2022. Looptijd 12 (twaalf) maanden. Rentevoet 9% per jaar enkelvoudig.	2534	28 december 2022	12.535.000,00		
48.	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-034-22/min van De Surinaamsche Bank N.V. ten bedrage van SRD 12.535.000,00 de dato 28 november 2022. Valutatatum 12 juni 2022. Looptijd 12 (twaalf) maanden. Rentevoet 9% per jaar enkelvoudig.	2535	28 december 2022	12.535.000,00		
49.	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-035-22/min van De Surinaamsche Bank N.V. ten bedrage van SRD 12.535.000,00 de dato 28 november 2022. Valutatatum 12 juni 2022. Looptijd 12 (twaalf) maanden. Rentevoet 9% per jaar enkelvoudig.	2536	28 december 2022	12.535.000,00		
50.	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-036-22/min van De Surinaamsche Bank N.V. ten bedrage van SRD 12.535.000,00 de dato 28 november 2022. Valutatatum 12 juni 2022. Looptijd 12 (twaalf) maanden. Rentevoet 9% per jaar enkelvoudig.	2537	28 december 2022	12.535.000,00		

	Schatkistpapier	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
51.	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-037-22/min van De Surinaamsche Bank N.V. ten bedrage van SRD 27.849.598,65 de dato 28 november 2022. Valutatatum 16 juli 2022. Looptijd 12 (twaalf) maanden. Rentevoet 9% per jaar enkelvoudig.	2538	28 december 2022	27.849.598,65		

Bron: Rekenkamer van Suriname

Bijlage 3 Geregistreerde Promissory notes en Schatkist promesse 2022

	Promissory notes en Schatkist promesse	Registratie		Bedrag in	
	Naam instelling	Nummer	Datum	USD	SDR
1	IMF promissory note verstrekt door de minister van Financiën en Planning aan de International Monetary Fund ten bedrage van SDR 39.400.000 Special Drawing Rights dat omgerekend in USD, neerkomt op USD 55.067.541,60 (in 3-voud)	2445	10 januari 2022	55.067.541,60	39.400.000
2	Gewijzigde IMF promissory note versterkt door de minister van Financiën en Planning aan de International Monetary Fund. Deze promissory note heeft betrekking op de tweede tranche van de "Budget Support" inzake de goedgekeurde "Extended Fund Facility" (EFF) van het IMF op 22 december 2021 ten bedrage van SDR 14.500.000 (Special Drawing Rights) (in 3-voud)	2496	28 april 2022		14.500.000,00

Bron: Rekenkamer van Suriname

Bijlage 4 Geregistreerde Kredietovereenkomsten en Financieringsovereenkomsten 2022

	Krediet- en Financierings- overeenkomsten	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
1.	Kredietovereenkomst tussen de Rege- ring van de Republiek Suriname en de Centrale Bank van Suriname enerzijds en Finatrust, de Trustbank N.V. h.o.d.n. Trustbank Amanah anderzijds ter waarde van SRD 4.700.000 getekend op 28 juli 2021 (in 2-voud). Behorende bij deze kredietovereenkomst is de Master Commodity Murabaha Agreement (10 pagina's) Transactions terms tussen Trustbank Amanah (as "Lender") and The Republic of Suriname (as "Borrower) (in 2-voud) gedateerd 28 juli 2020	2454	24 januari 2022	4.700.000,00		
2.	Financieringsovereenkomst Amende- ment II tussen de Staat Suriname en Aannemingsmaatschappij Tjongalanga N.V. "De reconstructie van de Maagden- straat inclusief de riolering en het vernieuwen van de riolering en de herinrich- ting van de Steenbakkerijstraat", getekend op 10 december 2021 (in 2- voud)	2455	28 januari 2022	Geen bedrag		
3.	Financieringsovereenkomst Amende- ment I tussen De Staat Suriname en Aannemingsmaatschappij Tjongalanga N.V. "Voor het rehabiliteren en asfalteren van de Oost-West verbinding, wegstre- king Monkshoop- Henry Fernandes weg perceel 2 en 3" getekend 10 december 2021 (in 2-voud)	2456	28 januari 2022	Geen bedrag		
4.	Financieringsovereenkomst Amende- ment I tussen De Staat Suriname en Aannemingsmaatschappij Tjongalanga N.V. "Voor het rehabiliteren en asfalteren van de Oost- West verbinding, wegstre- king Monkshoop- Henry Fernandes weg perceel 1" getekend op 10 december 2021 (in 2-voud)	2457	28 januari 2022	Geen bedrag		
5.	Financieringsovereenkomst Amende- ment III tussen De Staat Suriname en Aannemingsmaatschappij Tjongalanga N.V. "Voor het landelijk Asfalteringspro- gramma IV", getekend op 10 december 2021 (in 2-voud)	2458	28 januari 2022	Geen bedrag		
6.	Financieringsovereenkomst Amende- ment II tussen De Staat Suriname en Aannemingsmaatschappij Tjongalanga N.V. National Infrastructure Projects Phase II (Nationaal Infrastructuur pro- gramma Fase II- NIP) Sub- programma: TJONGA- NIP", getekend op 10 decem- ber 2021 (in 2-voud).	2459	28 januari	Geen bedrag		

	Krediet- en Financierings- overeenkomsten	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
7.	Financieringsovereenkomst Amende- ment I tussen De Staat Suriname en S. Main Transport N.V. "Het verrichten van droge- en natte civieltechnische onder- houdswerkzaamheden in het district Para voor een periode van 2 jaar en alzo tot december 2020", getekend op 13 december 2021 (in 2-voud)	2460	28 januari 2022	Geen bedrag		
8.	Financieringsovereenkomst Amende- ment I tussen De Staat Suriname en Aannemingsmaatschappij Baitali N.V. "Rehabilitatie Wegstrekking Jenny- Henar, Lot 1B: Jenny-Ingikondro (km 104- km 115)", getekend op 9 december 2021 (in 2-voud)	2461	28 januari 2022	Geen bedrag		
9.	Financieringsovereenkomst Amende- ment I tussen De Staat Suriname en Aannemingsmaatschappij Baitali N.V. "Rehabilitatie Wegstrekking Jenny- Henar, Lot 2: Ingikondre-Burnside (km 127- km 148). Lot 5: Wageningen- Henar, (km 188- km 209)", getekend op 9 december 2021 (in 2-voud)	2462	28 januari 2022	Geen bedrag		
10.	Financieringsovereenkomst Amende- ment I tussen De Staat Suriname en Aannemingsmaatschappij Baitali N.V. "National Infrastructure Projects Phase II (Nationaal Infrastructuur programma Fase II- NIP) Sub-programma: AMB- NIP Onderdeel: Apoera - Washabo - Hoglanding Scope perceel: A6", gete- kend op 9 december 2021 (in 2-voud).	2463	28 januari 2022	Geen bedrag		
11.	Financieringsovereenkomst Amende- ment I tussen De Staat Suriname en Aannemingsmaatschappij Baitali N.V. "National Infrastructure Projects Phase II (Nationaal Infrastructuur Programma Fase II- NIP) Sub- programma: AMB- NIP Onderdeel: Verkavelingen Reeberg en Coronie Scope perceel: B 1", gete- kend op 9 december 2021 (in 2-voud).	2464	28 januari 2022	Geen bedrag		
12.	Financieringsovereenkomst Amende- ment III tussen de Staat Suriname en Aannemingsmaatschappij Baitali N.V. "Voor het landelijk Asfalteringprogramma IV" getekend op 9 december 2021 (in 2- voud)	2465	28 januari 2022	Geen bedrag		
13.	Financieringsovereenkomst Amende- ment I tussen de Staat Suriname en De N.V. Nationale Uitvoeringsbedrijf "Voor werkzaamheden m.b.t het verrichten van onderhouds- en ioleringswerkzaam- heden, opschonen/ ophalen/ uitdiepen van kanalen en de rehabilitatie van de Zwampkerende Dam in het district Coronie", getekend op 10 december 2021 (in 2-voud).	2466	28 januari 2022	Geen bedrag		

	Krediet- en Financieringsovereenkomsten	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
14.	Financieringsovereenkomst Amendedment I tussen de Staat Suriname en N.V. Nationale Uitvoeringsbedrijf "Voor werkzaamheden m.b.t. baggerwerkzaamheden in het district Coronie, getekend op 10 december 2021 (in 2-voud).	2467	28 januari 2022	Geen bedrag		
15.	Financieringsovereenkomst Amendedment I tussen De Staat Suriname en N.V. Nationale Uitvoeringsbedrijf "Talud bekleding Guaranistraat", getekend op 14 december 2021 (in 2-voud).	2473	7 februari 2022	Geen bedrag		
16.	Financieringsovereenkomst Amendedment III tussen De Staat Suriname en N.V. Nationale Uitvoeringsbedrijf "Voor de upgradering van infrastructuur in Suriname, kavel natte infrastructuur perceel N5 en N7", getekend op 14 december 2021 (in 2-voud).	2474	7 februari 2022	Geen bedrag		
17.	Financieringsovereenkomst Amendedment I tussen De Staat Suriname en N.V. Nationale Uitvoeringsbedrijf "Voor de upgradering van infrastructuur in Suriname, kavel natte infrastructuur perceel N6", getekend op 14 december 2021 (in 2-voud).	2475	7 februari 2022	Geen bedrag		
18.	Financieringsovereenkomst Amendedment I tussen De Staat Suriname en N.V. Nationale Uitvoeringsbedrijf "Riolering en herinrichting van de Dominee straat en de Jodenbreestraat", getekend op 14 december 2021 (in 2-voud).	2476	7 februari 2022	Geen bedrag		
19.	Financieringsovereenkomst Amendedment I tussen De Staat Suriname en Aannemingsbedrijf Pahlad Suriname N.V. "Het reconconditioneren en herbestraten van de Pt. Tilakdhariweg in het district Commewijne", getekend op 13 december 2021 (in 2-voud).	2477	7 februari 2022	Geen bedrag		
20.	Financieringsovereenkomst tussen de Staat Suriname en Kuldipsingh Infra N.V., Kuldipsingh Infra Nationaal Infrastructuur Project (KI-NIP) Amendement 1, getekend op 2 februari 2022 (in 2-voud)	2479	15 februari 2022	Geen bedrag		
21.	Financieringsovereenkomst tussen de Staat Suriname en Kuldipsingh Infra N.V., Voor het Landelijk Asfalteringsprogramma IV, Amendement III, getekend op 2 februari 2022 (in 2-voud)	2481	15 februari 2022	Geen bedrag		

	Krediet- en Financierings- overeenkomsten	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
22.	<p>Kredietovereenkomst tussen de Staat Suriname en de Finabank N.V., getekend op 26 augustus 2021 (in 6-voud). Finabank verklaart de schulden welke de Staat jegens de in eerste overweging genoemde kredietinstellingen heeft, voorwaardelijk over te nemen. Deze schulden worden verder aangeduid met "overgenomen exposures".</p> <p>De overgenomen exposures van de kredietinstellingen bedragen in totaal USD 29.554.510,41 en EURO 11.383.624,35.</p> <p>De overgenomen exposure per kredietinstelling is als volgt vastgesteld: GODO: USD 510.875,00 SPSB: USD 13.550.037,53 : EURO 2.280.000,00 Trustbank Amanah: USD 12.147.597,88 : EURO 3.496.957,68 Surichange: USD 3.346.000,00 : EURO 5.606.666,67</p> <p>Zie ook reg: 2483 Godo; 2484 SPSB; 2485 Trustbank Amanah; 2486 Surichange; 2487 Addendum I Surichange</p> <p>De onderstaande exposures worden geherstructureerd en omgezet tot annuïtaire investeringkredieten ten gunste van de individuele kredietinstellingen welke verder worden aangeduid met "de Exposures".</p> GODO: USD 2.510.875,00 : EURO 2.000.000,00 SPSB: USD 13.550.037, 53 : EURO 2.280.000,00 Trustbank Amanah: USD 6.147.597,88 : EURO 3.496.957,68 Surichange: USD 0,00 : EURO 3.047.692,31	2482	18 februari 2022		29.554.510,41	11.383.624,35
23.	<p>Heden geregistreerd de Overeenkomst tussen de Finabank N.V., de Republiek Suriname en Surichange Bank N.V., getekend op 26 augustus 2021 (in 6-voud). SKP 032-18, SKP 075-18 en SKP 033-18.</p> <p>De overeenkomst betreft de overname van de exposure (overgenomen van de schulden door Finabank van de Staat jegens Surichange, ontstaan uit hoofde van door Surichange aan de Staat verleende vreemde valuta financieringen ten bedrage van USD 3.346.000,00 en EURO 5.606.666,67.</p>	2486	18 februari 2022		3.346.000,00	5.606.666,67

Bron: Rekenkamer van Suriname

Bijlage 5 Geregistreerde Amendementen, Addendum, Overeenkomsten en Loan contracten 2022

	Naam instelling	Registratie		Bedrag in		
		Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
1.	Amendement IDB Health Services Improvement Project Loan contract No. 4593/OC- SU Amendement No. 1 tussen de Regering van de Republiek Suriname en de Intern- American Development Bank, getekend op 3 februari 2022 (in 2-voud). Doc.no: LEG/SGP/CCB/ EZSHARE-171363792-5326	2478	15 februari 2022	Geen bedrag		
2.	Amendement IV op de Financierings-overeenkomst tussen de Staat Suriname en Kuldipsingh Infra N.V., Landelijk Bestratingsprogramma 1, getekend op 2 februari 2022 (in 2-voud)	2480	15 februari 2022	Geen bedrag		
3.	Overeenkomst tussen de Finabank N.V.de Republiek Suriname en de Coöperatieve Spaar- en Kredietbank GODO U.A., getekend op 26 augustus 2021 (in 6-voud). De overeenkomst betreft de overname van de exposure (overgenomen van de schulden door Finabank van de Staat jegens GODO, ontstaan uit hoofde van door GODO aan de Staat verleende vreemde valuta kredieten. De initiële Exposure vloeit voort uit beleggingen door GODO in schatkistpapier met referentienummer 2264 en bedraagt; USD 510.875,00. Verder zal GODO een bedrag van USD 2.000.000 en EURO 2.000.000 inbrengen ter reducering van de exposures van andere niet- systeembanken. De onderliggende Akte van Garantstelling horende bij bovengenoemde kredietovereenkomst is: 1. Akte van Garantstelling vanuit de Republiek Suriname vertegenwoordigt door de Minister van Financiën en Planning jegens de Spaar- en Kredietbank GODO U.A. t.w.v. USD 2.510.875,00 en EURO 2.000.000,00 getekend op 30 december 2021 (in 3-voud)	2483	18 februari 2022		2.510.875,00	2.000.000,00
4.	Overeenkomst tussen de Finabank N.V., de Republiek Suriname en de Surinaamse Postspaarbank, getekend op 26 augustus 2021 (in 6-voud). De overeenkomst betreft de overname van de exposure (overgenomen van de schulden door Finabank van de Staat jegens SPSB, ontstaan uit hoofde van door SPSB aan de Staat verleende vreemde valuta kredieten. De initiële Exposure vloeit voort uit	2484	18 februari 2022		13.550.037,53	2.280.000,00

	Naam instelling	Registratie		Bedrag in		
		Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
	<p>beleggingen door SPSB in schatkistpapier met referentienummer 2236, 2149 en 2150 en bedraagt USD 13.550.037,53 en EURO 2.280.000,00. De onderliggende Akte van Garantiestelling horende bij bovengenoemde kredietovereenkomst is:</p> <ol style="list-style-type: none"> Akte van Garantiestelling vanuit de Republiek Suriname vertegenwoordigt door de Minister van Financiën en Planning jegens de Suriname en de Surinaamse Postspaarbank t.w.v. USD 13.550.037,53 getekend op 5 januari 2022 (in 3-voud) Akte van Garantiestelling vanuit de Republiek Suriname vertegenwoordigt door de Minister van Financiën en planning jegens de Suriname en de Surinaamse Postspaarbank t.w.v. EURO 2.280.000,00 getekend op 5 januari 2022 (in 3-voud) 					
5.	<p>Overeenkomst tussen de Finabank N.V., de Republiek Suriname en Finatrust, de Trustbank N.V. h.o.d.n Amanah, getekend op 26 augustus 2021 (in 6-voud). De overeenkomst betreft de overname van de exposure (overgenomen van de schulden door Finabank van de Staat jegens Trustbank Amanah, ontstaan uit hoofde van door Trustbank Amanah aan de Staat verleende vreemde valuta financieringen. De initiële Exposure vloeit voort uit beleggingen door Trustbank Amanah in schatkistpapier met referentienummers 2182, 2151, 2179, 2178, 2190, 2191, 2259, 2152 en 2260 en bedraagt: USD 12.147.597,88 en EURO 3.496.957,68. Van bovenstaande Initiële Exposure zal USD 6.000.000 uiterlijk 1 september 2021 door Finabank worden afgelost namens de Staat. Dit afgeloste bedrag zal derhalve uitgesloten zijn van de overdracht krachtens artikel 9. Het resterend saldo van de initiële Exposure zal worden geherstructureerd conform artikel 2.</p> <p>De onderliggende Akte van Garantiestelling horende bij bovengenoemde kredietovereenkomst is:</p> <ol style="list-style-type: none"> Akte van Garantiestelling vanuit de Republiek Suriname vertegenwoordigt door de Minister van Financiën en Planning jegens de Finatrust, de Trustbank N.V. h.o.d.n. Trustbank Amanah t.w.v. USD 6.147.597,88, getekend op 5 januari 2022 (in 3-voud) 	2485	18 februari 2022		12.147.597,88	3.496.957,68

	Naam instelling	Registratie		Bedrag in		
		Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
	2. Akte van Garantiestelling vanuit de Republiek Suriname vertegenwoordigt door de Minister van Financiën en Planning jegens de Finatrust, de Trustbank N.V. h.o.d.n. Amanah t.w.v. USD 3.496.957,68, getekend op 5 januari 2022 (in 3-voud)					
6.	Addendum I op de overeenkomst tussen de Finabank N.V., de Republiek Suriname en Surichange Bank N.V., getekend op 26 augustus 2021 (in 6-voud) geregistreerd onder no. 2486. De Addendum betreft de overname van de exposure (voortvloeiing uit beleggingen door Surichange in schatkistpapier met referentienummers SKP 062-21/min, SKP 063-21 en SKP 064-21 en bedraagt USD 0 en EURO 3.047.692,31. De onderliggende Akte van Garantiestelling horende bij bovengenoemde kredietovereenkomst is: 1. Akte van Garantiestelling vanuit de Republiek Suriname vertegenwoordigt door de Minister van Financiën en Planning jegens de Surichange Bank N.V. t.w.v. EURO 3.047.692,31, getekend op 30 december 2021 (in 3-voud)	2487	18 februari 2022			3.047.692,31
7.	De Loan Contract NO. 4984/OC-SU tussen de Republiek Suriname en de Inter-American Development Bank, getekend op 22 februari 2022 genaamd "Consolidating Access to Inclusive Quality Education in Suriname" voor een bedrag van USD 30.000.000 in 2-voud. Kenmerk voornoemd "Loan Contract": Resolution DE-10/20 & Doc. No.LEG/SGO/CCB/EZSHARE-171363792-5099.	2489	15 maart 2022		30.000.000,00	
8.	De Loan Contract NO. 4986/OC-SU tussen de Republiek Suriname en de Inter-American Development Bank, getekend op 22 februari 2022 genaamd "Water Supply Modernization Program" voor een bedrag van USD 25.000.000 in 2-voud. Kenmerk voornoemd "Loan Contract" Resolution DE-12/20 & Doc.No. LEG/SGO/ CCB/ EZSHARE-171363792-5138.	2490	15 maart 2022		25.000.000,00	
9.	De Loan Contract NO. 5447/OC-SU 4984/OC-SU tussen de Republiek Suriname en de Inter- American Development Bank, getekend op 22 februari 2022 genaamd "Support to Safety Nets for Vulnerable Population in Suriname" voor een bedrag van USD 30.000.000,00 in 2-voud. Kenmerk voornoemd "Loan Contract": Resolution DE-112/21 & Doc. No.	2491	15 maart 2022		30.000.000,00	

	Naam instelling	Registratie		Bedrag in		
		Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
	LEG/SGO/CCB/ EZSHARE- 171363792-5287.					
10.	Herziene Addendum X Meta- Overeenkomst inzake uitgifte schatkistpapier getekend op 20 oktober 2021 (in 6-voud) Document No: 2021- 10/ LAD/FB-OvH/ SAL	2493	16 maart 2022	Geen bedrag		
11.	De Loan Contract No. 5500/OC-SU” tussen de Republiek Suriname en de Inter American Development Bank, getekend op 22 april 2022 genaamd Macro-economic Emergency Program to Protect Economic and Social Development” voor een bedrag van USD 50.000.000 in 2-voud. Kenmerk voornoemd “Loan Contract”: Resolution DE-13/22& Doc.No. LEG/SGO/CCB/ EZSHARE-171363792-5340.	2497	10 mei 2022		50.000.000,00	
12.	First Amendatory Agreement inzake de Buyer’s Credit Agreement voor de aanschaf van 3 pumps gesloten tussen The Government of the Republic of Suriname and Export-Import Bank of India t.w.v. USD 8.640.000,00 getekend op 9 mei 2022 (in 2-voud) De originele overeenkomst t.w.v. USD 8.640.000,00 was getekend op 18 augustus 2017 en geregistreerd op 25 augustus 2017 met het registratie nummer 1659.	2498	12 mei 2022		8.640.000,00	
13.	De First Amendatory Agreement inzake de Buyers Credit Agreement voor de aanschaf van 19 pumps gesloten tussen the Government of the Republic of Suriname and Export- Import Bank of India verlaagd van USD 15.000.000,00 naar USD 14.984.909,00 getekend op 09 mei 2022 (in 2-voud). De originele overeenkomst t.w.v. USD 15.000.000,00 was getekend op 29 januari 2019 en geregistreerd op 31 januari 2019 met het registratie nummer 1906.	2499	12 mei 2022		14.984.909,00	
14.	De Agreement Amending Loan Agreement “Street Lighting Retrofit and Advanced Metering Infrastructure” Loan No. 2/OR- SUR, tussen de Regering van de Republiek Suriname vertegenwoordigd door de Minister van Financiën en Planning en de Carribean Development Bank vertegenwoordigd door de Director van Finance and Information Technology Solutions, getekend op 17 juli 2022 (in 2-voud)	2501	19 augustus 2022	Geen bedrag		
15.	De Agreement on reorganization of Debts between the Government of the Republic of Suriname and the Government of the French Republic (in Engels	2503	15 november 2022			7.364.073,54 10.445.209,01

	Naam instelling	Registratie		Bedrag in		
		Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
	en Frans) ten bedrage van: - EURO 7.364.073,54 - EURO 10.445.209,01					
16.	De Loan Contract No. 5626/OC-SU tussen de Republiek Suriname en de Inter-American Development Bank, getekend op 11 november 2022 "Labor Market Alignment with New Industries" voor een bedrag van USD 10.000.000,00 in 2-voud. Kenmerk voornoemd "Loan Contract" Resolution DE-93/22 & Doc. No. EG/SGO/CCB/EZSHARE- 171363792-5476.	2504	28 november 2022		10.000.000,00	
17.	De Loan Contract No. 5635/OC-SU tussen de Republiek Suriname en de Inter-American Development Bank, getekend op 11 november 2022 genaamd "Fiscal Sustainability Program for Economic Development 1" voor een bedrag van USD 150.000.000,00 (in 2-voud). Kenmerk voornoemd "Loan Contract": Resolution DE-99/22 & Doc. No. LEGF/SGO/CCB/EZSHARE-171363792-5381.	2505	28 november 2022		150.000.000,00	
18.	De Bilateral Arrangement between the Government of the Republic of Suriname and the Government of the Netherlands (in Engels) "This Arrangement is made on the basis of the principles set forth in the Agreed Minutes (Annex I) signed in Paris on 22 June 2022 (hereinafter referred to as the "Agreed Minutes") between the representatives of the Government of the Republic of Suriname and representatives of several other Governments, including the Government of the Netherlands. This Arrangement applies to the known and mutually agreed debts resulting from commercial credits, insured by Atradius Dutch State Business N.V. on behalf and for the account of the Government of the Netherlands, related to a contract concluded before 29 April 2021 and having an original maturity of more than one year extended to the government of the Republic of Suriname (zie bijlage Bilateral Arrangement)" <i>Ondertekenaars Albert R. Ramdin 21 nov 2022 voor Suriname</i> <i>Marnix van Rij 21 nov 2022 voor Nederland</i>	2506	13 december 2022	Geen bedrag		
19.	Amendement no. 1/SFR-SUR- Feasibility Study to Upgrade Water Supply Facilities gedateerd 11 oktober 2022, tussen de regering van de Republiek Suriname en de Caribbean Development Bank (CDB) getekend op 11 november 2022 (in 1-	2508	19 december 2022		498.850,00	

	Naam instelling	Registratie		Bedrag in		
		Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
	voud). De originele overeenkomst tussen de CDB en de Regering van de Republiek Suriname ter waarde van USD 498.850,00 was getekend op 22 november 2017 en geregistreerd op 20 december 2017 met als registratienummer 1711.					

Bron: Rekenkamer van Suriname

Bijlage 6 Nietig verklaarde promissory note en vervallen schatkistpapier

	Naam instelling	Registratie		Bedrag in
		Nummer	Datum	SDR
1	IMF promissory note versterkt door de minister van Financiën en Planning aan de International Monetary Fund. Deze promissory note heeft betrekking op de tweede tranche van de "Budget Support" inzake de goedgekeurde "Extended Fund Facility" (EFF) van het IMF op 22 december 2021 ten bedrage van SDR 39.400.000 (Special Drawing Rights) (in 3-voud) (NIETIG RKVS 28 april 2022).	2492 NIETIG	25 maart 2022	39.400.000,00
2	Aflossingen en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP- 018-22/min van Pensioenfonds Suriname ten bedrage van SRD 7.405.551,83 de dato 28 november 2022. Valutatatum 30 oktober 2021. Looptijd 12 (twaalf) maanden. Rentevoet 9% per jaar enkelvoudig.	2513 VERVALLEN	27 december 2022	

Bron: Rekenkamer van Suriname

Rekenkamer van Suriname

A: Waterkant 28

T: 473759/ 475585

E: rekenkamer@rekenkamer.gov.sr

W: www.rekenkamer.sr